

συνήθης άσπασμὸς τῶν Ἰουδαίων ἐγένετο ἐπὶ τοῦ πώγωνος « Καὶ ἐκράτησεν ἡ χεὶρ ἡ δεξιὰ Ἰωάβ τοῦ πώγωνος Ἄμεσαι τοῦ καταφιλήσαι αὐτόν. » Δὲν ὑπῆρχε δὲ μεγαλειτέρα ὕβρις εἰς ἓνα Ἰουδαῖον ἢ τὴν τοῦ κόψωσι τὴν σεβασμίαν αὐτοῦ γενειάδα, καὶ διὰ τοῦτο ὅταν οἱ υἱοὶ τοῦ Ἀμμὸν ἐκλαβόντες τοὺς πρεσβευτάς, οὓς ὁ Δαυὶδ ἐπεμψε παρ' αὐτοῖς, ὡς κατασκόπους, ἐξύρισαν τοὺς πώγωνάς των, ὁ προφήτᾶναξ ὀργισθεὶς ἐπὶ τῇ ὕβρει ταύτῃ, τοῖς μὲν πρεσβευταῖς ἐνετείλατο νὰ καθίσωσιν εἰς Ἱεριχὼ « ἕως τοῦ ἀνατεῖλαι τὸν πώγωνα αὐτῶν » ἐκήρυξε δὲ κατὰ τῶν υἱῶν τοῦ Ἀμμὸν παραχρῆμα πόλεμον, ὅστις καὶ χρόνιος ἀπέβη καὶ αἱματηρός. Ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς προφήταις συνεχῶς τὸ ζύρισμα ἀπαντάται ὡς ἀπειλή. « Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει ὁ Ἡσαΐας, ζυρήσει Κύριος ἐν τῷ ζυρῷ τῷ μεγάλῳ καὶ μεμισθωμένῳ τὴν κεφαλήν, ἔτι καὶ τὸν πώγωνα ἀφελεῖ » « Καὶ πᾶς πώγων ζυρηθήσεται », ἐπαναλαμβάνει ὁ Ἱερεμίας. Γνωστὸν δ' εἶνε ὅτι μέχρι τοῦδε οἱ Ἰσραηλιταὶ ἐπιμελῶς διατηροῦσι τὸν πώγωνα αὐτῶν.

Παρὰ τοῖς Ἀσιατικοῖς λαοῖς ὁ πώγων οὐχὶ μόνον εὐλαβῶς ἐφυλάσσετο, ἀλλὰ καὶ διὰ πολυτίμων μύρων ἠλείφετο. Οἱ Πέρσαι καὶ Τάταροι μάλιστα ἕνεκα αἰρέσεών τινων ἀφορωσῶν τὸν πώγωνα καὶ μάχας αἱματηράς συνεκρότησαν ἀμφοτέρωθεν οἱ λαοὶ οὗτοι μέχρι τοῦδε εὐλαβοῦνται αὐτόν, οἱ δὲ πρῶτοι καὶ δι' ὑποξάνθου τινὸς βαφῆς τὸν χρωματίζουσι.

Παρὰ τοῖς Ἑλλησιν ὁ πώγων διετηρεῖτο πάντοτε, μάλιστα δ' ἐθεωρεῖτο ὡς σύμβολον τῶν φιλοσόφων, ὡς παρὰ Φοινικίδῃ

Τρίτῳ συνέζευξ' ἡ τύχη με φιλοσόφῳ
πώγων ἔχοντι καὶ τρίβωνα καὶ λόγον.

Ἐνθυμεῖσθε δὲ ὅταν ὁ Ἑρμῆς παρὰ τῷ Λουκιανῷ ἀπογυμνῶν τοὺς πολυαριθμοὺς αὐτοῦ ἐπιβάτας, ἵνα μὴ ἀνατρέψωσι τὸ σαθρὸν καὶ διαρρέον τοῦ Χάρωνος πλοῖον, ἐγύμνωσε τοῦ τύπου καὶ τὸν συμπλεύσοντα φιλόσοφον, τί εἶπεν ὁ Μένιππος. « Ἀλλὰ καὶ τὸν πώγωνα τοῦτον ἀποθέσθω, ὦ Ἑρμῆ, βαρὺν τε ὄντα καὶ λάσιον ὡς ὄρεξ, πέντε μναὶ εἰσι τριχῶν τοῦλάχιστον. » Καὶ ὅταν ἐντολῇ τοῦ Ἑρμῆ οἱ κυνικὸς φιλόσοφος ἔκοψε διὰ πρίονος τὸν πώγωνα ἐκείνου « Εὐγε, ἐφώνησεν ὁ Ἑρμῆς, ἀνθρωπινώτερος γὰρ νῦν ἀναπέφηνας ἀποθέμενος αὐτοῦ τὴν κινάβραν. » Ἰπῆρχε δὲ καὶ παροιμία ἐμπαικτικῆ « ἄπλυτον πώγωνα. »

Πρῶτος Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν εἰσήγαγε τὴν κούραν τοῦ πώγωνος. « Τὸ ζύρεσθαι τὸν πώγωνα

κατ' Ἀλέξανδρον προῆκται, λέγει ὁ Χρῦσιππος παρ' Ἀθηναίῳ, τῶν πρῶτων οὐ χρωμένων αὐτῷ καὶ γὰρ Τιμόθεος ὁ αὐλητὴς πώγωνα μέγαν ἔχων ἤλει. Καὶ ἐν Ἀθήναις διατηροῦσιν οὐ σφόδρα ἀρχαῖον τὸν πρῶτον προχειράμενον παρωνύμιον ἔχειν Κόρσην διὸ καὶ Ἀλέξις ἔφη ποῦ.

Πιττοκοπούμενον τιν' ἢ ζυρούμενον ὄρεξ ;

Τοῦτον ἔχει τί θάτερον.

Ἢ γὰρ στρατεύειν ἐπινοεῖν μοι φαίνεται

Καὶ πάντα τῷ πώγωνι δρᾶν ἐναντία

Ἢ πολιτικόν τι τούτῳ προσπίπτειν κακόν.

Τί γὰρ αἱ τρίχες λυποῦσιν ὑμᾶς πρὸς θεῶν ;

Εἰς Ῥόδον ὑπῆρχε νόμος νὰ μὴ ζυρίζωνται, ἐν δὲ τῷ Βυζαντίῳ καὶ πρόστιμον ἐπεβάλλετο εἰς τὸν ἔχοντα ζυρὸν κούρεα.

Παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ὁ πώγων διετηρεῖτο τὸ πάλαι, καὶ ἐκ τοῦ Τίτου Λιβίου μακρόντιμον ὅτι ἐπειδὴ εἰς Γαλάτης τῶν πολιορκούντων τὸ Καπιτώλιον ἐτόλμησε νὰ ἐγγίξῃ τὴν σεβασμίαν γενειάδα τοῦ Μάρκου Παπιρίου, ὅστις μετὰ τῶν λοιπῶν γερόντων συνεκάθητο εἰς τὸν Φόρον, ἐκεῖνος τῷ κατέφερε σφοδρὸν βράπισμα, ὅπερ ἐγένετο ἀφορμὴ σφαγῆς πολυαριθμῶν γερόντων. Τετρακόσια πενήτηκοντα ἔτη ὁμοῦ μετὰ τὴν κτίσιν τῆς Ῥώμης εἰσήχθη αὐτόσε ἢ χρῆσις τοῦ ζυροῦ ὑπὸ τοῦ Π. Τιμινίου, ὅστις ἔφερεν ἐκ Σικελίας ὀμάδα ὄλην κούρεων, καὶ πρῶτος Σκηπίων ὁ Ἀφρικανὸς ἔδωκε τὸ παράδειγμα τοῦ ζυρίζεσθαι καθ' ἐκάστην. Ἐκτοτε ἅμα εἰς νέος ἐφθανε τὸ εἰκοστὸν πρῶτον τῆς ἡλικίας του ἔτος, ἐτέλει ἐπίσημον πανήγυριν, καθ' ἣν ἐζυρίζετο, διότι ὑπετίθετο ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰσήρχετο εἰς τὸν βίον τοῦ πολίτου. Πάντες οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι του παρευρίσκοντο εἰς τὴν τελετὴν ταύτην, καὶ αἱ ζυριθεῖσαι τρίχες τιθέμεναι ἐντὸς χρυσοῦ ἢ ἀργυροῦ ἀγγείου, ἀφαιροῦντο εἰς τὸν Καπιτώλιον Δία ἢ ἄλλην τινὰ θεότητα. Ὅταν ὁμοῦ ἐφθάνε τις τὸ πενήτηκοντὸν τῆς ἡλικίας ἔτος ἔπαυε τοῦ ζυρίζεσθαι τὴν γενειάδα του, ὅπερ συνέβαιναν ἄλλως τε καὶ ἐν ὄρεξ πένθους. Ὁ Τίτος Λίβιος ἀναφέρει ὅτι μετὰ τὴν φυλάκισιν τοῦ Μανλίου μέγα μέρος τοῦ λαοῦ ἄφησε τὸν πώγωνα ὅπως δεῖξῃ πένθος τὸ αὐτὸ δ' ἐπραξε καὶ ὁ ὕπατος Μ. Λίβιος, καταδικασθεὶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Μόνον οἱ φιλόσοφοι ἀπέκρουσαν τὸν συρμὸν τοῦ ζυρίσματος καὶ ἔφερον πάντοτε τὸν βαρὺν καὶ λάσιον πώγωνα.

Ἐξηκολούθει τοιοῦτοτρόπως τὸ ζύρισμα τοῦ πώγωνος μέχρι τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ,

στις ὕπως καλύψῃ δυσμορφίαν τινὰ τοῦ προσώπου του ἀφῆκεν αὐτόν. Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης εἶχε μακρότατον πώγωνα, ὥστε ἵνα διαφύγῃ τοὺς σαρκασμοὺς τῶν Ἀντιοχέων καὶ λόγον ἔγραψε *Μισοπώγωνα* ἐπικληθέντα, ἐν ᾧ λέγει περὶ τοῦ πώγωνος του τάδε « Καὶ πρῶτον ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ προσώπου τούτῳ γὰρ, οἶμαι, φύσει γεγονότι μὴ λίαν καλῷ, μὴδ' εὐπρεπεῖ, μὴδ' ὠραίῳ, ὑπὸ δυστροπίας καὶ δυσκολίας αὐτὸς προστέθηκα τὸν βαθὺν τούτον πώγωνα, δίκας αὐτὸν πραττόμενος, ὡς εἴκειν, οὐδενὸς μὲν ἄλλου, τοῦ δὲ μὴ φύσει γενέσθαι καλόν. Ταῦτά τοι διαθεόντων ἀνέχομαι τῶν φθειρῶν, ὥσπερ ἐν λόχμῃ τῶν θηρίων ἐσθίειν δὲ λάβρως, ἢ πίνειν χανθόν, οὐ συγχαροῦμαι· δεῖ γὰρ, οἶμαι, προσέχειν μὴ λάθῳ συγκαταφαγῶν τοῖς ἄρτοις τὰς τρίχας. Ἰπὲρ δὲ τοῦ φιλεῖσθαι καὶ φιλεῖν ἤκιστα ἀλγῶ, καίτοι καὶ τοῦτο ἔχειν εἴκειν ὁ πώγων, ὥσπερ τὰ ἄλλα, λυπηρὸν, οὐκ ἐπιτρέπων καθαρὰ λείους, καὶ διὰ τοῦτο, οἶμαι, γλυκερωτέροις χεῖλεσι χεῖλη προσμάττειν. » Μετὰ δὲ τὸν χωρισμὸν τῆς Ἀνατολικῆς ἀπὸ τῆς δυτικῆς αὐτοκρατορίας, ὁ Ἡράκλειος καὶ οἱ τοῦ Βυζαντίου αὐτοκράτορες ἐξηκολούθουν τηροῦντες τὸν πώγωνα, ἐνῶ παρὰ τοῖς πάπαις, διαδόχοις τῶν αὐτοκρατόρων ἐν τῇ δύσει, ἐζυρίζετο οὗτος ἀπὸ Λέοντος Γ'. μέχρις Ἰουλιου τοῦ Β'. ὅστις περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1571. αἰῶνος ἀνεβίβασεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Πέτρου τὴν σεβαστήν του γενειάδα.

Οἱ Λομβαρδοὶ προσέλαβον τὸ ὄνομα αὐτῶν ἀπὸ τὸν μέγα πώγωνα (Long-beard) ὃν εἶχον.

Γουλιέλμος ὁ Κατακτητὴς εὐρῶν τοὺς Ἄγγλους ἐφωδιασμένους μὲ μεγάλους μύστακας καὶ ὑπογένεια, διέταξε τὸ ζύρισμα τοῦ πώγωνος ὀλοσχερῶς, ὅπως ἐκλείψῃ πᾶσα μεταξὺ νικητῶν καὶ ἠττηθέντων διάκρισις, ὁ δὲ διάδοχος αὐτοῦ Ἐρρίκος Α'. ἐπεκύρωσε πανδήμως τὸ διάταγμα τοῦ Γουλιέλμου, παραδῶσας τὸν πώγωνά του εἰς τὰς ψαλίδας τοῦ ἐπισκόπου Σερλῶνος.

Γνωστὸν εἶνε πόσον οἱ Τοῦρκοι, οἵτινες ἄλλως κείρουσι τὴν κόμην αὐτῶν, εὐλαβοῦνται τὸν πώγωνα καὶ πόσον μεγάλη ὕβρις θεωρεῖται ἡ κατ' αὐτῶν προφερομένη σακκαλινά-σιτζαῆμ. Ἐνθυμεῖται μάλιστα ὁ ἀναγκνώστης τὸ δημῶδες ἐκεῖνο ἄσματιον, καθ' ὃ οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων τοῦ Βάλτου γράψαντες μίαν γραφὴν, δὲν ἔλειψαν νὰ ὕβρισουν τὰ γένηα τοῦ Καδῆ.

Παρὰ τοῖς Γαλάταις ὁ πώγων ποικίλας ὑπέστη περιπετείας. Πρῶτος ὁ Κλωθῶν διέταξε τοὺς μύ-

νον μύστακα φέροντας Γάλλους ν' ἀφήσωσι τὸν πώγωνά των, ὅπως διακρίνωνται τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες τότε δὲν ἔφερον αὐτόν. Κατὰ δὲ τοὺς πρῶτους τῆς μοναρχίας χρόνους, ὁ πώγων εἶχε χαρακτῆρά τινα ἱερὸν, διότι ἡ ἐπισφράγις συνθήκης τινος ἢ ὄρκου ἐγένετο ἐγγιζόντων τῶν συμβαλλομένων τοὺς πώγωνας ἀλλήλων, ὡμυνοῦν ἐπ' αὐτῶν ἡγεμονίσκοι δὲ τινες φράγχοι ἐστόλιζον τοὺς πώγωνάς των μὲ χρυσὰ καὶ μαργαρίτινα κοσμήματα. Εἰσήχθη δὲ ἡ συνήθεια τοῦ ζυρίζεσθαι ἐν Γαλλίᾳ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔκτου αἰῶνος, ἀλλὰ μικρὸν κατὰ μικρὸν ἡ συνήθεια αὕτη ἠκυρώθη, καὶ ὁ ἐπόμενος αἰὼν εὔρε τοὺς Γάλλους φέροντας μακροὺς πώγωνας, οἵτινες ὁμοῦ μετὰ τὸν Κάρολον Μάγνον ἐξωστρακίσθησαν ἐκ νέου, ἀντικατασταθέντες ὑπὸ σπιθαμιαίων μυστάκων. Τὸν δέκατον αἰῶνα ὁ πώγων κατέστη πάλιν τοῦ σурμου καὶ ὁ τότε βασιλεὺς Ῥοβέρτος, ἔχων τοιοῦτον μακρὸν καὶ λευκὸν, ἔφερον αὐτὸν πάντοτε ἐκτὸς τῆς πανοπλίας του ὅπως διακρίνηται εἰς τὰς μάχας ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν του. Διακόσια ἔτη βραδύτερον ὁ πώγων ὑπέστη ἐν Γαλλίᾳ δεινὸν ἐξοστρακισμὸν, ὑποβλήθεις καὶ εἰς συνοδικὴν ἀνάθεμα, ὥστε Λουδοβίκος ὁ Νεώτερος ἠναγκάσθη νὰ υποβάλλῃ τὸ βασιλικὸν του πρόσωπον εἰς τὸν ζυρὸν τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῶν Παρισίων. Οὕτως ὁ Κάρολος Ζ'. Λουδοβίκος ΙΑ', Κάρολος Η'. καὶ Λουδοβίκος ΙΒ'. ἦσαν ἐζυρισμένοι· γεγονός τι ὁμοῦ ἐπελθόν, προὐκάλεσε τὴν παλινόρθωσιν τοῦ πώγωνος. Ἐν ἔτει 1521, Φραγκίσκος ὁ Α'. παίζων μετὰ τινων αὐλικῶν του μὲ σφαίρας ἐκ χιόνος, ἐπληρώθη εἰς τὸ πρόσωπον ὑπὸ κεράμου, ἧτις εὐρέθη τυχαίως ἐν μιᾷ τοιαύτῃ σφαίρᾳ, καὶ ὅπως κρύψῃ τὴν οὐλήν ἄφησε τὸν πώγωνα, ὃν διετήρησαν ἔκτοτε μέχρι Ἐρρίκου τοῦ Δ'. Τοῦ διαδόχου τούτου ἀναβάντος εἰς ἡλικίαν ἐννέα ἐτῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου, οἱ αὐλικοὶ μὴ θέλοντες νὰ φέρωσι πώγωνα, οὐδ' ὁ βασιλεὺς ἔστερεῖτο, ἐξύρισαν αὐτόν, καὶ ἰδοὺ νέος ἐξοστρακισμὸς τοῦ πώγωνος. Ὁ Λουδοβίκος ΙΓ'. ἔφερε μόνον μύστακα καὶ κάτω αὐτοῦ εἰς τὸ κάτω χεῖλος ὀλίγας τρίχας, ἃς ἀπεκάλεσαν *royale*. Ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'. μύστακες καὶ *royales* ἐξέλειψαν πρὸς διάκρισιν τῶν Καθολικῶν, οἵτινες καὶ γενάτοι ἐμπαικτικῶς ὀνομάζοντο, ἕνεκα τῶν μακρῶν πώγωνων τῶν ἱερέων των. Ὁ Λουδοβίκος ΙΕ'. Λουδοβίκος ΙΣΤ', καὶ Ναπολεὼν Α'. ἦσαν ὀλοσχερῶς ἐζυρισμένοι, ὁ Λουδοβίκος ΙΗ'. καὶ Κάρολος Α'. εἶχον πρὸς τὸ ὠτίον μικρὰν γενειάδα, ὁ Λουδοβίκος Φίλιππος

ἔφερον αὐτὴν παραλληλογράμμως κατὰ τὸν ἀγγλικὸν τρόπον καὶ ἐν τέλει ὁ νῦν αὐτοκράτωρ Ναπολεὼν Γ' φέρει μακρὸν ὑπογένειον τὸ ὁποῖον ἕμως ἀντι-royale ὀνομάζεται imperiale.

Ἄλλ' ἐν Ῥωσσίᾳ αἱ ἐκ τοῦ πάγωνος ἐπελθούσαι δυσχέραι ἀπέβησαν καὶ μεγαλειότεραι καὶ γελιωδέστεραι. Ἀρχαία συνήθεια παρὰ τῶν Τατάρων ληφθεῖσα ἦν νὰ φέρωσιν οἱ Ῥῶσοι μακροὺς πάγωνας· ἀλλὰ τὴν συνήθειαν ταύτην κατέπαυσε διὰ θεσπίσματος εἰς τῶν ἡγεμόνων, καὶ οἱ δυστυχεῖς Ῥῶσοι ἠναγκάσθησαν πρὸς μεγίστην τῶν θλίψιν νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἐκαίνο θεσπισμᾶ· τινὲς μάλιστα ὅπως μὴ χωρισθῶσιν αἰωνίως τοῦ ἀντικειμένου ἐκείνου τῆς λατρείας τῶν, ἐτήρησαν τὸν πάγωνά των ἐντὸς ἀγγείου καὶ ἐνετείλαντο εἰς τὰς διαθήκας τῶν νὰ ἀποθέσωσιν αὐτὸν εἰς τοὺς τάφους τῶν. Ἀλλὰ ἡ ἐπὶ τοῦ πάγωνος ἐπενεχθεῖσα προσβολὴ ἦν καιρία καὶ ἐδείτο θεραπείας, ταύτην δὲ ἀνεδέχθη νὰ φέρῃ αἵρεσίς τις χριστιανική, τῶν Ῥοσκολνίκων ἢ ἀνθρωπομοφιτῶν, οἵτινες ἐκτὸς ἄλλων γελιωδῶν ἄρθρων πίστεως, περεδέχθησαν καὶ τοῦτο, ὅτι ἀπηγορεύετο δι' ἀναθέματος τὸ ζύρισμα τῆς γενειάδος, ἵνα μὴ ἀτιμάζηται ἡ θεία μεγαλειότης καὶ ἀσχημίζηται ἡ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐπλάσθη ὁ ἄνθρωπος· ἐκ δὲ ταύτης τῆς ἀρχῆς ἐπορεύθησαν τὸ συμπέρασμα ὅτι οὐδεμία ἐλπίς σωτηρίας καὶ συγχωρήσεως ἀμαρτιῶν ὑπάρχει εἰς τοὺς ζυρίζοντας τὰ γενεῖα. Ἐν ἔτει 1551, ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ μεγάλου δουκὸς Ἰβάνου Βασιλοβίχ, συνεκροτήθη ἐν Μόσχᾳ γενικὴ σύνοδος ἀρχιερέων, ἧς προήδρευεν ὁ μητροπολίτης Μακάριος, ἧτις μετὰ τῶν ἄλλων, ἀπηγόρευσε καὶ τὸ ζύρισμα τοῦ πάγωνος διὰ τῶν ἐξῆς. «Αἱ ἱεραὶ παραδόσεις ἀπαγορεύουσι τοῖς Καθολικοῖς χριστιανοῖς νὰ ζυρίζωσιν τὸν πάγονα καὶ τὸν μύστακα, διότι αὕτη οὐκ ἔστι παράδοσις τῶν ὀρθοδόξων, ἀλλὰ τῶν Λατίνων καὶ τῶν αἰρετικῶν, συστηθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου Καραλίγου. Ὁμοίως αἱ παραδόσεις τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν πατέρων ἀπαγορεύουσι καὶ ἀποβάλλουσι τοῦτο. Ἡ παράδοσις τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων λέγει οὕτω « Ἄν τις ζυρίσῃ τὸν πάγονα αὐτοῦ, ἀποθανεῖτω ». Ἐνεκα τούτου δὲν πρέπει νὰ γίνωνται εἰς τοὺς νεκροὺς τῶν ζυριζομένων χριστιανῶν λειτουργίαι, οὐδὲ νὰ ψάλλωνται προσευχαὶ δι' αὐτοὺς, οὐδὲ νὰ γίνωνται δεκταὶ αἱ περ' αὐτῶν προσφερόμεναι προσφοραὶ ἢ κηρία εἰς τὴν ἐκκλησίαν, διότι ἡ συνήθεια τοῦ ζυρίζεσθαι ἐλήφθη πα-

ρὰ τῶν αἰρετικῶν. Ὁμοίως ὁ Β' κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ ΣΓ'. Συνόδου ἀπαγορεύει τὸ ζύρισμα διὰ τῶν ἐξῆς « Ἄρα οὐ γέγραπται ἐν τῷ Νόμῳ Μωσέως οὐ δεῖ ὑμᾶς κείρειν τὴν γενειάδα; Τοῦτο γὰρ ἴδιον ταῖς γυναῖξιν, τοῖς δ' ἀνδράσιν ἐστὶν ἀπρέπεια. Ὁ Θεὸς ὁ πλάσας ὡς ἠδὲ ἠδούκῃσιν, εἶπε τῷ Μωσῇ· μὴ θές ζυρὸν ἢ ψαλίδα ἐπὶ τὸν σὸν πάγονα, ὅτι τοῦτο μισητὸν παρὰ τῷ Θεῷ. Τὴν δὲ κούραν εἰσήγαγεν ὁ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Καρκαλάς, προσλαβὼν ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν τὸ ἔθιμον τοῦτο. »

Ἄγνωστον εἶνε τοῦ ἡγία τῆς Μόσχας σύνοδος εἶρε τὰς ἀποστολικὰς παραδόσεις καὶ τὰς συνοδικὰς ταύτας διατάξεις· τὸ δὲ βέβαιον εἶνε ὅτι οἱ ὀπαδοὶ τῆς σιρέσεως ταύτης ὅπως ἐνισχύσωσι τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς κούρας τοῦ πάγωνος, ἔσπευσαν νὰ μεταφέρωσιν εἰς τὸ Ῥωσικὸν ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ πολλὰς ἀνυπάρκτους συγγραφὰς Πατέρων, ἀπαγορευόντων τὸ ζύρισμα. Τοιουτοτρόπως μετέφρασαν παραδόσιν ἀγνώστου τινος Ἑλληνος Νικήτα πρεσβυτέρου τοῦ Στουδίτου, λέγοντος « Οὐκ ἔστι γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ζυρίσῃς τὸν πάγονά σου, καὶ τοῦτο ἦν ἀπηγορευμένον τῷ Προφήτῃ ὡς πράγμα βδελυκτὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ; Σὺ δὲ τοῦτο ποιεῖς ἵνα ἀρέσκῃς τοῖς ἀνθρώποις, καταφρονῶν οὕτω τὸν θεῖον Νόμον. Διὰ τοῦτο θέλει σὲ πατάξῃ Κύριος ὁ Θεός, ὅστις σὲ ἐπλάσε κατ' εἰκόνα αὐτοῦ. » Ἐτέρα μετάφρασις τοῦ Χρυσοστόμου ἔλεγεν « Ἄς προσπαθήσωμεν λοιπὸν νὰ ἐπιστηρίξωμεν τὸν ὄρον ἐκείνον, ὃν ὁ Θεὸς διέταξεν εἰς τὸν προφήτην, τὸ μὴ κείρειν τὸν πάγονα· ὁ δὲ τάναντία πράττων θανασίμως ἀμαρτάνει καὶ οὐδ' εἰ ἅπαν ἐκχύσῃ τὸ αἷμα αὐτοῦ σωθήσεται. » Οἱ προσερχόμενοι εἰς τὴν αἵρεσιν ταύτην ἀνεπαίτιζοντο καὶ ὄρος παραδοχῆς ἦτον ἡ μὴ τοῦ λοιποῦ κούρα τοῦ πάγωνος, σύμβολον δὲ πίστεως τὸ ἐξῆς, ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου συντεθέν·

« Μισῶ τὸ ἀπατηλὸν καὶ μισητὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ σχῆμα καὶ καταδικάζω τὴν ἐπιβλαβὴ εἰς τὰς ψυχὰς αἵρεσιν τοῦ κείρειν τὸν πάγονα, αἵρεσιν ἧς ὁ ἀρχηγὸς μὲν ἐκ μέρους τῶν Παπῶν ἦν ὁ Πέτρος, ἐκ δὲ τῶν βασιλέων Κωνσταντῖνος ὁ Καβαλίνος. Εἰς τοιαύτην αἵρεσιν καὶ οἱ λοιποὶ Ποντίφικες καὶ πάντες οἱ ἐπίσκοποι καὶ ἱερεῖς τῶν Λατίνων εἰσι πεπτωκότες καὶ ἐξηφανισμένοι. Παρομοίως κηρύττω ἄφρονας τοὺς κοσμικοὺς ἐκείνους, οἵτινες ἀσχημίζοντες τὴν ὠραιότητα τοῦ προσώπου αὐτῶν, τὴν κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλάσθεισαν,

πίπτουσιν εἰς τὴν ἀτοπίαν τῆς κούρας. »

Πολλὰ προσπάθειαι τῆς τε Ῥωσικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Πατριάρχου Νίκωνος ἀπητήθησαν ὅπως καταπολεμηθῇ ἡ κινδυνώδης αὕτη αἵρεσις. Καὶ ὅμως μέχρι τοῦ νῦν οἱ Ῥῶσοι ἐξακολουθοῦσι τηροῦντες ἱερῶς τὸν πάγονα αὐτῶν, μόνῃς τῆς ἀριστοκρατίας ἐξαιρουμένης τοῦ κανόνος τούτου.

Ε. Σ.

Ο ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

Ἐν ἔτει 1840 ἢ 1842 εἶχομεν ὡς διδάσκαλον ἄνδρα τινα πεντηκοντούτη περίπου τὴν ἡλικίαν, ὅστις ὀνομάζετο Ραῦμόνδος Κοντός· ἦτο δὲ οὗτος ὑπὸ τε φυσικὴν καὶ ὑπὸ ἠθικὴν ἔποψιν ὁ παραδοξώτερος ἄνθρωπος, ὃν δύναται τις νὰ φαντασθῇ.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὅτε ἠρχίζαμεν ἀναγινώσκωμεν τοὺς μύθους τοῦ Ὁρμάνου ἡμεῖς ὅλοι συμφώνοι ὅτι ὁ Κ. Κοντός ἐδύνατο ἄριστα νὰ παίξῃ λαμπρὸν πρόσωπον μετὰ τῶν φαντασιωδῶν συμπλεγμάτων τοῦ γερμανοῦ μυθογράφου· τὴν δὲ γνώμην ἡμῶν ταύτην συνεμερίζοντο πάντες οἱ μαθηταὶ τοῦ Λυκείου καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ διευθυντὴς ἡμῶν Κουγὴ δὲ Φερνίξ· ὑπὸ φυσικὴν ἔποψιν ἦτο τοσοῦτου ὑψηλοῦ ἀναστήματος, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ ὑψηλώσῃ περιπλέον. Οἱ ὑψηλότεροι μαθηταὶ τῆς συνοικίας ἠναγκάζοντο νὰ πατήσωσιν ἀκροὺς δακτύλους ὅπως ἴδωσι μόνον τὴν ὀξείαν γωνίαν τοῦ πάγωνος τοῦ. Ὅταν τὸ πρᾶξ μᾶς συνώδευεν εἰς τὸν πλυνόν, ἐνομιζόμεν ὅτι τὴν νύκτα ἐξετίναξεν ἀκόμη, καὶ λέγω ἐξετίναξεν ἀντὶ ὑψηλώσεν ἐπίτηδες, διότι ὀμοιάζει μᾶλλον πρὸς δένδρον ἢ πρὸς ὃν ἀνθρώπινον. Ἦτο δρῦς καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Ὁ κεραυνὸς ἐδύνατο νὰ τὸν καταβάλῃ, ἀλλ' ἡ σφοδρότερα καταιγὶς δὲν θά ἴσχυε νὰ τὸν λιγύσῃ.

Εἶπον ὅτι ὀνομάζετο Ραῦμόνδος Κοντός· ἀλλὰ, κατὰ σύμπτωσιν ὄλιγας παραδόξων, εἶχεν ἕνα γαμβρὸν, ἀναστήματος λίαν γελίου καὶ ὅστις ἐκαλεῖτο Μακρῆς. Ἡμεῖς θεραπεύοντες τὴν πονηρὰν ἀδικίαν τῆς φύσεως, ἐδώσαμεν εἰς τὸν γίγαντα τὸ ὄνομα, ὅπερ εἶχεν οἰκισιοποιηθῆ ὁ νάνος, καὶ ἀπαδώσαμεν εἰς τὸν νάνον τὸ σκωπτικὸν ὄνομα τὸ ὁποῖον ἐπέκρητο ὁ γίγας.

Τὸν ὀνομάζαμεν λοιπὸν Ραῦμόνδον Μακρῆν καὶ ἐνοεῖται καλῶς ὅτι διὰ τὴν εὐθύτητα ἡμῶν ταύτην δὲν ἔλειψε νὰ ὑποστῶμεν μυρίας τιμωρίας. Καί τοι εἶχε μόλις πενήτην ἔτη, ἐφαίνετο ὅμως

πλέον ἢ ἑξηκοντούτης. Τὸ κρανίον τοῦ φάλακρον, ἐχρησίμευεν ἄριστον φανάριον, αἱ πυκναὶ ὀφθαλμοὶ τοῦ ὀμοιάζον πρὸς χιονώδεις κλάδους δένδρου, αἱ κόγχαι τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ καὶ αἱ παρεῖαι τοῦ ἦσαν κοιλώταται ὡς φάραγγες ὑπὸ τοὺς χεῖμαρξους καὶ ἐφαίνετο ὅτι ποταμοὶ δακρυῶν εἶχον βεύσει ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἐπὶ τὰς παρεῖαι του. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο λευκόν, ἀλλὰ κατὰ περιεργὸν τρόπον, ἀνευ λάμψεως, ἀνευ ζωηρότητος, ὥστε ἐδύνατό τις νὰ εἴπῃ ὅτι μεμβρανώδης προσοπίς ἦτο κεκολλημένη ἐπὶ τῆς σαρκὸς του.

Ἄλλ' ὅτι ἐξωογόνει καὶ ἐδίδεν ἐκφρασίαν τινα εἰς τὸ πρόσωπον ἐκείνου ἦσαν οἱ ὀφθαλμοί, οἵτινες εἶχον τι θαυμάσιον. Τὸ χρομᾶ τῶν ἦτο κυανούν καὶ εἶχον γλυκύτητα μεγίστην ὅταν ἐκείνος εὐρίσκετο εἰς τὰ καλά του, καὶ ἀγριότητα καὶ ἐκλαμψὶν ἀπαίσιαν ὅταν ἦτο εἰς τὴν κακὴν τοῦ ὄραν.

Διὰ τοὺς καλλιτέχνους ἡ κεφαλή του εἶχεν ὠραυότητα μεγίστην, ἐνέφαινε θλίψιν ἀπειρον καὶ ἐδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ἀναμφισβητήτως ὡς ἀρχέτυπον. Διὰ τοὺς μαθητὰς ἦτον εἰς ἄνθρωπος φαντασιόπληκτος, ἀνευ χαρακτήρος, ἀνευ ἐπιστημότητος, ἐν γένει δὲ τὸν εὐρισκὸν μισητὸν καὶ ἠθικὴ του δὲν συνετέλει ὀλιγώτερον εἰς τὸ νὰ ἰσχυροποιήσῃ τὴν γνώμην ταύτην. Ἦτο τῷ ὄντι αὐστηρὸς τοσοῦτον, ὥστε ὁ τρόπος τοῦ ἐδύνατο νὰ κληθῇ τυραννία μᾶλλον ἢ αὐστηρότης, διότι, ἀκριβῆς τηρητῆς τῶν παιδαγωγικῶν νόμων, ἐτιμῶρει τὰς μικροτέρας παραβάσεις ὡς σφάλματα καὶ τὰ σφάλματα ὡς ἐγκλήματα.

Ἐδείκνυν ὅτι ἠρέσκετο τιμωρῶν, ὡς ἄλλοι ἀρέσκοντο ἀνταμείβοντες. Παρεφθλαττε τὰ ἐλάχιστα ἡμῶν παραπτώματα καὶ μᾶς τὰ ἐδιόρθωνεν ὡς μέγιστα ἀμαρτήματα, ὥστε ἐδύνατο ἄριστα νὰ χρησιμεύσῃ ὡς δικαστῆς ἐγκληματικῶν πράξεων καὶ πάντοτε μετὰ τῶν ἡμῶν εὐρισκόμενος μᾶς ἀνεκάλει ἀπαίσια πράγματα. Ἦτον εἶδος ἀρχαγγέλου ἀποστάτου, ἐκδικουμένου τὸν Θεόν, καὶ παρορῶντος τὸ καλόν, ὅπως εὖρη τὸ κακόν. Σκληρὸς μέχρις ἀδικίας τοσοῦτον φόβον μᾶς εἶχεν ἐμπνεύσει, ὥστε ὅταν ὕψωνε μόνον τὴν φωνήν, ἡμεῖς κατεβιβάζομεν τὴν κεφαλήν. Μία ἡμέρα εἰς ἡμῶν παροργισθεὶς διὰ τὴν μοχθηρίαν του, τῷ ἐβρίψε κατὰ κεφαλῆς τὸ λεξικόν του, ἀλλ' ἐκείνος, χωρὶς οὐδόλως νὰ δεῖξῃ ὅτι ἐταράχθη, λαβὼν τὸν ἐπαναστάτην ἀπὸ τὸν τράχηλον, τὸν ἐβρίψε μετὰ τὴν μεγαλειότεραν γαλήνην ἀπὸ τὸ παράθυρον, καὶ ἐπειδὴ, ἐν παρόδῳ ἡμέρας, ὁ οἶκός μας ἦν ἀκούων τῶς ὑψηλῶς, ὁ δυστυχὴς μαθητῆς, ὅστις ἐκαλεῖτο

Βάλτερ, ως ο σύντροφος του Γουλιέλμου Τέλλου, και όστις ως εκείνος προσεπάθησε ν' ανατρέψη τον τύραννον, ο δυστυχής λέγω μαθητής εκείνος, όλίγον συνειθισμένος εις τοιαύτα γυμνάσματα, κατέπεσε τοσοῦτον βαρέως, ώστε του εξηρθώθη ο πους και μέχρι της στιγμής ταύτης θα ήνε, μοι φαίνεται, χλωός.

Εδυνάμην νά διηγηθώ είκοσι παρόμοια γεγονότα, είκοσι ιστορίας, εξ όν θα έδεικνύετο κάλλιστα ή άδικία και ο βαρβαρισμός του, αλλά προτιμώ ενι λόγω νά είπω ότι ήτο μισάνθρωπος, όπως φθάσω συντομώτερον εις τά αίτια της μισανθρωπίας του.

Τήν ιστορίαν του έμαθον πολύν χρόνον μετά την εκ του Λυκείου έξοδόν μου, και την διηγούμαι ήδη, αν όχι άνευ θλίψεως, τουλάχιστον άνευ της πικρίας, ήν είχον όταν μου ταίς έπαιζεν. Είς αυτόν τον κόσμον γεννάται τις θυμώδης, γεννάται κτηνώδης, γεννάται φαιδρός ή μελαγχολικός, αλλά δεν γεννάται και μισάνθρωπος· ίδου ό,τι έλεγον εν τώ Λυκείω όν και επαναλαμβάνω έτι και σήμερα. Πόθεν λοιπόν προήλθε το άγριον μίσος, όπερ ο Κ. Μακρής ήσθάνετο επί τη θεία παντός ανθρώπου εν γενει, παντός νέου ιδία; Είς την καρδίαν του ανθρώπου τούτου είχεν άρα πνεύσει άνεμός τις και έκσπάζει βιαίως το τελευταίον εκείνο άνθος της ώριμότητος ήμών, το καλούμενον έρωσ προς την νεότητα; Πώς εδύνατο ν' αποκρούη διά της χειρός τας ζανθάς εκείνας τών παιδών τρίχας, αίτινες τόσον έναρμονίως συνδυάζονται προς τας λευκάς τών γερόντων; Οί όφθαλμοί του ήσαν κλεισμένοι άπέναντι παντός δακρύου και τά χείλη του άπέναντι παντός μειδιάματος; Το μέτωπον εκείνο δεν εδύνατο νά φανή γαλήνιον, ή καρδία του δεν εδύνατο νά πάλλη; Δεν εγνώρισε λοιπόν ούδδ τας ήδονάς του πατρός του, ούδδ τας θωπείας της μητρός του, ούδδ τά παίγνια ενός παιδίου;

Και όμως, φίλτατε αναγνώστα, εγνώρισε πάντα ταύτα· μήτηρ έγαλακτοτρόφησε και αυτόν, πατήρ τον έκοίμησεν εις τας άγκάλας του, υίός τον είχε θωπεύσει επί πολλά έτη ήδονικώς, και εν τούτοις της καρδίας αυτού του ανθρώπου ούτε ο βράχος ήτο σκληρότερος, ούτε το μάρμαρον ψυχρότερον, ούτε το κεκομμένον ξύλον ξηρότερον, ούτε ο σίδηρος άναίσθητοτερος.

Μιά έσπέρα του παρελθόντος έαρος, καθ' ήν δύο τών φίλων μου και εγώ έκαθήμεθα έμπροσθεν του καφενείου του Λουξεμβούργου βοφώντες παγωτά, είδομεν εισερχόμενον εις τον κήπον, εκ της όδου

Βωζιράρδου τον διδάσκαλον ήμών ή μάλλον το φάντασμα του διδασκάλου μας· αλλά τοσοῦτον κεκυρωμένος, τοσοῦτον εξησθημένος, τοσοῦτον ήλλοιωμένος ενι λόγω ήτον, ώστε μόλις τον εγνωρίσαμεν. ήτο εκατοντούτης!

Εφρικιάσαμεν άκουσίως και οι τρεις, απόλύτως ως αν μας είχεν εισέτι υπό την αυστηράν παιδαγωγίαν του· εις δέ τών φίλων μου, νέος ίατρός εκ τών ίκανωτέρων, στραφεις προς έμέ,

— Ίσια ίσια, μοι είπεν, επεθύμεις άλλοτε νά γνωρίσης την ιστορίαν της μισανθρωπίας του ανθρώπου τούτου;

— Και σήμεραν το επιθυμώ ως και άλλοτε, απεκρίθην εγώ.

— Τότε, άκουσον, είπε, και ο νέος φίλος μου μοι εδιηγήθη την επομένην ιστορίαν.

Ο Κ. Ραυμόνδος Κοντός της Φρεσνάγης, όστις μητρόθεν κατ' εθείαν γραμμήν κατάγεται από τον Ούγον Καπέτον (όπερ δεν δυνάμεθα νά έχωμεν μήτε εγώ μήτε σύ μ' όλην την καλήν μας διάθεσιν) είχεν ένα υίόν τον όποιον εγνώρισα εις το γυμνάσιον Ερρίκου του Δ'. ήτον εκείνος νέος ζανθός και είχε τότε ήν ήμεις έχομεν νυν ήλικίαν, άλλως τε ήτο γενναίος, άλλ' ύλιστής και όκνηρός εις το έπακρον. Πλουσιώτερος πάντων ήμών τών άλλων, μεγαλόδωρος εκ φύσεως, άσωτος εκ διαθέσεως, είχεν ένεκα τών έλευθεριοτήτων του ελκύσει την φιλίαν δύο ή τριών συμμαθητών μας, τών χειροτέρων εν τη τάξει μετ' αυτόν.

Όταν εξήλθε του Λυκείου, ο πατήρ του, όστις ήθέλησε νά τον εισαγάγη εις το Πολυτεχνικόν σχολείον, συγκατένευσε νά τον αφήση προς μικρόν νά ζήση κατ' άρέσκειαν. Τώ έστόλισαν λοιπόν εις την όδον Τουρνώνος άπέναντι του στρατώνος εν πάτωμα μετά λαμπρότητος, ήν ήμεις οι τρεις μόνον ώνειρεύθημεν. Μιά έσπέρα συναντήσας αυτόν εξερχόμενον εκ του Ίλδείου, ήναγκάσθην ύπ' αυτού επειγόντως παρακληθείς νά τώ κάμω μίαν επίσκεψιν. Μετά όκτώ λοιπόν ή δέκα ήμέρας από της συναντήσεώς μας μετέβην εις τον οίκόν του και εϋρον αυτόν κατακείμενον επί τινος ανακλίντρου και περικυλούμενον από τους τρεις φίλους του του Λυκείου και άεριζόμενον από μίαν νεάνιδα ήτις εφάνετο ότι ούδδν άλλο έργον είχε κάμει επί ζωής της· και όμως είχε και άλλο έργον όπερ άμέσως θα γνωρίσης.

Οί τέσσαρες ούτοι κατακείμενοι σύντροφοι, ο μεν κύριος του οίκου επί ανακλίντρου, ο δεύτερος επί δύο έδρών, ο τρίτος επί ενός φωριασμού και

τέταρτος επί ενός τάπητος, μοι διηγήθησαν εν άκαρει την παρελθούσαν, ενεστῶσαν και μέλλουσαν ύπαρξιν αυτών. Εκάπνιζον δέ ως ούδέποτε ήμεις έκαπνίσαμεν, ούδδ θα καπνίσωμεν ίσως ποτέ.

ή άτμοσφαιρα του θαλάμου ήν μεμολυσμένη από τας άναθυμιάσεις του καπνού, ως παράγουσιν αι μικραι πίπαι, καθόσον μάλιστα μόλις δις καθ' όλον τον χειμώνα ήνοιγον τά παράθυρα· ώστε μεταξύ της νεφέλης εκείνης της νικοτιανής εδυσκολεύθη νά τους γνωρίσω, και μόλις εδυνήθην νά διασκεδάσω την δυσαρέσκειάν μου εισερχόμενος. — Θέλει ο κύριος νά τον άερίσω; είπεν ή νέα γυνή πλησιάσασα προς έμέ, και σείσασα το ριπίδιόν της περι την κεφαλήν μου.

ή γυνή αυτή ήτο νεωτάτη, μάλλον παιδίον, έχουσα μακρούς βοστρύχους (ώστε εδύνατό τις είπειν ότι αυτή ή μήτηρ της τους είχε βοστρυχήσει) βλεφαρίδας, όφρϋς, όφθαλμούς χρώματος εβενώδους ως και ή κόμη της· τά χείλη της ήσαν ερυθρά ως κεράσια, το στόμα της ήμίανοιγεν ως διά ν' αφήση νά φαίνωνται δύο σειραι όδόντων μικρών και λευκοτάτων, το δέ πρόσωπόν της ήν μαγευτικόν· ενι λόγω ή γυνή αυτή ήν ωραιότητος εξαίσιας και άδιαφιλονεικήτου. Το χρώμα του προσώπου της την έκαμε νά όμοιάζη προς τας ώραιάς εκείνας παρθένους της Βραζιλίας, τών όποιών και οι ψυχρότεροι αυτοί περιηγηται μας περιγράφουσι την καλλονήν με τά λαμπρότερα χρώματα. Ο δαίμων του πειρασμού αν ήθελεν εκλέξη πρόσωπον μαγευτικώτερον, δεν ήθελε προτιμήσει άλλο.

Εν τούτοις ή καλλονή της νεάνιδος ταύτης, και τοι ύπήρχε θαυμασία, άπεκάλυπτεν όμως όλην την ήθικην αυτής άσχημίαν, διότι ή κακία όμοιάζει προς τά σφοδρά εκείνα δηλητήρια και άφίνει επί του σώματος ήμών ίγνη άνεξάλειπτα. ή κραυπή φέρε εν έαυτή την άμοιβήν της

Βεβαίως ή μορφή του ώραιού τούτου πλάσματος εξέφραζε την άγνότητα και άθωότητα, και εν παιδίον εδύνατο νά όνομάση την γυναίκα ταύτην άδελφήν του. Και όμως δι' ένα εντιμον άνθρωπον, το ώραιον εκείνο πρόσωπον εις πρώτην θεωρίαν άπεκάλυπτε την φαυλότητα. Είνε δέ όντως δώρον της θείας Προνοίας ότι το σημεϊον της αίσχροτήτος εκτυπούται πάντοτε διά χαρακτηρων αιώνιων επί τών ακαθάρτων μετώπων.

Ίδων αυτήν προσελθούσαν προς έμέ, παρατηρούσαν με άσκαρδαμυκτεί και σείουσαν μετά μεγίστης έρωτοτροπίας το ριπίδιόν της περι την κεφαλήν μου, ήρυθρίασα όλως, ο δέ νέος Ραυμόνδος

βλέπων ότι έμελλον νά έμποδίσω αυτήν, μου έκοψε τον λόγον, παρουσιάσας με εις την νέαν γυναίκα ήν έλαβεν εκ της χειρός.

— Σοι συνιστώ την σύζυγόν μου, είπε.

ή ερυθρότης, ήτις είχε καλύψει το πρόσωπόν μου άνήλθε μέχρι της κεφαλής μου. ήρυθρίασα δι' αυτόν.

— Τά σεβάσματά μου προσφέρω εις την Κυρίαν, είπον εγώ κλίνας. Και στραφεις είτα πρόν τον Ραυμόνδον,

— Αλλά δεν σ' εγνώριζον, είπον, νυμφευμένον.

— Δεν είμαι μεν άκόμη όλοσχερῶς, απεκρίθη εκείνος, άλλ' είνε το αυτό, διότι μετά όκτώ ήμέρας έσομαι.

— Εξεπλήρωσες όλους τους περι γάμου τύπους; ήρώτησα διά νά είπω κάτι τί.

— Ναι, είπεν, έκάμαμεν την τελευταίαν πρόσκλησιν.

— Ποίαν πρόσκλησιν; είπον εγώ μη έννοήσας.

— Τήν πατροσέβειαν ήμών εις τον φίλτατον πατέρα μου.

— Ο πατήρ σου λοιπόν ήρνήθη την συγκατάθεσίν του;

— Βεβαίως, οι πατέρες δεν εγιναν δι' άλλο ή διά ν' άρνώνται ό,τι τά τέκνα των ζητοῦσιν.

— Και λοιπόν τῶ άπηθύβνες πρόσκλησιν;

— Μεθ' όλου του σεβασμού, άπήντησε μετά κυνικής άναιδείας, ήτις με εξέπληξεν.

— Αλλά δεν είσαι ένήλιξ;

— Με συμπάθειον πρό εξ μηνών.

— Δεν άπώλεσες καιρόν; . . .

— Απώλεσεν εξ μηνας, είπεν ή νέα γυνή.

— Απώλεσεν εξ μηνας, επανέλαβον εν χορῶ οι τρεις φίλοι, αποπνεόντες άμοιβαδόν επί του όροφώματος δίνας καπνού τοσαύτας, ώστε ένόμιζε τις ότι εύρίσκεται εις σπήλαιόν τι του Γλασκῶβ ή της Μαγχεστρίας.

Έκαμα πολλές εγχειρίσεις σπαρακτικάς εις την ζωήν μου, έκοψα κνήμας και βραχίονας πολυαριθμούς, παρευρέθην ενι λόγω εις θεάματα, ένώπιον τών όποιών ήθελον όπισθοχωρήσει άλλοι πολύ έμου γενναίότεροι, και εν τούτοις ούδέποτε, το όμολογῶ, σκηνή άπαισιωτέρα δεν εξετέραξε την καρδίαν μου. ή θεα τών τεσσάρων εκείνων όκνηρών, ο κυνισμός μεθ' οῦ εις υίός ώμίλει περι του πατρός του, ή φυσική καλλονή και ή ήθικη άσχημία της νεάνιδος, ή ακαθαρσία της άτμοσφαιρας, πάν ό,τι είχον πρό όφθαλμών μοι ένέπνευσαν τοσάυτην δυσαρέσκειαν, ώστε άνεχώρησα όσον εδυ-

νήτην ταχύτερον, ἀφοῦ ἀντήλλαξα μὲ ἕκαστον τῶν ἀρχαίων συμμαθητῶν μου λόγους τινὰς ἀσημάντους.

Πρῶταν τινὰ ἀναγινώσκων μίαν ἐφημερίδα, εἶδον εἰς τὰ διάφορα γεγονόσ τι οὕτω σχεδὸν περιγραφόμενον.

« Ὁ τελευταῖος βλαστὸς μιᾶς τῶν ἐνδοξωτέρων οἰκογενειῶν τῆς Βρεττανίας, ὁ νέος Ραῦμόνδος, τελευταῖος υἱὸς τοῦ κόμητος τῆς Φρεσνάης ἔδωκε τέλος εἰς τὰς ἡμέρας του. Ἡ αἰτία τῆς αὐτοχειρίας του ἀγνοεῖται ».

Τὴν ἐπιούσαν ἡ αὐτὴ ἐφημερίς ἔλεγεν.

« Ἀνηγγείλαμεν χθὲς εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας τὸ ἀξιοθρήνητον τέλος τοῦ τελευταίου βλαστοῦ τῆς ἐνδόξου οἰκογενείας Φρεσνάης. Ὁ νέος οὗτος, ὅστις παρῆχε τὰς μεγαλειτέρας ἐλπίδας, ἐφονεύθη ἔνεκα ἔρωτος. Τοῦτο τοῦλάχιστον ἐλέγετο εἰς τὰς αἰθούσας τῆς δουκίσσης Δὲ Μώθης, ὅπου ἔσχομεν τὴν εὐτυχίαν νὰ διέλθωμεν τὴν ἐσπέραν ».

Τὴν τρίτην ἡμέραν ἡ αὐτὴ ἐφημερίς ἔλεγε.

« Πᾶσαι αἱ ἀπόπειραι πρὸς εὐρεσιν τοῦ σώματος τοῦ νέου Ραῦμόνδου τῆς Φρεσνάης ἀπέβησαν μέχρι τοῦδε ἄκαρποι· ἀλλὰ χάρις εἰς τὴν ἀκούραστον μέριμναν τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας, δὲν ἀπελπίζονται ν' ἀποθώσωσιν εἰς τὸν δυστυχῆ κόμητα τῆς Φρεσνάης τὸν νεκρὸν τοῦ τελευταίου κληρονόμου τοῦ ὀνόματός του ».

Καὶ αὐτὸ ἦτον ὅ,τι ἐδυνήθη νὰ μάθω. Εἰς μάτην ἀνέγνωσα καὶ ἐπανέγνωσα ὅλας τὰς ἐφημερίδας τοῦ μηνὸς τούτου, οὐδεὶς ἐγένετο περὶ τοῦ Ραῦμόνδου λόγος. Ἐφονεύθη ἐξ ἔρωτος; εὐρον τὸ σῶμά του; δὲν ἔμαθον. Τὸ δὲ γεγονὸς τοῦτο ὅπερ εἶχε προξενήσει ἐντύπωσιν εἰς τινὰς αἰθούσας τῶν Παρισίων καὶ εἰς τινὰ δωμάτια σπουδαστῶν, παρήγαγεν ἐπ' ἐμοῦ, τὸ δμολογῶ, ἀλγεινὸν τι αἰσθημα. Δὲν βλέπει τις ἀποθνήσκοντα ἕνα ἐρωτόληπτον, ὅστις δῆποτε καὶ ἂν ἦ, εἴτε βλάξ, εἴτε ὁ κάκιστος τῶν μαθητῶν χωρὶς νὰ καταληφθῆ ὑπὸ ἀνιαρᾶς τινος ἐντυπώσεως; ἠσθανόμην δὲ τύψιν συνειδότος διὰ τὴν γνώμην ἣν εἶχον διατηρήσει περὶ τοῦ Ραῦμόνδου, καὶ ὁ θάνατός του ἐξηγόραζεν οὕτως εἰπεῖν τὴν ζωὴν του.

Ὅ,τι ὅμως μὲ ἐλύπει, ὅ,τι ἐτάρασσε παραδόξως τὴν τύψιν τοῦ συνειδότος μου, ὅ,τι τέλος μ' ἔκαμε νὰ κατακρίνω τὴν αὐτοχειρίαν του, ἦτο τὸ ἀντικειμενον, ὅπερ ἐγένετο αἴτιον αὐτῆς. Πῶς ἡ γυνὴ αὕτη, καίτοι ἄλλως τε ὠραία καὶ γοητευτικὴ οὖσα, ἐδυνήθη νὰ τὸν φέρῃ εἰς τοιοῦτον ἀποτελεσμα; Ἦτον ἄρα ἐκείνη μάγισσά τις εἰς ἣν ἐπώλησε

τὴν ψυχάν του δι' ὠρισμένον τινὰ ἀριθμὸν ἐτών; Τὸν ἐπρόδωκεν ἄρα δι' ἄλλον τινὰ καλλίτερον αὐτοῦ;

Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐταλαντευόμην εἰς ὑποθέσεις τοιαύτας ἀγνοῶν πῶς ἐνῶ ἡγάπα τοσοῦτον τὸν ὑλικὸν βίον, ἀπεφάσισα νὰ παραιτήσῃ αὐτόν. Ἰσως λησμονῶν τὸν πρὸς τὴν ἐρωμένην του ἀγροῖκον ἔρωτα (ἂν δύναται νὰ κληθῆ ἔρωτος τὸ παράδοξον τοῦτο αἰσθημα) συνήτησε νεανιδά τινα, τῆς ὁποίας τὸ πρόσωπον εἶχεν ἐρυθρίασαι ἐπὶ τῆ θέα του. Καθὼς ἐξερχόμενος τοῦ οἴκου του συμπάρεφερον εἰς τὰ ἐνδύματά του τὴν ἀκαθαρτον ὁσμὴν τῆς ἐν τῷ δωματίῳ του ἀτμοσφαιρας, οὕτω καὶ εἰς τὴν νέαν ζωὴν του ἔφερε τὰ ἀπαυγάσματα τῆς κραιπάλης τοῦ παρελθόντος βίου του. Ἡ οἰκογένεια ἣν εἶχεν ἐκλέξει δι' ἰδικήν του τὸν ἐδίωξεν ἠρώτησε τὸν λόγον τῆς ἀποφάσεως ταύτης, καὶ ὠδηγήσαντες αὐτὸν ἐνώπιον κατόπτρου, τῷ εἶπον « Παρατηρήσατε ! ! » Παρατήρησεν, ἠριθρίασεν, εἶτα ὠχρίασε καὶ τέλος ἐφονεύθη.

Ἡ αἰτία τῆς αὐτοχειρίας του, ἣν ἡ ἐφημερίς ἀπέδιδεν εἰς τὸν ἔρωτα καὶ ἣτις εἶχε τοσοῦτον διεγείρει τὴν ἀκούραστον μέριμναν τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας, ἦτον ἡ ἔπαρσις, τὸ αἶσχος ἢ κάλλιον εἰπεῖν ἡ αἰδώς.

« Ἡ ἐφονεύθη, ἔλεγον καθ' ἑαυτὸν, διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην μόνον ἐξ ἀηδίας καὶ αἰσχος πρὸς τὴν ζωὴν, ἣ δὲν ἐφονεύθη διόλου ». Μιᾶ δετῶν ἡμερῶν ἐξερχομένῳ τῆς κλινικῆς, εἰς τὸν φίλων μου, συγγενῆς τῆς οἰκογενείας Φρεσνάης, μοὶ ἔδειξε τὸν ἀρχαῖον ἡμῶν διδάσκαλον καὶ μοὶ ἐδιηγήθη τὴν ἱστορίαν σου, ἱστορίαν ἣτις ἐφώτισε τὰς ἀμφιβολίας μου περὶ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ τοῦ Κ. Ραῦμόνδου, καὶ μοὶ διεσάφισε τὴν μισανθρωπίαν τοῦ διδασκάλου μας. Ἰδοὺ δὲ αὕτη ἐν συνόψει. — Υἱέ μου, εἶπεν ὁ πατήρ, σὲ ἐξορκίζω εἰς τὸ αἷμά σου, εἰς τὸ ὄνομά σου, εἰς τὸν πατέρα σου, εἰς τὴν μητέρα σου, εἰς ὅλους τοὺς εὐγενεῖς προγόνους σου, σὲ ἱκετεύω νὰ μὴ νυμφευθῆς τὴν γυναῖκα ταύτην.

— Πάτερ μου, ἀπεκρίθη ὁ Ραῦμόνδος, μὰ τὸ αἷμά μου, μὰ τὸ ὄνομά μου, μὰ τὸν πατέρα μου, μὰ τὴν μητέρα μου καὶ μὰ ὅλους τοὺς εὐγενεῖς προγόνους, θὰ νυμφευθῶ τὴν γυναῖκα ἣν ἀγαπῶ, δικαιολογῶν οὕτως ἐν τῇ περιπτώσει ὡς καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ τῷ υπερήφανον ἡμῶν οἰκόσημον Γερνηθῆ τὸ θέλημά μου.

— Καλῶς, ὑπέλαβεν ὁ πατήρ ταῦτα ἀκούσας, ἔ-

δωμεν τίς τῶν δύο θὰ φανῆ πιστότερος εἰς τὸ οἰκόσημον Γερνηθῆ τὸ θέλημά μου.

— Νομίζω, ἐγὼ, εἶπεν ὁ υἱός.

— Νομίζω, ἐγὼ, εἶπεν ὁ πατήρ.

— Μὲ τρία χαρτόσημα, πάτερ μου, θέλω ἐξοφλήσει.

— Ἀφίνω τὸ θυλάκιόν σου, υἱέ μου, κενὸν, θέλω ἐξοφλήσει.

Οὕτως ὁ Ραῦμόνδος ἐφονεύθη ὁ δὲ κόμης Φρεσνάης κατέλιπε τοὺς συζύγους ἐκτεθειμένους εἰς τὴν πενίαν· ἀλλὰ δὲν σέβεται τις τοσοῦτον ἀτιμωρεῖται παρόμοιον υπερήφανον οἰκόσημον.

Οἱ κλητήρες δὲν ἐθράδυναν νὰ κρούσωσι τὴν θύραν τοῦ τελευταίου κληρονόμου τῶν Φρεσνάης.

Ἡ λύπη ἦλθε νὰ ἐπικαθῆσθαι μίαν χειμερινὴν νύκτα εἰς τὴν ἐστίαν τοῦ δυστυχῆς κόμητος.

Μιᾶ ἐσπέρα ἔλαβεν ἐπιστολήν τινὰ ἐσφραγισμένην μὲ μέλανα κηρὸν καὶ ἀνεγνώρισε τὴν γραφὴν τοῦ υἱοῦ του.

— Τί εἶνε τοῦτο; ἠρώτησε τὸν γέροντα ὑπηρέτην, ἐπιστολὴ τοῦ υἱοῦ μου, μὲ μαῦρον ἐσφραγισμένην. Μὲ προσκαλεῖ ἴσως νὰ παρευρεθῶ εἰς τὴν κηδείαν τῆς πριγκιπέσσης τῆς Λίμας; (ἐκάλει δὲ οὕτω τὴν σύζυγον τοῦ υἱοῦ του κατὰ τὰς ὄρας τῆς δυσθυμίας του). Μὰ τὸν Θεὸν, Ἰωάννη (οὕτως ὀνομάζετο ὁ ὑπηρέτης του) θὰ παρευρεθῶ εὐχαροῖστως εἰς τὴν κηδείαν τῆς. Ἄλλ' ὁ γηραιὸς Φρεσνάης ἠπατάτο τὴν ἡμέραν ἐκείνην, οὐδ' ἐδύνατο νὰ ὑποπτευθῆ ὅτι ὁ υἱός του ἀπέθανε, διότι, παρετήρει τὴν γραφὴν του. Ἐστράφη λοιπὸν μετὰ χαρᾶς, τὴν ὁποίαν οὐδέποτε ἀπὸ πολλοῦ εἶχον παρητηρήσει εἰς αὐτόν, πρὸς τὸν γηραιὸν ὑπηρέτην του καὶ προτείνας αὐτῷ τὸ ποτήριον.

— Χύσε, Ἰωάννη, τῷ εἶπε, θέλω νὰ πῶ εἰς τὴν ὑγείαν τῆς ψυχῆς τοῦ πλάσματος ἐκείνου ..

Ἐπε ταχέως καὶ ἤνοιξε περιχαρῶς τὴν ἐπιστολήν, οἱ δὲ πρῶτοι λόγοι, οὗς ἀνέγνω, ἦσαν οὗτοι:

« Ὅταν ἀναγινώσκετε τὴν ἐπιστολήν ταύτην, πάτερ μου, ἐγὼ πλέον δὲν θὰ ζῶ . . . » Ἀνέγνωσε καὶ πάλιν, ἔφερε τὴν χεῖρά του ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς ὡς διὰ νὰ βεβαιωθῆ ὅτι ἦσαν καλῶς ἀνεφωγμένοι, ἔθηκε τὴν ἐπιστολήν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἔλαβε τὸ ποτήριον τὸ ἔτεινε πρὸς τὸν Ἰωάννην, ἀλλὰ μετ' ἄλλοιαις ὀψεως ἡ τὸ πρῶτον: « Χύσε, Ἰωάννη. » Ὁ ὑπηρέτης ἐπλήρωσε τὸ ποτήριον, ὁ κόμης τὸ ἔθεσε μηχανικῶς ἐπὶ τῆς

τραπέζης, χωρὶς οὐδὲ νὰ βρέξῃ ἐν αὐτῷ τὰ χεῖλη του, ἔλαβεν ἐκ νέου τὴν ἐπιστολήν εἰς τὰς χεῖράς του, ἀς ἠναγκάσθῃ νὰ ἐρεῖσῃ ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ ἀνέγνω ταῦτα,

« Ὅταν ἀναγινώσκετε τὴν ἐπιστολήν ταύτην, πάτερ μου, ἐγὼ πλέον δὲν θὰ ζῶ! Σὰς συγχωρῶ τὸν θάνατόν μου, μ' ὄλθον ὅτι εἴσθε ἡ πρώτη αὐτοῦ αἰτία, καὶ θὰ μοῦ τὸν συγχωρήσητε ἐπίσης ὅταν μάθητε ὅτι ἀπέθανε διὰ νὰ διαφύγω τὴν ἀτιμίαν. Ἀφίνω τριάκοντα χιλιάδων φράγκων χρεὴ (μόλις τὸ τριακοστὸν μέρος τῆς μεγίστης περιουσίας σας) τὰ ὅποια ὁ φίλος μου Οὐδέροτος (ἀριθ. 17, ὁδὸς Σχολῆς ἱατρικῆς) θὰ πληρώσῃ ἐν ὀνόματι σας, ἂν θέλητε νὰ τῷ μετρήσητε αὐτά. Εἶνε ὁ μόνος φίλος ὅστις ἀντέστη ὀριστικῶς εἰς τὸν γάμον μου. Δύνασθε λοιπὸν νὰ ἔχητε εἰς αὐτὸν πᾶσαν ἐμπιστοσύνην.

« Χαίρετε, εὐγενῆ πάτερ μου, ἀφίνω τὴν ζωὴν ἄνευ θλίψεως, διότι ἂν ἐδῶ κάτω ἀπήτησα τὴν ἀλεθρίαν ἀυστηρότητα ἑνὸς πατρὸς, ἐν τῷ οὐρανῷ ἀναμφιβόλως θὰ ἀπαντήσω τὴν ἐπιεικῆ ἀγαθότητα τῆς μητρός μου.

« Ὁ μετὰ σεβασμοῦ υἱός σας

ΡΑΥΜΟΝΔΟΣ,

» ὑποκόμης ΦΡΕΣΝΑΗΣ. »

(ἔπειτα συνέχεια)

ΤΙΝΙ ΤΡΟΠῶ ΓΡΑΦΟΝΤΑΙ ΤΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδιον 22.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἄπειροι εἰσὶν αἱ διακρίσεις ὧν εἶναι ἐπιδεκτικὴ ἡ ὄλη αὕτη. Αἱ κυριωδέστεραι περιέχουσι — τὸ εἰδυλλιακὸν μυθιστόρημα, — τὸ ἐπιστολικὸν μυθιστόρημα, — τὸ ὑποχθόνιον μυθιστόρημα, — τὸ κοινωνικὸν, — τὸ ναυτικὸν, — τὸ διαλογικὸν, — τὸ οικονομικὸν, — τὸ γυμναστικὸν, — τὸ ἐκφορατικὸν, — τὸ ἀποσιωπητικὸν, — τὸ ἱστορικὸν, — τὸ τυπικὸν, — καὶ τέλος τὸ ἄνευ φωνηέντων μυθιστόρημα.

Τὸ εἰδυλλιακὸν μυθιστόρημα εἶναι τὸ ἀρχαιότερον πάντων καὶ ἄλλοτε ἦτο τοῦ συρμού.

— Ἐν αὐτῷ αἱ ποιμενίδες παρίστανται ἐνδεδυμέναι σφαιρικὰ φορέματα, οἱ δὲ ποιμένες φέρουσι μεταξόπιπλα· αἱ νεανίδες φοροῦσι στενὰ σκινδάλια καὶ λαλοῦσι τὴν καθαρεύουσαν· οἱ νεανῖαι ἀναβήχωνται ἀείποτε ἐπὶ τῶν δένδρων, ὅπως εὖρωσι φωλεὰν τινὰ, ἣν προσφέρουσι μετὰ ταῦτα γονυπετεῖς εἰς τὰς βοσκοπούλας των.

Ὁ θέλων νὰ μελετήσῃ τὸ εἶδος τοῦτο ἀφείλει νὰ λάβῃ τὴν ὑπομονὴν νὰ φιλολογήσῃ τὴν Ἀστράϊαν τοῦ Σκουδερῆ, τὴν Ἑστέλλαν τοῦ Φλωριανοῦ καὶ τὴν Γαλάττειαν τοῦ Κερβάντη.

Κατ' ἀρχαιότητα, τὸ ἀνατολικὸν μυθιστόρημα τάττεται μετὰ τὴν εἰδυλλιακὴν φιλολογίαν. — Ἐν αὐτῷ παρουσιάζονται τὰ βωβὰ χαρέμια, αἱ ὀδαλίσσαι καὶ οἱ τριῶν οὐρῶν Πασάδες γίνονται δὲ τοσοῦτος θόρυβος περὶ τῶν Οὐρὶ καὶ τῶν Δζίν, ὥστε ὁ ἥρωας δὲν δύναται νὰ καταβροχθίσῃ οὐδὲ μίαν βούκκην ἄνευ τῆς ἀρωγῆς ἐνὸς προστάτου ἀγγέλου. Ἐν τῷ ἀνατολικῷ μυθιστορήματι οἱ πάντες βαδίζουσι λίαν προφυλακτικῶς, ἐκ τοῦ φόβου μὴ λακπακτῆσωσι μῆρυμκά τινα, ὅστις, μετὰ τινα χρόνον, ἀνακαλύπτεται ὅτι ἦτο ἡ μαγγανευθεῖσα ἡγεμονίς τῆς Κοχινκίνης. Τὸ ὠραιότερον ὅμως εἰς τὸ εἶδος τοῦτο, εἶναι ἡ ἀτελεύτητος τεκνογονία τῶν ἀλληλοδιαδόχως τιτωμένων ἱστοριῶν, ὡς ἐπὶ παραδείγματι

« Ὁ Ἄβδουλ-βὲν-Βρεδὶν προῦχώρει εἰς τινα ὄδον φέρων ἐπ' ὤμων τὸν καλὸν αὐτοῦ ἀγγελοῦ, ἀπαραλλάκτως ὡς νὰ ἔφερε τὸν σάκκον τοῦ ἀπαντήσας δὲ ἀλλοίθωρον τινα, ἐπλησίασε πρὸς αὐτὸν τὸν ἵππον τοῦ καὶ τῷ εἶπε

— Παλληκάρη, εἰπέ μοι τὴν ἱστορίαν σου.

— Μετὰ χαρᾶς, ἀπήντησεν ὁ ἀλλοίθωρος ὀνομάζομαι Βουλὰμ-Βουλίμ· ὑπήγαινα εἰς τὸν δρόμον μου, ὅτε ὑπήντησα χωλὸν τινα πρὸς τὸν ὀποιον εἶπα διηγήσου μοι τὸν βίον σου. — Ἄκουσε, μοι εἶπεν ὁ χωλὸς, ὀνομάζομαι Βεν-Καλίμ Καλούμ· ἐνῶ ὑπήγαινα εἰς τὴν ὁδὸν μου ὑπήντησα παραλυτικὸν τινα πρὸς τὸν ὀποιον εἶπα Παλληκάρη διηγήσου μοι τὴν ἱστορίαν σου. »

Τοιοῦτοτρόπῳ προχωρεῖ τὸ μυθιστόρημα, ὑπερφέρει τίτλον Ἐθναστικὴ ἱστορία μιᾶς ἐλάφου, ἐνὸς Ἀραβὸς καὶ ἐνὸς ἄετοῦ, οἵτινες ἐπὶ τέλους ἀνακαλύπτεται ὅτι ἦσαν ἡ Σουλτάννα Βελαβὰ-Δραβὰχ, ὁ βεζὶρης αὐτῆς Γιουσούφ-Γιουσάλ καὶ ὁ πρίγκηψ τῆς Περσίας.

Δύναται τις νὰ σπουδάσῃ τὸ εἶδος τοῦτο εἰς τὰς *Χιλίας μίαν ῥόκτα*, εἰς τὰς *Χιλίας μίαν ὦραν*, εἰς τὰς *Χιλίας καὶ ἐν τέταρτον ὥρας καὶ Tutti quanti*.

Τὸ ἐπιστολικὸν μυθιστόρημα, ὃ ἐπενόησεν ὁ Ρισαρδὸν, διακρίνεται ἀπὸ τῶν λοιπῶν διὰ τὸ λίαν ἀπίθανον τῶν ἀναφερομένων. Ἐν αὐτῷ εὐρίσκονται ἐπιστολαὶ ἀποβρόφωσαι τὸ ἤμισι ἐνὸς τόμου, πρὸς γραφὴν τῶν ὀποιῶν ἀπητοῦντο τρεῖς μῆνες ἐπιστολαὶ αἵτινες δὲν χωροῦσιν εἰς κανὲν

ταχυδρομικὸν κιβώτιον, καὶ τὰς ὀποίας, ὅπως γράφῃ τις μετ' ἐν καὶ τὸ αὐτὸ κοινῶν, θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ ἔχῃ τοῦτο τὴν σκληρότητα τοῦ ἀδάμαντος.

Ὁ Μέγας καὶ ὁ Μικρὸς Γρανδισσῶν, καὶ ἡ Κλαρίση Χαρλόδη θεωροῦνται ὡς πρότυπα τοῦ εἶδους τοῦτου.

Τὸ ὑποχθόνιον μυθιστόρημα ἐγεννήθη ὡσαύτως ἐν τῇ σκυθρωπῇ ὀμίχλῃ τῆς Ἀλβανίας.

Οἱ ἥρωες τῶν χωροῦσιν ἀείποτε σχεδὸν ἐν τῇ σκοτίᾳ· ἂν δὲ ποτε φανῇ ἀκτὶς φωτός, θὰ προσέρχεται βεβαίως ἀπὸ λαμπάδος φερομένης ὑπὸ φρικτῶν τινῶν φαντάσματος. — Εἰς τὰ ἐρεβώδη ταῦτα μυθιστορήματα, συνήθως κατοικία τῶν ἠρώων εἶναι οἱ τάφοι, καὶ τὰ σάβανα εἶναι τὰ ἐνδύματά των. — Τὸ ἀντικείμενόν των εἶναι ἀμαλακτὸς τις ἀνὴρ, ὅστις, εἰς ἄκρον σκληρὸς ὢν, δυσανασχετῆται ὅτι ἡ γυνὴ τοῦ ἐγέννησεν ἐπτὰ υἱοὺς ἐν ὅσῳ οὗτος ἐπολέμει ἐν Παλαιστίνῃ κατὰ τῶν ἀπίστων· εἶναι περιττὸν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐν τῷ τελευταίῳ κεφαλαίῳ ἀποδεικνύεται πασιφανῶς ἡ γυνὴ αὕτη ἀγνωτέρα τοῦ κρίνου καὶ ἀθωότερα τῆς ὀσίας Μαρίας. — Ἐνὶ λόγῳ, τὰ τοιαῦτα μυθιστορήματα ἀποπέμπουσιν ἀνυπόφορον ἀσμήν σήψεως· ἡ ἀρμονία των εἶναι ἀρμονία συρομένων ἀλύσεων, τριζουσῶν θυρῶν, καταπιπτουσῶν ὀροφῶν, κλονιζομένων ὀρέων, ἐνσκηπτόντων κεραυνῶν, καταιγίδων μυκωμένων, καὶ τέλος ἀρμονία θακρῶν καὶ βρογγαλισμῶν δυσοίωνων τῶν νεκρῶν καὶ τῶν ψυχοβράχυντων.

Τὸ εἶδος τοῦτο, ὅπερ δύναται νὰ ὀρθώσῃ τὰς τρίχας φαλακρᾶς κεφαλῆς, εἶναι ἀποκλειστικὴ ἰδιοκτησία τῆς Κ. Ἄννης Ρέδολιφ.

Πραγματευθῶμεν ἤδη τὸ κοινωρικὸν μυθιστόρημα. Εἰς τὰ τοιαῦτα μυθιστορήματα ἀπαντῶμεν ἀείποτε δεκαοκταετῆ τινὰ νεανίαν καὶ δεκαεξαετῆ νεάνιδα, οἵτινες ἐν ταῖς συναναστροφαῖς αὐτῶν, ἀντὶ νὰ συνδιαλέγωνται περὶ ἔρωτος, συζητοῦσιν ἐπ' ἅπειρον τὰ δόγματα τοῦ κοινωνισμοῦ. Ἐπίσης εὐρίσκομεν ἐν αὐτοῖς ὠραῖα κεφάλαια περὶ τῶν πενομένων τοῦ λαοῦ τάξεων, τῶν στερουμένων καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου, κεφάλαια τὰ ὀποῖα γράφονται συνεχῶς ἐντὸς πολυτελοῦς μεγάρου ἀνήκοντος εἰς τὸν συγγραφέα, μετὰ λουκούλειον συμπόσιον ἐν ᾧ κατηναλώθη ἄφθονος καμπανίτης. Ὁ συγγραφεὺς ὑποστηρίζει ἐν αὐταῖς ὅτι ἡ ἰδιοκτησία εἶναι αὐτόχρημα κλοπὴ, καὶ μ' ὅλα ταῦτα οὐδόλως διστάζει ν' ἀπαλλῆ, δι' ὅλης τῆς ἀσχηρότητος τῶν νόμων, πάντα ἀπο-

πειρώμενον νὰ προσβάλλῃ τὴν φιλολογικὴν ἰδιοκτησίαν τῶν καὶ διασαλπίζει μὲν τὴν ἀρχὴν, ὅτι οὐδεὶς δικαιούται ν' ἀπολαμβάνῃ τὰ πάντα θαψιλῶς ὅτε οἱ λοιποὶ στεροῦνται τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκῶν, ἀλλὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ τοῦτο ἐφαρμόζει διατρέφῶν ἀγέλην θηρευτικῶν κυνῶν, καὶ ἀνεχόμενος νὰ σύρηται εἰς τὰ δικαστήρια ὅπως πληρώσῃ εἰς τὸν ἀμαξοποιὸν τὴν ἐπισκευασίαν τῶν ἀμαξῶν του.

Ἐν τοῖς περὶ τῶν ὀ λόγος συγγράμμασιν, ὀργανίζονται εὐρύχωρα φαλαγγεῖα, ἐντὸς τῶν ὀποιῶν συμπεριδινούνται παμπληθῆ πρόσωπα ἐγκαταλείψαντά παρὰ τὴν θύραν, οἱ μὲν ἄνδρες, τὴν ἀλαζονίαν, αἱ δὲ γυναῖκες, τὴν ματαιοφροσύνην. — οἱ γέροντες, τὸν τραχὺν αὐτῶν χαρακτήρα — οἱ νεοὶ τὴν ζωηρότητα των. Θεῶν ἀληθῶς καθίδρυμα, προβαῖνον μετὰ τῆς κανονικότητος ἀγγλικοῦ χρονομέτρου, τῇ βοήθειᾳ τοῦ ὀποίου τῇ ἐκτῇ ὀρα ἐργάζονται, τῇ δωδεκάτῃ τρώγουσι, καὶ πρὸς τὸ ἐσπέρας ἐρῶσι.

Εἰς τὰ ναυτικὰ μυθιστορήματα γίνεται λόγος μόνον περὶ ἱστῶν, κεραιῶν, ἀρτεμῶν καὶ ἐξαρτίων. Εἰς αὐτὰ ἀνασύρεται ἡ βίπτεται ἡ ἄγκυρα, λοξοδρομοῦσιν, ἔχουσι τὸν ἀέρα ἀντίπρωρον ἢ οὐριον, κτλ. κτλ. ὁ Μαρνὰ καὶ ὁ Εὐγένιος Σὺν ἔγραψαν κατὰ τὸ εἶδος τοῦτο πρότυπα ἄξια μελέτης· ἀλλ' ὅπως ἐπίδωσῃ τις εἰς αὐτὸ, εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπηρετήσῃ ἐπὶ ἐν ἔτος τοῦλάχιστον ὡς mousse εἰς τὸ βασιλικὸν ναυτικόν, καὶ ὅπως ἀναδειχθῇ μέγας ἀπαιτεῖται ἀναγκῶς νὰ πνιγῇ δεκάκις τοῦλάχιστον.

Τὸ διαλογικὸν μυθιστόρημα, εἰς ὃ ἀρέσκειται ἰδίως ὁ Δυμᾶ, διακρίνεται τῶν λοιπῶν ἐκ τοῦ ὅτι γίνεται ἐν αὐτῷ χρῆσις τοῦ διαλόγου εἰς πᾶσαν δυνατὴν περίπτωσιν, ὡς ἐπὶ παραδείγματι.

Ὁ Μ. Χ. κάθηται εἰς τὴν τράπεζαν.

— Ἰωάννη.

— Κύριε.

— Φέρε φαγητόν.

— Ἀμέσως.

— Ἰωάννη.

— Κύριε.

— Οἶνον.

— Ἐτοιμος.

— Τοῦτο τί εἶναι;

— Περιστέρα.

— Καὶ τοῦτο;

— Εὐλόγια.

— Τί εἶδος οἴνου ἔχετε;

— Τῆς Βουργουνδίας.

— Ἄλλον;

— Βορδῶ.

Καὶ οὕτω παρτείνεται ἐν δυοὶ σελίσιν ἡ περιγραφικὴ αὕτη συνδιάλεξις.

Τὰ πρόσωπα τῆς σχολῆς ταύτης εἶναι ἀσθηματικά. Διάλογος πληρῶν τρία τυπογραφικὰ φύλλα, ἐν ᾧ γίνεται χρῆσις μόνον ἀλλὰ μόνον λέξεων, θὰ ἦτο βεβαίως σπανιώτατον πρᾶγμα.

Οὐδεὶς θὰ ἐπίστευεν ὅτι μία γυνὴ ἐπενόησε τὸ οἰκονομολογικὸν μυθιστόρημα, ἂν δὲν ἐλεγόμεν ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη εἶναι Ἀγγλίς καὶ καλεῖται μίς Ἀβρίεττ Μαρινῶ. Τὸ εἶδος τοῦτο δικαιούται νὰ ὀνομασθῇ ἐξόχως ποιητικόν· συνήθως ἔχει ὡς ἀντικείμενον τὸ περισπούδαστον ζήτημα τῆς ἐμπορικῆς ἰσοβροπίας καὶ τῆς ἐλευθέρως συναλλαγῆς, τὰ δὲ μᾶλλον διαφέροντα ἐπεισόδια εἰσάγονται ὅπως ἀποδειχθῇ ἂν αἱ μηχαναὶ εἰσὶν ἐπωφελεῖς ἢ ἐπιζήμιαι εἰς τὴν βιομηχανίαν.

Οὐδὲν ὅμως ἀπιστότερον τοῦ εἶδους τοῦτου τῶν συγγραμμάτων. Μόλις ἀρχεται ὁ εὐαίσθητος ἀναγνώστης νὰ αἰσθάνηται τὸν ἔλεον ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς Σουλζάνης τινὸς καὶ ταῖς θλίψεις τῆς Ἑλλης Κάρβελις, ὅτε ἀνακαλύπτει ὅτι ἡ δυστυχῆς Ἑλλη εἶναι ἀπλοῦν χρηματικὸν κεφάλαιον, ὃ δὲ μνηστῆρ αὐτῆς Πάτρις, μεθ' οὗ ἔρχεται εἰς διαπραγματεύσεις, ἐκπροσωπεῖ τὴν ἔγγειον πρόσοδον, ἢ ἂν θέλετε, τὸ 3 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν.

Μετὰ τὸ μέγα τοῦτο τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας κατόρθωμα, εὐελπιστοῦμεν ὅτι θὰ ἴδωμεν ἡμέραν τινὰ ἱποτικὸν τι μυθιστόρημα περιστρεφόμενον ἐπὶ τῆς διωνυμίας τοῦ Νεῦτωνος, ἢ ἕτερόν τι ἐπιγραφόμενον

$$A+B-\Gamma=X$$

Ἀλγεβραϊκὸν μυθιστόρημα ὑπὸ τοῦ Δὸν Ρουπέρτου Καρε Ρὸνδ Μόλλερα.

Τὸ γυμναστικὸν μυθιστόρημα συγκεφαλαιούται εἰς τὰ ἠρωϊκὰ κατορθώματα προσώπου τινὸς, τὸ ὀποιον, ἐν τρισὶν ὀλοῖς τόμοις, πηδᾷ ἀπὸ τοῦ τρίτου πατώματος οἰκίας τινὸς, ἢ διαπερᾷ κολυμβῶν τὸν πορθμὸν τῆς Μάγνης. Ὁ ἀποδύμενος εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς μυθιστορίας δύναται νὰ λάβῃ συμβουλὰς ἀπὸ τῶν Ἀσκάνιον, τὸν Μοντεχρίστον καὶ τοὺς Τρεῖς τουφεκοφόρους τοῦ Δυμᾶ. — Συνελόντι εἰπεῖν, ἡ ἀνάγνωσις τῶν τοιούτων μυθιστορημάτων προκαλεῖ ἀφθονον ἰδρωτὰ προερχόμενον ἐκ τῆς συγκινήσεως.

Τὸ ἐκφραστικὸν μυθιστόρημα, ὃ διετέλεσεν ἐν μεγίστῃ ὑπολήψει κατὰ τὰς εὐτυχεῖς τοῦ ῥωμαν-

καὶ λοιπὰ εὐσεβῆ καθιδρύματα ἐβεβηλώθησαν ὑπὸ τῶν ἀπίστων, ὁ δὲ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος, ἰδὼν τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως ἐπράφερε βαρυθυμῶν τὸ λόγιον τοῦ προφήτου Δαυὶδ « Τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἔστι ἐν τόπῳ ἁγίῳ. » Ὁ ἱεράρχης ἐκεῖνος ἀπέθανε μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῆς λύπης του, ἐν τῇ θέσει δὲ ὅπου ἦν ὠκοδομημένος ὁ ναὸς τοῦ Σολομῶντος, ἀνηγέρθη ὑπὸ τοῦ Καλίφου τούτου τὰ μέχρις ἡμῶν σωζόμενον τουρκικὸν Τζαμίον.

Ἀπὸ τῆς πρώτης ταύτης ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν ἀλώσεως τῆς ἁγίας πόλεως, ἐφεξῆς ἡ κατὰ τῶν χριστιανῶν προσκυνητῶν τυραννία ἐπεταίετο εἴτε ἐχαλαροῦτο ἀναλόγως τοῦ χαρακτῆρος τοῦ τυραννοῦντος καλίφου, πάντας ὅμως ὑπερέβη κατὰ τὴν σκληρότητα Μερουάν ὁ Β'. Ἐξηκολούθουν μ' ὅλα ταῦτα νὰ μεταβαίνωσι προσκυνηταὶ κατὰ χιλιάδας ἀπὸ πάσης τῆς Εὐρώπης, διότι ἡ εἰς τοὺς ἁγίους τόπους ὁδοιπορία ἤρκει ὅπως ἐξαλείψῃ τὰ βαρύτερα τῶν ἐγκλημάτων.

Διηγούνται οἱ ἱστορικοὶ ὅτι βραδύτερον ὁ κόμης Ἀνζὼν, τοῦ ὁποίου αἱ χεῖρες ἐμιάνθησαν εἰς τὸ τῆς συζύγου του αἷμα καὶ εἰς τὸ αἷμα πολλῶν ἀθῶων, ἀπῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα ὅπως λάβῃ τὴν ἄφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν του. Φθάσας εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν διήλθε τὰς ὁδοὺς αὐτῆς φέρων σχοινίον εἰς τὸν λαίμνον, καὶ βραδίζόμενος ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν του εἰς ἕκαστον δὲ βῆμα ἀνέκραζε μεγαλοφῶνως « Κύριε, ἐλέησόν με τὸν ἄπιστον καὶ ἐπίορκον, τὸν μακρὴν τῆς πατρίδος του πλανώμενον ἀμαρτωλόν. »

Ἐπὶ τοῦ Ἀθασιίδου Ἀκρῶν-ἄλ-Ρεσιδ οἱ χριστιανοὶ τῶν μερῶν ἐκείνων ἔλαβον ἄνεσιν τινα. Ὁ Καλίφης οὗτος συνῆψε φιλίαν μετὰ τοῦ Μεγάλου Καρόλου, φοβούμενος δὲ μὴ οὗτος βοηθήσῃ τοὺς Βυζαντινοὺς αὐτοκράτορας, κατὰ τῶν ὁποίων ἐμελέτα νὰ ἐπιπέσῃ, μετεχειρίσθη πᾶν εἶδος κολακείας ὅπως ἐλκύτῃ τὸν Μέγαν Κάρολον εἰς ἑαυτὸν, καὶ μάλιστα προσέφερεν αὐτῷ ὡς δῶρον τὰς κλεῖς τῆς ἁγίας πόλεως καὶ τοῦ ἁγίου τάφου, ὅπερ μεγάλως ἐζύμνησαν οἱ ἱστοριογράφοι τῶν χρόνων ἐκείνων. Ἀλλὰ καὶ ἡ εἰρήνη αὕτη ἦν πρόσκαιρος. Νικηφόρος ὁ Φωκάς ἀπεπειράθη ν' ἀνακτήσῃ τὴν ἁγίαν γῆν, καὶ ἤθελε φέρει, κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἱστορικῶν, εἰς πέρας τὸ ἔργον του, ἂν αἱ σχολαστικαὶ θεωρίαι τοῦ βυζαντινοῦ κλήρου δὲν ἔφερον προσκόμματα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων του. Βλέπων ὅτι τὸ αἶσθημα τῆς τιμῆς καὶ

τῆς ἀνδρίας εἶχεν ἐκλείψει ἀπὸ τῶν ἀπογόνων τῶν καισαρικῶν λεγεῶνων, ἐνόμισε νὰ ἀντικαταστήσῃ αὐτὸ διὰ τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ, καὶ νὰ κηρύξῃ τὸν κατὰ τῶν ἀπίστων πόλεμον ἱερόν. Διέταξεν ὅθεν πᾶς ὁ πίπτων ἐν τῇ κατὰ τῶν ἀπίστων μάχῃ νὰ κατατάσσεται εἰς τὸν χορὸν τῶν μαρτύρων. Ἀλλ' ὁ κληρὸς ἐθεώρησε τοῦτο ὡς καινοτομίαν ἀντιβαίνουσαν εἰς τινὰ κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου. Τούτου ἕνεκα ὁ μέγας σκοπὸς τοῦ αὐτοκράτορος ἐματαιώθη, οἱ δὲ θρίαμβοι αὐτοῦ περιορίσθησαν εἰς τὴν κυρίευσιν τῆς Ἀντιοχείας, καὶ συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ ἐξεγείρωσι σφοδρότερον τὸ κατὰ τῶν χριστιανῶν μῖσος τῶν Μουσουλμάνων. Τότε πολλαὶ τῆς ἁγίας πόλεως ἐκκλησίαι κατεκρήσαν, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων, κατηγορηθεὶς ὡς συνένοχος τῶν βυζαντινῶν, ὡς μετὰ πολλοὺς αἰῶνας ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος, ἐξέπνευσεν ἐπωδύνως ἐν μέσῳ τῶν φλογῶν.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Φωκά, λαθῶν ἐπικουρίαν ὁ Ζιμισκῆς καὶ παρὰ πολλῶν ἄλλων ἡγεμόνων, ἔφερον εἰς πέρας τὸ ἡμιτελὲς ἔργον τοῦ προκατόχου του, ἐκυρίευσεν τὴν Ἀμασκόν, κατέκτησεν ἅπασαν τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἐγκατέστησε χριστιανικὴν φρουρὰν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἀλλ' ἀποθανόντος καὶ τοῦ Ζιμισκῆ, τὸ ἔργον κατέβρυσεν αὐθωρεῖ, ἡ δὲ κοιτίς τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπανῆλθε καὶ πάλιν εἰς χεῖρας τῶν ἀπίστων. Οἱ καλίφαι φατιμῆται ἐκυρίευσαν ἅπασαν τὴν χώραν ἐκείνην, οἱ δὲ χριστιανοὶ ἐπὶ Χακῆμ, τρίτου καλίφου τῆς γενεᾶς του, τοῦ καὶ μωροτέρου πάντων, ὑπέφερον τὰ πάνθ' ἐνα. Μία τῶν πολλῶν βασάνων, εἰς ἃς ὑπεβάλλοντο συνεχῶς οἱ χριστιανοὶ, ἦν καὶ τὸ νὰ φέρωσιν ἐπὶ τοῦ στήθους σταυροὺς ξυλίνους ἔχοντας βάρος τεσσάρων αἰγυπτιακῶν λιτρῶν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, Γερβέρτος ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ραβέννης, ὁ μετὰ ταῦτα Πάπας Σίλβεστρος Ζ'. ἀπελθὼν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἰδὼν τὰς κακώσεις τῶν χριστιανῶν, συνεκινήθη πλεῖστον ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν Εὐρώπην προέστρεπε τοὺς χριστιανούς νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἁγίων τόπων. Ἀλλ' ἐκ τῶν προτροπῶν του μόνη ἡ Πίσσα καὶ ἡ Γενοῦη μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Ἄρλης ἐξώπλισαν τὸν στόλον των, καὶ ποιήσαντες ἀπόβασιν τινα εἰς τὰ παράλια τῆς Συρίας, ἐπέστρεψαν ἄπρακτοι, συνετέλεσαντες μόνον εἰς τὸ νὰ ἐξαγριωθῶσιν ἐτι μᾶλλον οἱ Σαρακηνοί. Ἐκτοτε τὸ μῖσος αὐτῶν κατὰ τῶν χριστιανῶν κατέστη ἀδιάλλακτον.

Ἄν εἶναι ἴσως ὅλως περιττὸν ν' ἀναφέρωμεν συμβᾶν τι ὅπερ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν μετὰ ταῦτα ποιήσαντα τὴν ἐλευθερωθεῖσαν Ἱερουσαλήμ Τάσσον, νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὸ ποίημά του τὸ ἑραῖον ἐπιστόδιον τοῦ Ὀλίνδου καὶ τῆς Σωφρονίας. Χριστιανομάχος τις, ὅπως ἐρεθίσθη ἐτι μᾶλλον τὸ μῖσος τῶν ὁμοθησῶν του, ἐπενόησε νὰ ρίψῃ κῆνα νεκρὸν ἐντὸς ἐνὸς τῶν κυριωτέρων τζαμιῶν τῆς πόλεως. Οἱ πρώτοι ἐλθόντες εἰς τὸν ναὸν ὅπως προσευχηθῶσιν ἐφριζαν εἰς τὴν βεβήλωσιν ταύτην, καὶ ἀμέσως, διαδοθεῖσης τῆς εἰδήσεως ἀπὸ τὴν πόλιν, ὁ λαὸς ἅπας τῶν Ὀθωμανῶν διέτρεχε τὰς ὁδοὺς κραυγάζων ἐκδίκησιν κατὰ τῶν χριστιανῶν, οὓς ἐθεώρει ἐνόχους τοῦ κακούργηματος.

Ἡ σφαγὴ ὅλων τῶν χριστιανῶν ἀπεφασίσθη ἐν ἀκαρεῖ, ὅπως μετὰ τῶν πολλῶν συναπολεσθῆ καὶ ὁ πράξας τὸ κακούργημα.

Morra, dicean, non andrà l'ira a voto,

Nella strage commune il ladro ignoto.

Pur che 'l reo non si salvi, il giusto pera

E l' innocente

Ἐν τούτοις, ἐν μέσῳ τῶν κατεπτονημένων χριστιανῶν, εὐρίσκαται νέος τις ἱκανῶς ἀνδρείος, ὅστις ὑπόσχεται νὰ παρουσιασθῆ ὡς ὁ ἀληθὴς ἐνοχος, καὶ οὕτω, ὡς ἄλλος Ῥωμαῖος Κούρτιος ριπτόμενος εἰς τὸ βάρβαρον, νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν μανίαν τῶν ἐχθρῶν, καὶ σώσῃ τοὺς λοιποὺς ἀπὸ τῆς σφαγῆς. Ὁ νέος ἐξετέλεσεν ἀκριβῶς τὴν υπόσχεσίν του, καὶ οἱ βάρβαροι, οὐδόλως καμφέντες ἐκ τῆς παρρησίας τοῦ νεανίου, κατέσφαξαν αὐτὸν ὅπως κορέσωσι τὴν θηριωδίαν των.

Τότε αἱ ἱεραὶ τελεταὶ ἀπηγορεύθησαν ὑπὸ τῶν τυράννων, αἱ ἱεραὶ ἐκκλησίαι μετεβλήθησαν εἰς σταύλους ἀλόγων ζώων, καὶ αὕτη δὲ ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου τάφου κατεδαφίσθη ἐκ θεμελίων. Κατὰ τὴν βάρβαρον ἐκείνην ἐποχὴν, ἡ ἀδυνατοῦσα νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Μουσουλμάνους Δύσις, ἔστρεψε τὸν θυμὸν τῆς κατὰ τῶν ἀσθενῶν Ἑβραίων, οὓς ὑπέθεσεν ὅτι ἠρέθιζον αὐτούς.

Εἶναι λίαν ἄξιοπαράτητος ἡ κατάστασις εἰς τὴν ὑπῆρχον τὰ πνεύματα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καὶ ἥτις ἦν, κατὰ τινὰ συγγραφέα, ὁμοία μετὰ ἅπασας τὰς ἐποχάς, αἵτινες μέλλουσι νὰ γεννηθῶσι μέγα τι παρὰ τὴν ἐποχὴν, ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ αἱ ὠδίνες τοῦ τοκετοῦ τῶν μελλουσῶν σταυροφοριῶν. Τὰ κακὰ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ προσκυνητῶν, ἡ ἐρήμωσις καὶ βεβήλωσις τῶν ναῶν, καὶ ἕτεραι διοσημεῖαι ἐφε-

ρον τὸν χριστιανικὸν κόσμον εἰς θέσιν νὰ πιστεύῃ ὅτι ἤγγισε τὸ τέλος τοῦ κόσμου. Οἱ ἀγύρται καὶ ἄλλοι ἀπατεῶνες, ἐπωφεληθέντες τὴν περιστάσιν, διεκῆρυττον ὅτι ἐπιστολή τις καταπεσοῦσα ἐξ οὐρανοῦ, ἀναγγέλλει τὸ τέλος τοῦ σύμπαντος ἐγγύς. Τότε ἅπασα ἡ χριστιανικὴ Εὐρώπη ἔστρεψε τὰ βλέμματα πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅπου ἐμελλε νὰ κατέλθῃ καὶ αὐθις ὁ αἰώνιος Κριτῆς τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀμαρτωλῶν· τούτου ἕνεκα ἡ συβρῶν τῶν προσκυνητῶν ἐγένετο ἐτι μεγαλητέρα. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἡ πίστις εἰς τὸ πλησιάζον τέλος τοῦ κόσμου κατέχευε τότε τὰ πνεύματα, ὥστε οἱ πλείστοι τῶν πλουσίων ἐδωροῦντο τὰ κτήματά των δι' ἐγγράφων ἀρχομένων διὰ τοῦ ἐπομένου τυπικοῦ προοιμίου « Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὸ προσεγγίζον τέλος τοῦ κόσμου, καὶ τρέμοντες τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως κ.τ.λ. »

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Χακῆμ, ὁ διάδοχος αὐτοῦ Δαχῆρ ἐπέτρεψε τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Τάφου. Οἱ χριστιανοὶ ἐζήτησαν τότε τὴν συνδρομὴν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις ἐπεμψεν ἐκ τοῦ ταμείου του τὰ πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖα χρήματα.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰς τὴν Παλαιστίνην μεταβαίνοντων πύξηνθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν ἀφ' ὧν οἱ προσκυνηταὶ διέβαινον, ἤρχισαν νὰ θεωρῶσι μὲ ὑποπτον καὶ περίφοβον βλέμμα τοὺς ἐνθουσιῶδεις τούτους ὁδοιπόρους, οἵτινες, εἰ καὶ δὲν ἐπολέμουν, ἐκαλοῦντο ὅμως στρατιῶται τοῦ Κυρίου, καὶ ἔφερον ἕκτοτε ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων των τὸ ἔμβλημα τοῦ σταυροῦ. Τῷ 1054 ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Καμβραῖ, Lietbert, ἀνεχώρησε πορευόμενος εἰς τὴν ἁγίαν γῆν μετὰ τριῶν χιλιάδων περίπου προσκυνητῶν. Ἡ συνοδία αὕτη, κατὰ τὴν ἀπὸ Βουλγαρίας διάβασίν της, προσεβλήθη ὑπὸ τῶν ἀπολιτεῦτων κατοίκων τῆς ἀγρίας ἐκείνης χώρας, καὶ πολλοὶ τῶν προσκυνητῶν ἀπέθανον εἰς τὸν ἄξενον ἐκεῖνον τόπον. Οἱ λοιποὶ προέβησαν μέχρι Λαοδικείας, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ εὐρόντες ἄλλους ἐχθροὺς ἀπεθαρρόνησαν, καὶ οὕτω ὁ ἐπίσκοπος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Εὐρώπην φέρων τὰ ἀσήμαντα λείψανα τῆς μεγάλης ἐκείνης συνοδίας.

Δέκα ἔτη μετὰ ταῦτα, ὡς προάγγελος τῆς ὑπὸ τοῦ Γοδεφρείδου ὀδηγηθησομένης σταυροφορίας, ἑπτὰ χιλιάδες προσκυνητῶν, ἐν οἷς ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μαγεντίας, καὶ οἱ ἐπίσκοποι Ρατισβῶνης, Βαμβέργης καὶ Οὐτρεσίας ἀνεχώρησαν ἀπὸ

τῶν ἡσυχῶν ὀχθῶν τοῦ Ῥήνου. Ἡ πολυάριθμος αὕτη συνοδία διήλθε τὴν Γερμανίαν, Οὐγγαρίαν, Βουλγαρίαν καὶ Θράκην, καὶ μετὰ τινὰ χρόνον ἐφθάσαν εἰς Ἱεροσόλυμα, πολεμήσαντες πρῶτον πλησίον τῆς ἁγίας πόλεως τοὺς Βεδουίνους, οἵτινες προσέβαλλον αὐτοὺς, ἀκολουθῶς ἐπανήλθον καὶ οὗτοι εἰς τὰς ἐστίας τῶν ἀπολέσαντες τρεῖς χιλιάδας περίπου ἐκ τῶν συντρόφων των.

Ἄλλ' ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, οἱ Τούρκοι ἰθαγενεῖς τῆς πέραν τοῦ Ὄξου χώρας, ἐπέπεσαν ὡς νέα μαστιγὴ κατὰ τῆς ἁγίας γῆς, ἐκυρίευσαν ὀλόκληρον τὴν Συρίαν, καὶ ἡ Παλαιστίνη δὲν ἐβράδυνε νὰ περιέλθῃ εἰς χεῖρας των. Οἱ αἰμοβόροι οὗτοι κατακτητὰι οὐδενὸς ἐφείσθησαν τότε οὔτε οἱ χριστιανοὶ οὔτε οἱ υἱοὶ τοῦ Ἀλῆ εὖρον χάριν ἐνώπιόν των, καὶ ἡ ἁγία πόλις ἐπλευσεν εἰς τὸ αἷμα χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν. Μετὰ τὴν νέαν ταύτην κατάκτησιν, αἱ κακώσεις τῶν χριστιανῶν ὑπερπελόνασαν. Οἱ ἐρχόμενοι προσκυνητὰι ὄφειλον νὰ πληρώσωσιν, ὅπως εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν, ἕκαστος ἐν χρυσοῦν νόμισμα. Οἱ ἐνδεεῖς, οἱ μὴ ἔχοντες ν' ἀποτίσωσι τὸν φόρον τοῦτον, ἔμεινον ἔξω τῶν τειχῶν, καὶ περιεπλανῶντο ἐκτεθειμένοι εἰς τὰς πολυειδεῖς βικιοπραγίας τῶν Τούρκων. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐντὸς τῆς πόλεως διαμένοντες δὲν ὑπέφερον ὀλιγώτερον. Πολλάκις, καθ' ἣν στιγμὴν προσέφερον ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας τὰς πρὸς τὸν Θεὸν δεήσεις των, πλῆθος μανιακῶν εἰσέρχοντο καὶ ἐτάραττον τὴν θείαν ἱερουργίαν, ἐρρίπτον κατὰ γῆς τὰ ἱερά σκεύη καὶ καταπέτουν αὐτὰ, ἀνέβαινον ἀσεβῶς ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὕβριζον καὶ ἐράβδιζον τοὺς τὰ ἱερά ἄμωια ἐνδεδυμένους Λευίτας. Πάσαι αἱ χώραι, ἀφ' ὧν διέβαινον οἱ προσκυνητὰι, ὅπως μεταβῶσιν εἰς τοὺς ἁγίους τόπους ἐκυριεύθησαν ὑπὸ ἄλλων τουρκικῶν ὀρδῶν, ἅπανσι σχεδὸν αἱ ἐπαρχίαι τῆς καταπιπτούσης βυζαντινῆς αυτοκρατορίας ἐκυριεύθησαν ὑπὸ τῶν ληστῶν τούτων, ἡ δὲ πρωτεύουσα κατασπαρταζομένη καθ' ἑκάστην ὑπὸ ἐμφυλίων ταραχῶν, ἀνίκανος νὰ σπεύσῃ εἰς ἐπικουρίαν τῶν ἀποσπωμένων χωρῶν ἕνεκα τοῦ ἀενάως σαλευομένου θρόνου, ἔβλεπεν ἡλιθίως τὴν καταστρεπτικὴν καταιγίδα φερομένην μέχρη τῶν πυλῶνων αὐτῆς. Οἱ Τούρκοι ἐθεώρουν ἤδη τὴν κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς προφητευομένην ἐν τῷ Κορανίῳ.

Ἐπὶ τέλους, Μιχαὴλ ὁ Δούκας ἀπεπειράθη καὶ ἐζήτησε τὴν βοήθειαν τῆς Δύσεως, ὅπως ἀποτρέψῃ τὸν ἐπαπειλοῦντα τὸ κράτος του κίν-

δνον, ὡς ἀμοιβὴν δὲ διὰ τοῦτο ἐπρότεινε τὴν ἔνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν. Ἡ ἐπέκτασις τῆς ἐξουσίας, ἐφ' ἅπασαν τὴν χριστιανωσύνην ὑπῆρξεν αἰείποτε τὸ ὄνειρον τῆς Παπωσύνης, διὸ καὶ ὁ τότε Πάπας, Γρηγόριος ὁ Ζ', πεφωτισμένος ἀνὴρ καὶ τολμηρὸς, ἐδέχθη τὰς προτάσεις τοῦ αυτοκράτορος. Ὄθεν ἐκήρυξε τὸν ἱερὸν πόλεμον καὶ προσεκάλεσε πάντας τοὺς πιστοὺς νὰ λάβωσι τὰ ὄπλα κατὰ τῶν μουσουλμάνων. Ἐν τῷ φιλοπολέμῳ μάλιστα ἐνθουσιασμῷ του ὁ Πάπας οὗτος ὑπεσχέθη νὰ ὀδηγήσῃ αὐτοπροσώπως τοὺς κατὰ τῶν Τούρκων λεγεῶνάς του, ἀλλ' ἀκολουθῶς δὲν ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσίν του. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γρηγορίου, Βίκτωρ ὁ Γ' ἐκήρυξεν ἄρσεν ἀμαρτιῶν εἰς πάντας ὅσοι ἤθελον λάβει τὰ ὄπλα πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς ἁγίας γῆς. Μόνοι οἱ Γενουήνσιοι καὶ οἱ Πισσαῖοι ἤκουσαν τὴν φωνὴν τοῦ Ποντίφικου, ἐξώπλισαν τὸν στόλον των, ἀπέβησαν εἰς τὰ περάλια τῆς Ἀφρικῆς, καὶ λεηλατήσαντες πόλεις τινὰς ἐπανήλθον εἰς τὰς ἐστίας τῶν πλήρεις λαφύρων. Οὕτω, ἀπέθανε καὶ ὁ Πάπας οὗτος, μὴ δυναθεὶς νὰ πράξῃ τι ὑπὲρ τῆς Ἱερουσαλήμ· ἀλλ' ὅ,τι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ πράξωσιν οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς, ἐπέπρωτο νὰ τὸ φέρῃ εἰς πέρας εἰς ἄπλοῦς προσκυνητῆς καὶ οὗτος ἦν ὁ ἐκ Πικαρδίας Πέτρος ὁ ἐρημίτης. «Προικισθεῖς μὲ πνεῦμα δραστήριον καὶ φιλοτάραχον, λέγει ὁ γράψας τὴν ἱστορίαν τῶν σταυροφοριῶν Michand, ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ ὁποίου ἠντλήσαμεν ἅπασαν σχεδὸν τὴν ἱστορικὴν ὕλην τῆς παρουσίας πραγματείας, ἐζήτησεν εἰς ἀπάσας τοῦ βίου τὰς καταστάσεις τὴν εὐτυχίαν ἢν οὐδαμῶς ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ. Οὐδ' ἡ σπουδὴ τῶν γραμμάτων, οὐδ' ἡ τέχνη τῶν ὄπλων, οὔτε ἡ ἀγαμία, οὔτε ὁ γάμος, οὔτε τέλος τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα ἠδυνήθησαν ν' ἀναπαύσωσι τὴν πυρέσσουσαν ψυχὴν του. Ἀηδιάσας τὸν κόσμον καὶ τοὺς ἀνθρώπους εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὰ αὐστηρότερα τῶν κοινοβίων. Ἡ δεινὴ νηστεία, ἡ προσευχὴ, ἡ μελέτη, καὶ ἡ σιγὴ τῆς ἐρημίας εἶχον ἐξάψει λίαν τὴν φαντασίαν του. Ἐν ταῖς ὀπτασίαις αὐτοῦ συνῆπτε σχέσεις μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνόμιζεν ἑαυτὸν ὄργανον τῶν σκοπῶν τῆς θείας προνοίας καὶ ἐκτελεστὴν τῶν βουλήσεών της. Κατεῖχε τὸν ἐνθουσιασμὸν ἀποστόλου καὶ τὴν τόλμην μάρτυρος. Ὄταν ἐλάλει, τὰ πάθη ὑπὸ τῶν ὁποίων ἐταράττετο ἐνεψύχωνον τὰς κινήσεις του καὶ τὴν φράσιν του καὶ μετεδίδοντο εἰς τοὺς ἀκροατάς του. Τίποτε δὲ δὲν ἐδύνατο ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν

εὐγλωττίαν του ἢ εἰς τὸ ἐπαγωγὸν τοῦ παραδείγματός του.

Τοιοῦτος ἦν ὁ ἀνὴρ, ὅστις ἔδωκε τὸ σύνθημα τῶν σταυροφοριῶν, καὶ ἐγένετο κατὰ τὸν Τάσσον. del gran passagio autor premiero.

II

Ὁ περὶ τῶν ἁγίων τόπων γινόμενος θόρυθος ἀπέσπασε τότε καὶ τὸν Πέτρον ἀπὸ τοῦ ἀναχωρητηρίου του. Ἀκολουθήσας καὶ οὗτος συνοδίαν τινὰ προσκυνητῶν, ἔφθασε μέχρι τῆς Ἱερουσαλήμ· ἡ θέα τότε τῆς ἁγίας πόλεως συνεκίνησε πλείστον τὴν ψυχὴν τοῦ καὶ ἄλλως ἐνθουσιασμένου τούτου ἀνδρός. Ἀφού ἐπεσκέφθη τὸν ἐπὶ τοῦ Κορανίου τάφον τοῦ Σωτῆρος, μετέβη ἀμέσως εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, μετὰ τοῦ ὁποίου συνεθήρησεν ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς τῶν χριστιανῶν. Ὁ ἐρημίτης τότε ἀναβλέψας μὲ ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρυῶν τὸν σεβάσμιον ἐκείνον γέροντα, ἠρώτησεν ἂν δὲν ἦτο ἄρα ἐρικτηθεραπεία τις εἰς τὰς ἀπείρους ἐκεῖνας κακώσεις; «Πιστότεροι πάντων τῶν χριστιανῶν, εἶπεν αὐτῷ ὁ πατριάρχης, αἱ ἁμαρτίαι μας ἀπέτρεψαν ἀφ' ἡμῶν τὸ θεῖον ἔλεος. Ἄπασα ἡ Ἀσία κατακτήθη ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων, καὶ ὀλόκληρος ἡ Ἀνατολὴ περιέπεσεν ἐν αἰχμηλωσίᾳ, οὐδεμία δὲ τῆς γῆς δύναμις δύναται νὰ βοηθήτῃ ἡμῖν. Ἐνταῦθα ὁ Πέτρος διέκοψε τὸν Πατριάρχην, δόσας αὐτῷ νὰ ἐνοήσῃ ὅτι ἴσως ἡμέραν τινὰ οἱ πολεμιστὰι τῆς Δύσεως θὰ ἔτρεχον πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἱεροσολύμων. «Ἀναμφιβόλως, ἐπανελάθεν ὁ πατριάρχης· ὅταν αἱ θλίψεις ἡμῶν ὑπερπελονάσωσιν, ὅταν ὁ θεὸς συγκινηθῇ ἐπὶ ταῖς δυστυχίαις ἡμῶν, θέλει μαλαξῆαι τὰς ψυχὰς τῶν ἡγεμόνων τῆς Δύσεως, καὶ θέλει πέμψῃ αὐτοὺς εἰς ἀπελευθέρωσιν τῆς ἁγίας πόλεως.» Μετὰ τὴν συγκινητικὴν αὐτὴν συνδιάλεξιν, ὁ μὲν πατριάρχης ἀπεφάσισε νὰ ἰκετεύσῃ δι' ἐπιστολῶν τοὺς ἡγεμόνας τῆς Εὐρώπης, ὁ δὲ ἐρημίτης ὡμοσε νὰ ἐξοπλίσῃ τὴν Εὐρώπην πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ἀπὸ τῆς συνεντεύξεως ταύτης ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ Πέτρον δὲν εἶχεν ὀρια. Ἡμέραν τινὰ, ἐνῷ ἴστατο γονυπετῆς πρὸ τοῦ ἁγίου τάφου, ἐνόμισεν ὅτι ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν «Πέτρε, ἀνάστηθι καὶ πορεύου ἵνα ἀναγγεῖλῃς τὰς θλίψεις τοῦ λαοῦ μου· ἐπῆλθεν ἤδη ὁ χρόνος τοῦ νὰ δοθῇ βοήθεια εἰς τοὺς δούλους μου καὶ ν' ἀπελευθρωθῇ ἡ ἁγία γῆ.» Ὅλος ἔνθους τότε ἀπῆλθε τῆς Παλαιστίνης, καὶ δραμὸν εἰς Ῥώμην, προσέ-

πεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Πάπα Οὐρβανῦ τοῦ Β'. Ὅστις ἐδέχθη αὐτὸν ὡς προφήτην καὶ ἐπευφήμησεν εἰς τὸν σκοπὸν του. Ἀκολουθῶς περιηγήθη τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν, καὶ διαβάς τὰς Ἄλπεις μετέβη εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ τὸ πλείστον μέρος τῆς Εὐρώπης κηρύττων τὸν ἱερὸν κατὰ τῶν ἀπίστων πόλεμον. Ὡδοιπόρει δὲ ἐπὶ ἡμῖνου φέρων σταυρὸν εἰς τὰς χεῖρας, ἀνυπόδητος, καὶ ἀσκεπῆ ἔχων τὴν κεφαλὴν. Τὴν ὄσφιν αὐτοῦ περιεζώνοντες χονδρὸν σχοινίον, μακρὸν δὲ βᾶσον καὶ χονδρὸς ἐρημιτικὸς σάκκος ἐκάλυπτε τὸ σῶμά του· ἀπανταχοῦ ὅθεν διέβαινον ἐκέρυττε τὰς κακώσεις τῶν χριστιανῶν καὶ προῦκάλει πάντας τοὺς πιστοὺς εἰς ἐκδίκησιν, ὁ δὲ ἐνθουσιασμὸς τοῦ λαοῦ παρεκλούθει αὐτόν.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ Εὐρώπη ὀλόκληρος συνεκινεῖτο ἐκ τοῦ κηρύγματος τοῦ ἐμπνευσμένου τούτου ἀποστόλου, ὁ αυτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἀλέξιος ὁ Κομνηνός, ἀπειλούμενος ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐπέμψε πρεσβεῖαν εἰς τὸν Πάπαν ἐπικαλούμενος τὴν βοήθειαν τῶν Λατίνων.

Δι' ἐτέρας δὲ ἐπιστολῆς καθικέτευεν ὁ δυστυχὴς αυτοκράτωρ καὶ τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας τῆς Εὐρώπης, μὴ παραλείψας νὰ ὑποδείξῃ αὐτοῖς ὡς μέλλουσαν ἀμοιβὴν τῶν ἐκδουλεύσεών των, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ αὐτὸ τὸ κάλλος τῶν ἐλληνίδων παρθένων. Ὅπως ἀπαντήσῃ εἰς τὰς ἰκεσίας τοῦ Ἀλεξίου καὶ εἰς τὰς εὐχὰς τῶν χριστιανῶν, ὁ Πάπας Οὐρβανὸς συνεκάλεσε τὴν ἐν Πλακεντία σύνοδον. Δικασταὶ περίπου ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἐπίσκοποι, τέσσαρες δὲ χιλιάδες κληρικῶν καὶ τριακοντα χιλιάδες λαϊκῶν ἑδραμον εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Ἄκρου ἀρχιερέως· καὶ ὅμως ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ οὐδὲν περὶ πολέμου ἀπεφασίσθη, διότι ἡ Ἰταλία ἔκλινε τότε μᾶλλον πρὸς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις ἢ πρὸς θρησκευτικὰς ἐκστρατείας. Ὁ Πάπας ὅθεν ἐπενόησε νὰ εὕρῃ προσφορῶτερον πεδῖον πρὸς συγκάλεσιν ἐτέρας συνόδου, καὶ οὕτως ἐξελέξατο τὸ Κλερμόντιον τῆς Ὀβέρνης. Ἡ συγκαλεσθεῖσα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ σύνοδος ἐγένετο ἐπίσης πολυάριθμος καὶ σεβαστή. Ἐν τῇ μεγάλῃ πλατείᾳ τοῦ Κλερμόντου, ἦν ἐπλήρου ἄπειρον πλῆθος λαοῦ, ἀνεγείρετο μεγαλοπρεπὲς τι παράπηγμα ἔνθα παρουσιάσθη ὁ Πάπας, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν καρδιναλίων, καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸν ἐπὶ τούτῳ παρεσκευασμένον θρόνον. Πλησίον αὐτοῦ ἴστατο Πέτρος ὁ ἐρημίτης, φέρων τὴν βᾶδον του καὶ τὸ τρίχινον ἐκεί-

νο βάσον, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἐγένετο γνωστὸς εἰς τὰ πλήθη. Ὁ ἀπόστολος οὗτος τοῦ πολέμου ἔλαβε πρῶτος τὸν λόγον, καὶ ἐξέθηκε μετὰ φλογεροῦ ὕψους τὰς κακώσεις καὶ τὰ μαρτύρια τῶν πιστῶν, ὧν ἐγένετο αὐτόπτης μάρτυς. Ἡ ὄψις αὐτοῦ ἐνόσφ ἐλάλει ἦν μεστή θλίψεως, καὶ ἡ φωνὴ του διεκόπτετο συνεχῶς ὑπὸ λυγμῶν. Ὁ πάπας Οὐρβανὸς ἔλαβε δεύτερος τὸν λόγον, καὶ ὑπέδειξεν εἰς τὴν σύνοδον τὸν κίνδυνον ὃν διάτρεχεν ἡ Δύσις, εἰ μὴ ἔθετε φραγμὸν εἰς τοὺς θριάμβους τῶν ἀπίστων, ἰδίως ὅμως ἐζήτησε νὰ ἐξεγείρῃ τὸν ἵπποτισμὸν τῶν Γάλλων καὶ τῶν λοιπῶν ἵπποτῶν, ὑπόδεικνύων αὐτοῖς ὅτι ὁ πόλεμος οὗτος εἶναι πόλεμος ἄξιος τῶν ἀληθῶς ἀνδρείων τέλος κατέστρεψε τὸν λόγον διὰ τοῦ ἐπομένου ῥητοῦ τοῦ Εὐαγγελίου· «Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος, καὶ ὁ οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ μοι οὐκ ἔστι μου ἄξιος.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς εὐγλώττου ταύτης ὁμιλίας, ἅπαντα ἡ πολυπληθὴς ἐκείνη συνέλευσις ἀνεφώνησε μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὸ «*Dieu le veut*» ὁ Θεὸς τὸ θέλει, καὶ τὴν φράσιν ταύτην ἐπανελάθεν ἀπειράκις ἢ ἠχώ τῶν πέριξ ὁρέων. Πρὶν ἢ διαλυθῆ ἡ ὁμήγυρις, ὁ Οὐρβανὸς διέταξεν ὅπως πᾶς στρατιώτης τοῦ Κυρίου φέρῃ ἐπὶ τοῦ στήθους εἴτε ἐπὶ τῶν ὤμων τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. Εἶτα ὁ καρδινάλιος Γρηγόριος ἐπρόφερε γεγωνυῖα τῆ φωνῆ τύπον τινὰ γενικῆς ἐξομολογήσεως, μεθ' ἧ πάντες οἱ παρευρεθέντες γονυπετήσαντες, ἔλαβον παρὰ τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν των.

Μετὰ τὴν τελετὴν ταύτην, πρῶτος ὁ ἐπίσκοπος Ἀδεμάρους Δε Μοντέλ ἔλαβεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Πάπας τὸν σταυρὸν, καὶ ἀμέσως πλείστοι ἄλλοι ἀρχιερεῖς ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμά του, καὶ κατετάχθησαν οὕτω εἰς τὸν ἱερὸν στρατόν. Ὁ δὲ κόμης τῆς Τολεζῆς Ραϊμόνδος, δικαιολογήσας δι' ἐπιστολῆς τὴν ἀπὸ τῆς συνόδου ἀπουσίαν του, ὑπέσχετο νὰ μεταβῆ εἰς Ἀσίαν μεθ' ὅλων τῶν πιστῶν πολεμιστῶν του. Οἱ βαρῶνοι καὶ οἱ ἱππῶται, οἵτινες ἠκροάσθησαν τὰς παρακλήσεις τοῦ Οὐρβανοῦ, ὤμοσαν νὰ ἐκδικήσωσι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, πάντες δὲ ὑπεσχέθησαν νὰ σεβασθῶσι τὰς ἀποφάσεις τῆς συνόδου, εἶτα ἐκόσμησαν τὰ ἐνδύματά των μὲ ἐρυθροὺς ἐξ ἐριούχου εἴτε σηρικῶν σταυροῦς, καὶ ἔλαβον τὸ ὄνομα τοῦ *croisés* σταυροφόρου, εἰς δὲ τὸν κατὰ τῶν Σαρακηνῶν

πόλεμον ἔδωκαν τὸ ὄνομα *croisade* σταυροφορία. Ὁ Οὐρβανὸς, ὅστις εἶχεν ἄλλας ὑποθέσεις νὰ διεκπεραιώσῃ ἐν Εὐρώπῃ, δὲν ἐδέχθη νὰ τεθῆ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν σταυροφόρων, διώρισεν ὅμως παρὰ τῷ χριστιανικῷ στρατῷ ἀποστολικὸν λεγάτον του τὸν ἐπίσκοπον Ἀδεμάρων. Δι' ἀποφάσεως τῆς συνόδου ταύτης, τὰ ἄτομα, αἱ οἰκογένειαι καὶ τὰ ὑπάρχοντα τῶν σταυροφόρων ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου· ἐκηρύχθη δὲ ὅτι πᾶσα βία ἐνεργουμένη κατὰ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Χριστοῦ θέλει τιμωρεῖσθαι δι' ἀναθέματος. Ἐπίσης ἐκανονίσθη ἡ πειθαρχία, ὠρίσθη ὡς χρόνος τῆς ἀναχωρήσεως ἡ ἑορτὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, (ἡ συγκάλεισις τῆς Συνόδου εἶχε γενῆ κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1095 ἔτους) καὶ εἰς πάντα παραβαίνοντα τὴν ὑπόσχεσίν του, ἠεῖλησεν ὁ Πάπας τὸν τῆς ἐκκλησίας ἀφορισμὸν.

Μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς περιφήμου ταύτης Συνόδου, οἱ λαβόντες ἐν αὐτῇ μέρος διέτρεχον τὰς ἐπαρχίας τῆς Γαλλίας καὶ ἐξήγειρον τὸν ἐνθουσιασμὸν τῶν λαῶν. Ἀπὸ τῆς Γαλλίας ὁ ἐνθουσιασμὸς μετεδόθη εἰς τὴν Ἀγγλίαν, Ἰταλίαν καὶ Ἰσπανίαν, εἰς ἅπασαν δὲ τὴν δυτικὴν Εὐρώπην δὲν ἤκουέ τις ἄλλο εἰμὴ τὰς λέξεις ταύτας· «Ὁ μὴ λαμβάνων τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ μὴ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐκ ἔστι μου ἄξιος.» Ἐκτὸς ὅμως τοῦ θρησκευτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, συνετέλεσεν εἰς τὴν μεγάλην ταύτην μετανάστευσιν καὶ ἡ κατάστασις εἰς τὴν διετέλει τότε ἡ Εὐρώπη. Ἡ τυραννία, ἥτις κατεμάστιζε τοὺς λαοὺς ἐκείνους, καὶ ἡ ἐπελθοῦσα τότε σιτοδεία ἦσαν ἱκανὰ αἰτία ὅπως πείσωσι τοὺς δυστυχεῖς νὰ παραιτήσωσι τὴν γῆν ἐκείνην, ἥτις ἐδεικνύετο ἄσπλαγγχος μητρυιὰ πρὸς αὐτούς. Οἱ κατατασσόμενοι εἰς τὰς φάλαγγας τῶν σταυροφόρων εἰς οὐδένα καθυπεβάλλοντο φόρον, καὶ οἱ δανεισταὶ των οὐδεμίαν ἠδύνατον νὰ ἐνεργήσωσι κατ' αὐτῶν καταδίωξιν. Ὡς ἐκ τούτου αἱ φάλαγγες ἐπυκνοῦντο καθ' ἐκάστην τεραστίως.

Ἄπας ὁ χεμιὸν τοῦ ἔτους ἐκείνου κατηνάλωθη εἰς τὰ τοῦ πολέμου· τοσοῦτον δὲ ἐκορυφώθη ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ ἐξήφθη ἡ φαντασία τῶν λαῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὥστε πλείστα τέρατα ἔβλεπον εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ὡσανεὶ ἡ φύσις νὰ κατεγίνετο μόνον εἰς τὸ νὰ ἀναγγέλλῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Οἱ σύγχρονοι συγγραφεῖς διηγοῦνται ὅτι ἀστέραι ἐπιπτον ἀπὸ τὸν οὐρανόν, διάφορα ἄλλα πυρφόρα σώματα διέθεον τὸν αἰθέρα καὶ μετέβαλλον τὴν νύκτα εἰς ἡμέραν, σύννεφα ἐφαίνοντο εἰς

τὸν ὀρίζοντα ἔχοντα χρῶμα αἵματος, κομήτης ἔχων σχῆμα σπάθης ἐφάνη πρὸς μεσημβρίαν, πόλεις δὲ τετειχισμέναι καὶ στρατοὶ ἔτοιμοι εἰς μάχην, ἔχοντες ὡς σημαίαν τὸν σταυρὸν, ἐφαίνοντο εἰς τοὺς αἰθέρας. Τέλος, διηγοῦνται ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ σκιά τοῦ μεγάλου Καρόλου, ἐξελθοῦσα τοῦ Ἄδου, περιήρχετο καὶ πρῶτον τὸν σταυροφόρον εἰς τὸν κατὰ τῶν ἀπίστων πόλεμον. Οὕτω ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐδημιούργει ἐν τῇ φαντασίᾳ τὰ τεράστια, καὶ ταῦτα πάλιν ἐξέκλειον ἐτι μάλλον τὸν ἐνθουσιασμὸν ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιὰ καὶ γέροντες, ἀπὸ τοῦ Ῥήνου μέχρι τῶν Πυρηναιῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ Τιβέρεως μέχρι τοῦ Ωκεανοῦ, ἔτρεχον φέροντες ἐπὶ τοῦ ἐνδύματος τὸν ἐρυθροῦν σταυρὸν.

(ἔπειτα συνέχεια)

ΤΟ ΜΕΛΕΤΗΘΕΝ ΕΓΚΛΗΜΑ.

Ὁ Κάρολος Δεβονσὺ ἐπανελθὼν ἐκ τοῦ θεάτρου ἀπέπεμψε τὸν ὑπρέτην του, ἠνέφεξε τὸ παράθυρον τοῦ δωματίου του καὶ ἤναψεν ἐν σιγάρων — ταῦτα συνέβαινον περὶ τὸ μεσονύκτιον — Ὁ Δεβονσὺ ἦτο εἰκοσιεξαετής καὶ ἐθεώρει ἑαυτὸν δυσχεράστον διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους. Τὴν πρῶταν δηλαδὴ τῆς αὐτῆς ἐκεῖνης ἡμέρας ἀπέσειλεν ἕνα ἐκ τῶν πλησιεσέων συγγενῶν του νὰ ζητήσῃ εἰς γάμον τὴν Εὐγενίαν Δεραμβούρην, πλουσίαν κληρονόμον, καὶ διατελοῦσαν ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ θεοῦ τῆς Δεραμβούρης. Ὁ θεὸς τῆς τὴν πρότασιν ταύτην ἀκούσας ἐξέφρασε μὲν τὰς εὐχαριστίας του διὰ τὴν τιμὴν, ἧς ἤξιοῦτο ἡ ἀνεψιὰ του, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἡλικία αὐτῆς, ἦτον εἰσέτι ἄωρος δὲν ἀπεφάσισεν εἰσέτι περὶ τῆς ἀποκαταστάσεώς της· ὁ ἐντολοδόχος τοῦ Δεβονσὺ ἐπέμενε εἰς τὴν πρότασιν του, ἐγκωμιάζων τὴν εὐγενίαν καὶ ἐντιμὸν καταγωγὴν τοῦ νέου, τὴν εὐφυίαν του, τὰ πολλὰ του προτερήματα καὶ τέλος τὸ εὐεῖδες τῆς μορφῆς του, προσθέτων ὡς ἔσχατον ἐπιχείρημα ὅτι οἱ δύο νέοι ἀντηγαπῶντο περιπαθῶς. Τότε ὁ Δεραμβούρης ἀγανακτήσας καὶ πέραν τῶν ὁρίων τοῦ πρέποντος παραφερθεὶς ἀπεκρίθη ἀποτόμως. — Ὁ Κ. Δεβονσὺ εἶναι νέος ἐντιμὸς, ἀνήκει εἰς γένος λαμπρὸν, εἶναι εὐειδῆς καὶ πνευματώδης ἀληθῶς, ἀλλὰ δὲν ἔχει οὔτε περιουσίαν οὔτε ἔργον τι, ἐπομένως ἀπορῶ πῶς τολμᾶ νὰ ζητῆ εἰς γάμον πλουσίαν κληρονόμον, δικαιομένην ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ συζύγου τῆς περιουσίαν ἴσων τοῦλάχιστον τῆς ἐδικῆς της.

Μετὰ τοιοῦτους λόγους βεβαίως ἡ διαπραγματεύσεις δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ αἰσιον πέρας. Λόγοι ὀργίλοι ἐλέχθησαν ἐκατέρωθεν, καὶ αἱ ἐλπίδες τοῦ Καρόλου Δεβονσὺ ἐματαιώθησαν· εἶδεν ὅτι ἐλπίς συμβιβασμοῦ πλέον δὲν ὑπῆρχεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ παύσῃ τὰς ἐπισκέψεις του εἰς οἰκίαν ἐν ἣ ἡ ἐμφάνισις του ἤθελεν εἰσθαι τοῦ λοιποῦ ἄτοπος καὶ νὰ καταπνίξῃ ἐν τῇ καρδίᾳ του τὸ σφοδρότατον αἰσθημὰ του.

Τί ποιητέον; νὰ ἀρπάσῃ τὴν κόρην; Τὸ ἔσχατον τοῦτο μέτρον δὲν ἐνέκρινε, καὶ δι' ἄλλους λόγους καὶ διότι ἡ κοινωνία ἤθελεν ἀποδώσει τὸ κίνημα τοῦτο ὄχι εἰς τὸν ἔρωτα ἀλλ' εἰς τὰ πλοῦτη τῆς Κ. Δεραμβούρης· ἐκτὸς τούτου δὲν ἦτο καὶ βέβαιος ἂν ἡ Εὐγενία συγκατένευεν εἰς τὴν πρότασιν τῆς φυγῆς. Ταῦτα ἀναλογιζόμενος ὁ Κάρολος ἐθεώρει ἑαυτὸν παίγιον ὀλεθρίας εἰμαρμένης, καὶ ὅτι εἰς αὐτὸν μόνον ἐπεφυλάσσετο τὸ ποτήριον τοῦτο, ἐνῶ δ,τι τότε συνέβαινε εἰς αὐτὸν, συμβαίνει καθ' ἐκάστην εἰς ὅλας τὰς συνοικίας τῶν Παρισίων. Εἶχεν ὑπάγει εἰς τὸ θέατρον ἐλπίζων νὰ ἴδῃ τὴν Εὐγενίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο ἠπατήθη, καθόσον ὁ Κ. Δεραμβούρης μετὰ τῆς συζύγου του εὐρίσκοντο μόνον εἰς τὸ θεωρεῖον. Ἐκάπνισε λοιπὸν τὸ σιγάρων του, καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἠτοιμάσθη νὰ κατακλιθῆ καὶ νὰ κοιμηθῆ ὡς νὰ μὴ ἦτο παντάπασιν ἐρωτευμένος, ὅτε ἡ θύρα τοῦ δωματίου ἐκρούσθη. Ἐμπρὸς, εἶπε, φρονῶν ὅτι εἶναι ὁ ὑπρέτης του· ἡ θύρα ἠνεώχθη καὶ κρότος βημάτων ἐλαφρῶν καὶ περιφώρων ἠκούσθη ἐστράφη, καὶ ὡ τοῦ θαύματος! εἶδεν ἐνώπιόν του τὴν κυρίαν Δεραμβούρην, τὴν θεῖαν τῆς ἐρωμένης του. Δὲν ἤξευρε τί νὰ ὑποθέσῃ· τὸ ὄρλογιον ἐσήμανε τὴν πρώτην μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Ἡ Κ. Δεραμβούρη κάτωχρος καὶ τρέμουσα ἐκ συγκινήσεως ἔπεσεν ἐπὶ τινος προστυχόντος θρόνου καὶ ἔνευσε πρὸς αὐτὸν νὰ καθίσῃ πλησίον της.

— Σὰς ἐκπλήττει βεβαίως ἡ κατὰ τοιαύτην ὥραν ἐπίσκεψίς μου, εἶπε, συγκεντρώσασα ἐπὶ τέλους ὅλας τὰς δυνάμεις της· ἔρχομαι νὰ σὰς ὁμιλήσω περὶ τοῦ συνοικεσίου σας.

— Περὶ τοῦ συνοικεσίου μου; τί λέγετε, κυρία;

— Ναί, κύριε, περὶ αὐτοῦ.

— Μετὰ τῆς ἀνεψιάς σας;

— Ἀναμφιβόλως· δὲν τὴν ἀγαπάτε;

— Τὴν λατρεύω μάλιστα.

— Τότε λοιπὸν, κύριε, εἶναι ἐδική σας, ἐγὼ τοῦλάχιστον, καθὼς θεῖα της, συγκατατίθεμαι εἰς

τὸν γάμον σας.

— ὦ Θεέ μου! ἀνέκραζεν ὁ Κάρολος, μὲ ἠπάτησαν λοιπὸν κυρία; Ὁ συγγενής μου τὸν ὅποιον ἐπιφόρτιτα νὰ κάμη τὴν πρότασιν, μὲ ἐβεβαίωσεν ὅτι τὴν ἀρνήσιν τοῦ Κ. Δεραμβούρη ὑπεστήριζατε καὶ ὑμεῖς.

— Τὸ πρᾶγμα ἔχει πραγματικῶς οὕτω, κύριε; ὁ σύζυγός μου ἦτο παρὼν, καὶ ἐννοεῖτε ὅτι δὲν ἠδυνάμην νὰ φανῶ διχογνωμοῦσα ἐνώπιόν του; ὕστερον ὁμως σκαφθεῖσα ὠριμότερον δὲν εὔρον πολλὸ ἰσχυροῦς τοὺς λόγους τῆς ἀρνήσεως; διότι ἀληθῶς μὲν δὲν ἔχετε σεις περιουσίαν, ἀλλ' ἐκείνη ἔχει ἱκανὴν πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς ἐλλείψεως ταύτης; ἔπειτα γνωρίζω ὅτι ἀνταγαπάσθε. Ἐσκέφθην λοιπὸν ὅτι, ἀποδοκιμάζουσα τὴν ἐκλογὴν τῆς καρδίας τῆς, διεκύβευον τὴν εὐτυχίαν τῆς, ἴσως μάλιστα καὶ τὴν ζωὴν τῆς. . . Πόσον κί σκέψεις αὐταὶ μὲ ἐβασάνισαν κρίνατε ἐκ τῆς κατὰ τοιαύτην ὥραν ἐπισκέψεώς μου. . . Τί ἀποφασίζετε, κύριε, θέλετε τὴν ἀνεψιάν μου;

— Ἐρωτᾶτε ἂν τὴν θέλω! Τὴν ζωὴν μου δίδω εἰς ἀντάλλαγμα τοιαύτης εὐδαιμονίας.

— Πρέπει τότε νὰ τὴν ἀρπάσθε.

— Νὰ τὴν ἀρπάσω, ἐνῶ συγκατατίθεσθε εἰς τὸν γάμον μου;

— Ναί, νὰ τὴν ἀρπάσθε, καὶ μάλιστα ἄνευ ἀναβολῆς, ἐντὸς μιᾶς ὥρας, πάραυτα. . . Ἄλλο μέσον δὲν ὑπάρχει, ἂν θέλητε νὰ νυμφευθῆτε τὴν Εὐγενίαν, διότι ὁ Κ. Δεραμβούρης δὲν θὰ δώσῃ ποτὲ τὴν συγκατάθεσίν του. Ἀποφασίσατε; . . . εἰς σὰς τῶρα ἐναπόκειται νὰ καταπέσειτε τὴν Εὐγενίαν.

— Ἐλπίζω νὰ τὴν καταπέσω, καὶ μάλιστα ὅταν κάμω χρῆσιν τοῦ ὀνόματός σας. . .

— Ὄχι πρὸς τὸ παρὼν! . . . Βραδύτερον θέλω εὐχαρίστως ὁμολογήσει ὅτι συνήργησα εἰς τὴν ἀρπαγὴν, διότι ἐννοεῖτε ὅτι δὲν ἀρμύζει νὰ ἐκτεθῶ εὐθὺς εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ συζύγου μου; οὐχ ἦττον μὴ ἀμφισβᾶλλετε ὅτι θέλω σὰς συντρέξει τὸ ἐπ' ἐμοί. Θὰ ἀπομακρύνω τὸν θαλαμηπόλον τῆς Εὐγενίας καὶ τὸν θυρωρὸν, καὶ θὰ κτηροθώσω νὰ εὔρητε τὴν θύραν τῆς οἰκίας ἀνοικτήν.

Μετὰ τὴν παράδοξον ταύτην ἐξομολόγησιν ἡ Κ. Δεραμβούρη ἀπῆλθεν ἀφήσασα τὸν Κάρολον ὅλως περιχαρῆ ἀλλὰ καὶ μεγάλως ἐκπεπληγμένον. Οὕτω λοιπὸν ἡ θεῖα τῆς Εὐγενίας ὑπεστήριξε τὸν ἔρωτά του καὶ τῷ ὑπεδείκνυε, τὸν παρκεῖναι μάλιστα εἰς μέτρον, τὸ ὅποιον ἀπλῶς συλλογίζόμενος ἔστρεμεν. Ὅθεν ἐσυμπάρινα, παραφε-

ρόμενος ἀπὸ τὴν ὀργὴν τοῦ πάθους του, ὅτι δὲ πρὸς τὴν Εὐγενίαν ἔρωσ του συνεκίνησε τὴν θεῖαν τῆς.

— Θὰ ὑπέφερε πολλὰ εἰς τὴν νεότητά της, διελογίζετο, θὰ ἠγάπα ἴσως κανένα, ἂν δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑπανδρευθῆ. Ὁ Δεραμβούρης εἶναι ἄνθρωπος τρυφῆς, βίαιος καὶ τίς οἶδε πόσα δεινὰ ὑπέστη συζῶσα ἐπὶ εἰκοσαετίαν μετ' αὐτοῦ; ἡ πληγὴ εἰσέτι δὲν ἐπουλώθη, καὶ θέλει νὰ σώσῃ τὴν ἀνεψιάν τῶν δεινῶν, ἐξ ὧν αὐτὴ πάσχει.

Πολλὰς ἐτοιμασίας δὲν εἶχε νὰ κάμη πρὸς τὸ παρὼν ἤρκει νὰ τρέξῃ, νὰ φέρῃ τὴν Εὐγενίαν εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ νὰ περιμείνῃ ἕως οὗ ἐπέλθῃ ἡ ἡμέρα, τότε δὲ ἠδύνατο νὰ εὔρη καταλληλότερον καὶ ἀσφαλέστερον καταφύγιον. Ἐνεδύθη ὅθεν τὸν ἐπενδύτην του, ἐνδυμα παραδεδεγμένον διὰ τὰς ἀρπαγὰς, καὶ ἠτοιμάσθη νὰ ἐξέλθῃ, ἀλλ' ἀίφνης ἀνοικθῆσθε τῆς θύρας εὔρεθη ἀντικρὺ τοῦ Κ. Δεραμβούρη. Ὁ Κάρολος ἐξασπίσθη, ἐνόμισεν ὅτι τὸ πᾶν κατεστράφη, ὅτι ὁ Δεραμβούρης συνήντησε τὴν σύζυγόν του, ὅτι εἶχε κατασκοπεύσει τὰ διαδήματά της, καὶ ὅτι ἤθελεν ἐφορμήσει κατ' αὐτοῦ ὡς ἀμείλικτος κηδεμὼν ἢ ζηλότυπος σύζυγος.

— Μεθ' ὅσα σήμερον συνέβησαν, εἶπεν ὁ Δεραμβούρης, δὲν θὰ περιμένετε βεβαίως νὰ μὲ ἰδῆτε εἰς τὴν οἰκίαν σας, καὶ προπάντων κατὰ τοιαύτην ὥραν.

— Δὲν τὸ ἀρνούμαι, ἀπεκρίθη ὁ Κάρολος, ἀπεκδυθεὶς ἐν ἀπελπισίᾳ.

— Ἄν ὁ συγγενής σας σὰς διεβίβασε τὴν συνομιλίαν μας, ὀφείλω νὰ σὰς ζητήσω συγγνώμην δι' ὅσα εἶπον. . . Ἐν τούτοις, κύριε, λάβετε ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐπῆρασα τὰ προτερήματά σας, καὶ ὅτι μόνον σφάλμα ὑμῶν εὔρον τὴν ἔλλειψιν περιουσίας.

— Κύριε. . .

— Ἐσφαλλον, εἶπεν ὁ Δεραμβούρης διακόψας τὸν Κάρολον, ἀλλὰ τί νὰ σὰς εἶπω, ὅταν τις φθάσῃ εἰς ὠριμον ἡλικίαν δίδει ἐνίοτε μεγάλην σημεσίαν εἰς τὸ ἀργύριον, καὶ πρέπει νὰ μὲ συγχωρήσθε. Ἐκτὸς τούτου ἡ σύζυγός μου ἦτο παρούσα, ἐγίνωσκον ὅτι δὲν ἤθελε νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴν Εὐγενίαν; ὅλα ταῦτα ὅθεν μὲ παρέσυραν πέραν τοῦ πρέποντος. . . Ἐρχομαι νὰ ἐπανορθώσω τὸ σφάλμα. Ἀγαπάτε τὴν ἀνεψιάν μου; σὰς τὴν δίδω λοιπὸν, ἀλλ' ὑπὸ ἕνα ὄρον.

— Ποῖον, κύριε;

— Πρέπει νὰ τὴν ἀρπάσθε. Σὰς ἐκπλήττει ἴσως

τοῦτο, ἀλλ' ὁμως εἶναι φυσικώτατον. . . Ἐὰν ἠξέυρατε. . . Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῆτε τί συμβαίνει εἰς τὴν οἰκίαν μου. Εἶμαι κατὰ τὸ φαινόμενον ἐγὼ ὁ κύριος, καὶ ὁμως μὲ σύρει ἡ σύζυγός μου; τέλος πάντων πρέπει ἀφούκτως ἡ Εὐγενία νὰ φύγῃ, καὶ νὰ μὴ εὔρεθῃ αὐριον τὴν πρωῒαν εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐὰν λοιπὸν, ὡς μὲ ἐβεβαίωσεν ὁ συγγενής σας, ἀνταγαπάσθε, δὲν πιστεύω νὰ σὰς φανῇ τὸ σχέδιόν μου ἀπότομον. . . Διστάζετε, κύριε;

— Ὄχι, ὄχι παντάπασι.

— Ἡ διαγωγή μου σὰς φαίνεται παράδοξος, θὰ ἐρωτᾶτε ἐκνυτὸν, ἐὰν εἶμαι ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος τῆς πρωῒας; ἴσως ἔχετε δίκαιον. . . ἀλλὰ τί σὰς μέλλει; οἱ πόθοί σας πραγματοποιοῦνται. . . Θὰ προῖθῶ μάλιστα καὶ περαιτέρω; λάβετε τὸ κλειδίον τοῦτο, δι' αὐτοῦ ἀνοίγετε τὴν μικρὰν θύραν τοῦ κήπου, ἐγὼ δὲ θέλω φροντίσει ὅπως ἡ σύζυγός μου μὴ ὑποπτευθῆ τίποτε.

Ὁ Κάρολος ἔλαβε τὸ κλειδίον, ὁ δὲ Δεραμβούρης ἀνεχώρησε.

— Τί ἀρὰ γὰρ ἔπαθον; διελογίζετο ὁ νέος, μήπως ἔγεινα ἐντὸς ὀλίγων ὥρων ἐκτομμυριούχος; μήπως ἐν ἀγνοίᾳ μου ἐκληρονόμησα;

Εἰκοσάκις ἀπεφάσισε νὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὸν Δεραμβούρη περὶ τῆς ἐπισκέψεως τῆς συζύγου του, νὰ εἶπῃ ὅτι πρὸ μικροῦ ἦτο μετ' αὐτῆς, καὶ ὅτι ἀφοῦ ἀμφοτέρω ἦσαν σύμφωνοι ἦτον περιττὴ ἡ ἀρπαγὴ, ἀλλὰ παρατηρήσας ὅτι καὶ οἱ δύο ἐκρυπτον τοὺς σκοποὺς των, ὑποπτεύθη ὅτι κατὰ μυστήριον ὑπεκρύπτετο καὶ ἐπομένως ἀνεχαιτίσθη. Δυσάρεστοι ὁμως συλλογισμοὶ τὸν ἐβασάνιζον; ὁ Δεραμβούρης τὴν πρωῒαν ἀκόμη αὐτὴν, πρότασιν ἀπλῶς ἀκούσας περὶ γάμου τῆς ἀνεψιάς του, ἐγένετο μανιώδης; εἶναι πολὺ νέος, εἶχεν εἰπῆ, καὶ ἤθελε τὴν ὑπανδρεύσει μετὰ παρέλευσιν τεσσάρων ἢ καὶ πέντε ἐτῶν; ἦδη δὲ μετ' ὀλίγας μάλιστα ὥρας ἀπεφάσιζον ἀμφοτέρω, κρύφα ὁ εἰς τοῦ ἐτέρου, νὰ τὴν ὑπανδρεύσωσιν ἄνευ ἀναβολῆς, ἐν ἀκαρεῖ, καὶ μόνον τὴν ἀρπαγὴν εὔρισκον τὸ καταλληλότερον πρὸς τοῦτο μέσον! Ἐπρεπε τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν νὰ μὴ εὔρεθῃ εἰς τὴν οἰκίαν! Ὅλα ταῦτα ἦσαν ἱκανὰ πολλὰς νὰ διεγείρωσιν ὑπονοίας, καὶ πολλὰς νὰ γεννήσωσιν ἀμφιβολίας.

Ἄλλ' ὁ Κάρολος, καθὼ ἐρωτευμένος, ἐλαχίστην ἔδωκε προσοχὴν εἰς ὅλα ταῦτα, οὐδ' ἐζήτησε νὰ ἐξηγήσῃ τὸ αἰνίγμα, ἀλλὰ διευθύνθη ἀμέσως εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Δεραμβούρη. Δύο εἰσοδοὶ ὑπάρχον ἀνοικταί, ἡ διὰ τῆς μεγάλης θύρας καὶ ἡ

διὰ τοῦ κήπου; ἐπροτίμησε λοιπὸν τὴν τελευταίαν. Οὐδὲν ἐμπόδιον ὑπῆρχε, τὸ κλειδίον ἐφηρμόζετο θαυμασίως, ἡ θύρα ἠνεώχθη καὶ εἰσῆλθεν ἐν τῷ κήπῳ ἄπου τὰ πάντα ἠσύχαζον. Ὁ κύων ἐκοιμάτο, ὄλαι αἱ θύραι ἦσαν ἀνοικταὶ κατὰ τὴν δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν; ψυχὴ ζωσα δὲν ἐφαίνετο, καὶ ἡ κλίμαξ ἐφωτίζετο ἀμυδρῶς ὑπὸ μικροῦ λαμπτήρος. Ὁ Κάρολος ἀνέβη ἀσφρητῆ καὶ πολλὰ διελθὼν ἀλληλοδιαδόχως δωμάτια ἐφθασε τελευταίαν εἰς τὸν θάλαμον τῆς Εὐγενίας ὅπου εὔρεν αὐτὴν ὄρθιαν, ὠχρὰν, τὰς χεῖρας ἔχουσαν συνημμένας καὶ τὴν κόμην ἐν ἀταξίᾳ; ἐφαίνετο ὡσὰν ἡ θέα τῶν περὶ αὐτὴν ἀντικειμένων νὰ τῇ ἐπροξένει τρόμον, καὶ ὡσὰν ἐφοβείτο νὰ πατήσῃ τοὺς πόδας τῆς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

— Ἄμα εἶδε τὸν Κάρολον ἀνέκραζεν ὑπὸ χάρως, λησμονήσασα καὶ τοῦ εὔρισκετο καὶ ποῖα ὥρα ἦτο; ἐθεώρησε τὸν Κάρολον ὡς σωτήρα.

— Ἄ! κύριε, ἀνέκραζεν ἐκείνη, ἰδοὺ ἤλθες, δόξα τῷ Θεῷ. Ἐλθὲ, ἂς ἀνχωρήσωμεν. Θέλεις νὰ γίνης ἐλευθερωτῆς μου;

Καὶ ἐβρίφη εἰς τοὺς βραχίονας τοῦ Κ. Βουσοῦ, ὅστις φέρων τὸ εὐάρεστον ἐκεῖνο φορτίον ἐξῆλθε τοῦ δωματίου, κατέβη τὴν κλίμακα καὶ τὴν ἀπέθεσεν ἄνευ δυσκολίας εἰς τὸν κήπον. Ἡ θύρα ἐκλείσθη καὶ μετὰ τινὰς στιγμὰς ἡ Εὐγενία εὔρεθη σώα καὶ ἀβλαβὴς εἰς τὴν κομψὴν αἴθουσαν τοῦ νεανίου; οὐδέποτε ἀρπαγὴ ἐξετελέσθη ταχύτερον καὶ ἀσφαλέστερον. Ὁ Βουσοῦ ὁμοίωζε πρὸς τοὺς ἥρωας ἐκείνους τῶν παιδικῶν μας μύθων, ἐμπροσθεν τῶν ὁποίων τὰ δένδρα κλίνουσιν, οἱ φραγμοὶ καταπίπτουσιν, οἵτινες προχωροῦσιν ἐν μέσῳ κοιμημένων φυλάκων καὶ εἰσδύουσι μέχρι τῆς βασιλίσσης, ἥτις τοὺς περιμένει. Ἐνταῦθα ὁμως ἡ νεανίς ἤνοιξε μεγάλους καὶ ἐκπεπληγμένους ὀφθαλμούς καὶ φροινώσα ἐκ τρόμου ἐπὶ τῆς ἔδρας τῆς εἶπε,

— Κάρολε, Κάρολε, δὲν ἔχω πλέον ἄλλον εἰμὴ σὲ εἰς τὸν κόσμον.

— Ἐν ὅσῳ ζωὴ ὑποστήριξίς μου δὲν θὰ σοὶ λείψῃ, ἀπάντησεν ὁ νέος. Ἀλλὰ πόθεν προέρχεται ὁ τρόμος σου; τί δηλοῖ ἡ κατάστασις εἰς ἣν σὲ εὔρον; ὦ Εὐγενία, εἶπέ μοι πόθεν προέρχεται ἡ εὐτυχία μου;

— Τοῦναντίον ἐγὼ, εἶπεν ἡ Εὐγενία, πρέπει νὰ σ' ἐρωτήσω πῶς ἐφθασες εἰς τόσον καταλλήλον στιγμὴν πρὸς βοήθειάν μου; Ἄλλ' ἐν πρώτοις θὰ σοὶ εἶπω ἀπὸ ποίου κινδύνου μὲ ἀπήλλαξας.

Ἡ γενομένη σήμερον τὴν πρωῒαν πρότασις τοῦ

συγγενούς σου ἀπήλπισε τὸν Κ. Δεραμβούρην ὅτι δὲ πρὸ πάντων τὸν κατέστησεν ἐμμανῆ εἶναι ἢ φανέρωσις τῶν πρὸς σὲ αἰσθημάτων μου. Εὐρε μὲν ἀπλούστατον τὸν πρὸς ἐμὲ ἔρωτά σου, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ συγχωρήσῃ τὸν ἰδικόν μου ὅθεν προσκαλέσας με μοὶ ἀπηύθυνεν ἐπιπλήξεις καὶ ἀπειλὰς πολυαριθμούς, τὸ δὲ ἐσπέρας δὲν μὲ προσέλαθεν εἰς τὸ θέατρον ἀπὸ φόβου μὴ σὲ ἰδῶ ἔμεινα λοιπὸν μόνη εἰς τὸν οἶκον ὅταν ὁ θεὸς καὶ ἡ θεία μου ἐπανῆλθον ἡμῖν εἰσέτι εἰς τὴν αἴθουσαν, καὶ μοὶ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ κρυβῶ εἰς μικρόν τι δωμάτιον ἔχον δύο θύρας, καὶ ὅθεν ἠδυνάμην ἀκούουσα τὰ πάντα νὰ φύγω ἐν ἀνάγκῃ, διότι ἡμῖν βεβαία ὅτι ἤθελον ὁμιλεῖν περὶ ἡμῶν, ἔλθόντες λοιπὸν ἐκάθησαν, ἐγὼ δὲ τοὺς ἔβλεπον.

— Πόσον εἴμεθα δυστυχεῖς, εἶπεν ὁ θεὸς μου, ἰδοὺ ἡ Εὐγενία ἔφθασεν εἰς ἡλικίαν ἀποκαταστάσεως, ἡ αἴτησις τοῦ κυρίου Βουσὺ εἶναι ἡ πρώτη καὶ μετ' οὐ πολὺ καὶ ἄλλοι θὰ ἐπαναλάβωσι τοιαύτας.

— Τὸ πρῶτον πρᾶγμα ὅπερ θὰ πράξῃ εἰς σύζυγος ὑπέλαθεν ἡ θεία μου, εἶναι νὰ σὰς ζητήσῃ λογαριασμόν.

— Ναί, ἂν ὁ υἱός σας εἶχε δέκα ἔτη περισσότερα... — Αὐτὸ μῆτε νὰ τὸ σκεφθῶμεν πρέπει, εἶπεν ἡ θεία μου, μία κληρονόμος τόσον πλουσία ὡς ἡ Εὐγενία δὲν θὰ περιμείνῃ νὰ γίνῃ εἰκοσιν ὀκτῶ ἐτῶν ὅπως νυμφευθῇ, καὶ κατὰ τὴν ἐνηλικιότητα αὐτῆς θὰ μᾶς φύγῃ.

Μετὰ τινῶν στιγμῶν σιωπῆν, ὁ θεὸς μου ἐπαρέλαθεν.

— Οἱ λογαριασμοὶ δὲν εἶναι τίποτε, διότι δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι θέλει ἄλλως τε δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἐπιτύχῃ τις ἀπὸ τὸν ἔρωτα ἐνὸς συζύγου ἢ καὶ ἀπὸ τὴν Εὐγενίαν αὐτὴν ἐν πρᾶγμα ὅπερ γίνεται μεταξὺ ἀνθρώπων ὡς ὑμεῖς, νὰ παρατηρηθῶσι δηλαδὴ οἱ λογαριασμοὶ μὲ κλειστοὺς ὀφθαλμούς. Τοῦτο δὲν μὲ ἀνησυχεῖ, εἰμὴ μόνον ὅτι κατεστράφημεν.

Τότε ὁ θεὸς μου ἐξηγήθη λεπτομερῶς τὴν θέσιν του, εἶπεν ὅτι τὰ κτήματά του εἰσὶν ἐνυπόθηκτα, τὰ εἰσοδήματά του κατεσχημένα, ἡ ὑπογραφή του εἰς χεῖρας πολλῶν, οἱ δανεισταὶ του πολυαριθμοὶ καὶ ἀνυπόμονοι, πανταχόθεν ἴσως παρουσιάζεται ἡ καταστροφή καὶ ἴσως καταστροφή προσεχῆς καὶ ἄτιμος. Ὄφειλε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ μέγαρον, νὰ ἀποπέμψῃ τοὺς ὑπηρετάς, ἴσως νὰ φύγῃ καὶ νὰ ζῆσῃ τοῦ λοιποῦ ἐν ἀθλιότητι καὶ στερήσει ἢ θέσις του ἦτον οἰκτρά, ἰδίως διὰ

μῖαν γυναῖκα συνειθισμένην, ὡς ἡ θεία μου, νὰ ζῆ πολυτελῶς, κεκοσμημένη μὲ ἀδάμαντας, καὶ μεταβαίνουσα συνεχῶς εἰς τὸ θέατρον, ὅπου τὴν περιεκύκλουν νέοι πλούσιοι καὶ εὐτυχεῖς.

— Τὸ τέκνον μου, εἶπε, θὰ μείνῃ δυστυχὲς καὶ ἴσως ἐστερημένον ἀνατροφῆς, ἐνῶ ἡ ἐξαδέλφη τῶν Εὐγενία θὰ ἀπολαμβάνῃ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς τύχης.

Ἦθελον νὰ ἐξέλθω τοῦ δωματίου, νὰ βιβθῶ εἰς τοὺς βραχιόνας τῆς θείας μου, καὶ νὰ τῇ εἴπω ὅτι μοιράζω μὲ τὸν ἐξαδέλφον μου ὅλην μου τὴν περιουσίαν, ὅτε ὁ θεὸς μου εἶπεν.

— Ἄν ὅμως ὁ ἀδελφός μου δὲν εἶχε τέκνον θὰ ἤμην ἐγὼ ὁ μόνος φυσικὸς κληρονόμος του.

— Ὡστε ἂν ἡ Εὐγενία, ἦν αἱ φροντίδες μου πρὸ δύο ἐτῶν ἔσωσαν, ἀπέθνησκε, θὰ εἴμεθα πλούσιοι.

— Ἀναμφιβόλως, εἶπεν ὁ θεὸς μου.

Ἦρχισε τότε ἐκ νέου τὴν διήγησιν τῆς κακῆς του θέσεως, παρέστησε τὴν σχεδὸν ἄμμεσον καταστροφὴν του, ἔκαμε τὴν σύζυγόν του νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι τὸ ἀπλούστατον γεγονός ἐδύνατο νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν πτώσιν του, καὶ ἀμόφτεροι ὁμολόγησαν ὅτι ὁ θάνατός μου πρὸ δύο ἐτῶν ἂν συνέβαινε, ἤθελε διασκεδάσει τὴν δεινὴν θέσιν εἰς ἣν εὐρίσκογτο, καὶ ὅτι τέλος ἡμῖν τὸ μόνον πρόσκομμα εἰς τὴν εὐτυχιάν των ἡ σκέψις αὕτη, προσέθηκεν ἡ Εὐγενία, μὲ ἐθλίψεν ὑπερβολικῶς καὶ ἀνεχαίτισα τὴν ὁρμὴν τῆς γενναιοφροσύνης μου ὑπὲρ τοῦ ἐξαδέλφου μου, διότι μὲ εἶχον προορίσει εἰς λίαν σκληρὰν θυσίαν. Κάρολε, Κάρολε, ἡ ἰδέα τοῦ ἐγκλήματος εἶχεν γεννηθῆ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ θείου καὶ τῆς θείας μου. Ἐν πρώτης ἤκουσα εὐχὰς ἀπαισίους εἶτα σχέδιον ὀλέθριον. Δὲν ἤθελον νὰ χάσωσι τὴν ὑπόληψιν των ἤθελον νὰ πλουτίσωσιν ἐν παιδίον ἀγαπητὸν, καὶ νὰ ζήσωσι καὶ αὐτοὶ εὐτυχῶς· εἶπον λοιπὸν ὅτι ἐδύνατο νὰ ἐπέλθῃ συμβάν τι ἀνώτερον πάσης ὑπονοίας . . .

— Πῶς, ἀνέκραξεν ὁ Κάρολος, πῶς Εὐγενία, θέλοντες νὰ σφετερισθῶσι τὴν παρυσίαν σου, ἐπεβουλεύοντο τὴν ζωὴν σου;

— Ἦκουσα εἶπεν ἡ νεᾶνις, λόγους τόσον φορικῶδεις, ὥστε τὰ χεῖλη μου ἔτρεμον, κώφωσις κατέλαβε τὰ ὠτά μου, οἱ ὀφθαλμοὶ μου ἐθαμβώθησαν καὶ ἔμεινα δὲν ἤξεύρω πόσον ὡς ἀπόπληκτος. Τέλος εἶδον ὡς διὰ μέσου νεφούς τὴν θείαν μου ἀνάπτουσαν τὸ κηρίον καὶ ἀποχαίρει τὸν θεῖόν μου· ἔκτοτε ἐστάθην ὀρθία χωρὶς νὰ τολμήσω νὰ καθήσω, χωρὶς νὰ τολμήσω νὰ κατακλιθῶ ἐκ φόβου μὴ μὲ καταλάβῃ ὁ ὕπνος. Καὶ βεβαίως

δὲν ὄνειρεύθη.

— Ὅχι δὲν ὄνειρεύεσαι.

— Ὡ Θεὸς μου, εἶναι ἀληθές; Καὶ πῶς μὲ ἔσωσας;

— Δὲν σὲ ἔσωσα ἐγὼ, Εὐγενία, ἀλλ' ἐκεῖνοι. Κατέλαβες καὶ τοὺς δύο διαβουλεύομένους περὶ τῆς οἰκτρᾶς θέσεώς των καὶ περὶ σχεδίων ἐνόχων. Ὅταν ἔμειναν μόνοι μὲ τὴν συνείδησίν των, ὁ ἔλεγχος αὐτῆς τοὺς ἔτυψε, καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες σὲ ἠρνήθησαν εἰς τὸν ἔρωτά μου, ἤλθον νὰ θέσωσι τὴν ζωὴν των ὑπὸ τὴν αἰγίδα μου, διότι ἤλθον καὶ οἱ δύο ἐνταῦθα. Ἦθέλησαν καὶ οἱ δύο ν' ἀποφύγωσιν ἐν ἐγκλημα καὶ χωρὶς νὰ τὸ εἴπωσιν ἀνέδραμον καὶ οἱ δύο εἰς τὸ αὐτὸ μέσον. Δόξαν ἄς ἔχῃ ὁ ὕψιστος! Εὐγενία, ἡ ἡμέρα ὑποφώσκει, ἀπόβαλε πάντα φόβον, ἐλθὲ εἰς τὴν οἰκογένειάν μου παρ' ἣ θέλεις μείνει μέχρι τῆς ὥρας τοῦ γάμου μας . . . Τὸ μυστικὸν ἐκεῖνο ἄς μείνῃ μεταξὺ ἡμῶν . . . Ὁχ ἰδῶ τὸν θεῖόν σου, καὶ ἂν δυνθῶμεν θὰ ἐμποδίσωμεν τὴν καταστροφὴν του, διότι ἡ μεταμέλεια εἶναι ἀρετὴ εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

— Ἄς τὸν συγχωρήσωμεν, εἶπεν ἡ νεᾶνις, ἀπομάζασα ἐν δάκρυ.

— Ὅποσάι συγκινήσεις κατὰ τὴν νύκτα ταύτην! εἶπεν ὁ Κάρολος καθ' ἑαυτὸν ὅλα τὰ δράματα δὲν συμβαίνουσιν εἰς τὸ θέατρον.

(Ἐκτοῦ Γαλλικοῦ)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Μῦθοι τοῦ Λαφρονταίνου ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ κατ' ἐκλογὴν μεταφρασμένοι ὑπὸ Μ. Ἀνδρεάδου τοῦ Κυπρίου, καὶ ἐκδοδομένοι ἐπιστασίᾳ καὶ δαπάνῃ Μ. καὶ Ε. Ἀθήνησι, τύποις Χ. Νικολαΐδου Φιλαδελφείως. — Τιμῶνται δραχμῆς.

Οἱ εἰσερχόμενοι ἐν τῷ καφενίῳ τῆς ὠραίας Ἑλλάδος ἀναμφιβόλως θὰ εἶδον πολλὰκις σεβάσμιον τινὰ γέροντα ἀναγινώσκοντα τὰς ἐφημερίδας, ὅστις, ὅπως διάφορον ἐνδυμασίαν καὶ κουρὰν φέρων, ἀποτελεῖ διακεκριμένην ἀντίθεσιν πρὸς πάντας τοὺς παρακαθημένους. Ὁ ἀνὴρ οὗτος φέρει μακρὰν γενειάδα καὶ τὴν ἐνδυμασίαν ἐκείνην, ἥτις ἀπὸ τῶν βυζαντινῶν χρόνων μέχρι πρὸ ὀλίγου ἦν τὸ ἐνδυμα τῶν λογίων τοῦ ἔθνους, καὶ ὑπὸ τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὸς ὁ σημερινὸς πρωθυπουργός μας παρουσιάζεται, ὁσάκις τὰ συμφέροντα τοῦ ἔθνους τὸ ἀπαιτήσωσιν, ἐνώπιον τῆς Ἐ. τῶν

Ἑλλήνων συνελεύσεως, χωρὶς νὰ τὸν μέλλῃ διὰ τὸν ἀναχρονισμόν τοῦτον.

Ἡ Τύχη δὲν ἐφάνη βεβαίως εὐνοϊκὴ εἰς τὸν ἀνθρώπον, διότι καὶ οὗτος ὀλίγον ἐθώπευσεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς ὀψείας του ὅμως ἐπικάθηται ἡ ἰλαρότης, καὶ τὸ μέτωπόν του, εἰ καὶ ἐρρύτιδωμένον, ὑπὸ τοῦ χρόνου, εἶναι ὅμως ἀσίποτε φαιδρόν. Ὁ ἀνὴρ οὗτος, λέγεις, ὅτι οὐδόλως μεμψιμοιρεῖ κα' αὐτῆς, διότι τὰ πάντα θεωρεῖ μάταια καὶ πρόσκαιρα.

Καὶ ὅμως ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὁ οὐδεμίαν ἔχων ἀξίωσιν, ὁ μὴ καταρώμενος οὔτε τὴν τύχην, οὔτε τὸν Θεόν, οὔτε τὴν κυβέρνησιν, οὔτε τοὺς συγχρόνους του ὅτι δῆθεν παρεγνώρισαν τὴν ἀξίαν του, ἠξίζεν ἴσως πλεῖστον πολλῶν ἄλλων, οἵτινες διότι ἔμαθον τὸ μυστήριον τοῦ savoir faire ἀπέκτησαν καὶ τιμὰς καὶ πλοῦτη καὶ ἄνεσιν καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου.

Ἄν τις τῶν τοιούτων, λαμβάνων τὴν γλῶσσαν τῆς μίας τοῦ Λαφρονταίνου ἔλεγε πρὸς αὐτὸν ὅτι καὶ ἐκείνη, ἐγκαυχωμένη εἰς τὰς ἐπιτυχίας τῆς, εἶπέ ποτε πρὸς τὸν μύρμηκα

« Πες μου, μύρμηξ κακοῦθη,

Εἰς τὴν κεφαλὴν ποτέ σου κάθισες τῶν βασιλέων; ἐγὼ παίζω ἐκτὸς τούτου, μὲ τὴν κόμην τῶν ὠραίων, καὶ φιλῶ ὅποταν θέλω, τ' ἀλαβάστρινά των στήθη.

Ὁ μεταφραστὴς τῶν μύθων τοῦ Λαφρονταίνου, ὁ γηραιὸς καὶ ἀφανὴς Ἀνδρεάδης ἐδικαιούτο ν' ἀπαντήσῃ πρὸς αὐτὸν τὰ ἐπόμενα τοῦ μύρμηκος

« Εἰς τὴν κεφαλὴν καθίζεις συμφωνῶ, τῶν βασιλέων, καὶ εἰς τὴν κόμην τῶν ὠραίων· ἀλλ' ἀκόμη κεῖς τῶν ὄνων καὶ σοὺ γίνεται συχνάκις αὐτ' ἡ ἀδιακρισία τοῦ ὀλέθρου σου αἰτία. » (1)

Τοιαύτη εἶναι ἡ μετάφρασις ὄλων τῶν μύθων, ἀφελῆς, φυσικὴ καὶ πιστὴ συνάμα ἢ στιχογραφία βρεῖ ἀπροσκόπτως, καὶ μόνον ἐναχοῦ παρατηροῦνται στίχοι τινὲς χωλαίνοντες, ἀλλ' οὗτοι εἰσὶν ὀλίγιστοι καὶ εὐδιόρθωτοι. Ὁ Κ. Ἀνδρεάδης, καὶ ἄλλοτε λαβὼν μέρος εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ὑπὸ τοῦ Κ. Βαρβαρῆ ἐκδοθέντος ἰταλοελληνικοῦ λεξικοῦ, ὠφέλησε τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν.

Ἀποδείξεις τῶν λόγων μας περὶ τῆς φιλολογικῆς ἱκανότητος τοῦ Κ. Ἀνδρεάδου εἶναι ἡ μετάφρασις τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ Λαμφοταίνου μύθων ἦν οὗτος ἐξεπόνησε καὶ ἦς τὴν δημοσίευσιν ἡμεῖς

(1) Τὰ ἀνωτέρω τεμάχια λαμβάνομεν ἐκ τῆς ἀναγγελιομένης τοῦ κ. Ἀνδρεάδου μεταφράσεως.

αναγγέλλομεν σήμεραν. Ὁ ἡμέτερος μεταφραστής ἐνόησε κάλλιστα τὸν περίφημον μυθοπιοῦν, καὶ τῆς εὐφυοῦς καὶ φυσικῆς μεταφράσεώς του καὶ τῆς ἐρβύθμου στιχουργίας του ἔδωκεν εἰς τοὺς παῖδας, ἢ μᾶλλον εἰς τοὺς πάντας, εὐχάριστον καὶ ὠφέλιμον ἀνάγνωσιν. Τὰ ζῶα τοῦ κ. Ἀνδρέαδου λαλοῦσιν ἀληθῶς τὴν ἀπλὴν γλῶσσαν καὶ οὐχὶ τὴν ἑλληνικὴν, διότι οἱ παῖδες μετὰ τῶν ὁποίων θὰ συνδιαλέγονται, τὴν ἀπλὴν ἐννοοῦσι, καὶ κατὰ τοῦτο τὰ ζῶα ταῦτα εἶναι, μὰ τὴν ἀλήθειαν, συνετώτερα πολλῶν λογίων, ὅστινες δίδουσι εἰς τοὺς παῖδας ἱστορίαν, γεωγραφίαν, Κατήχησιν καὶ πάντα τὰ διδασκτικὰ βιβλία γεγραμμένα εἰς γλῶσσαν ὅλως ἀκατάληπτον εἰς αὐτά. Ὡς δείγμα ἐκ τῶν καλῶν τούτων μεταφράσεων λαμβάνομεν κατὰ τύχην τὸν ἐξῆς 30 μῦθον.

Ὁ ὄνος καὶ οἱ κύριοί του

Κηπουρὸν γαῖδουράκι ἐπιτροπικραπονεῖτο εἰς τὴν Τύχην του τὴν μαύρην, ὅτι ἐταλαιπωρεῖτο, καὶ τῆς ἔλεγε μὲ πόνον, πῶς πρῶτὸ ἐξυπνοῦσε, πρὶν οἱ πετεινοὶ φωνάζουν, καὶ χορτάρια κουθαλοῦσε. Τί ἀνάγκη, πρὶν χαράξῃ ἢ ἀγῆ, νὰ μὲ σηκώῃ; Τὸ σπλαχνίσθηκεν ἡ Τύχη, καὶ ἀπὸ τούτων τὸ γλυτώνει, καὶ τὸ κάμνει νὰ περάσῃ εἰς ἐνὸς γναφῆρος χεῖρας. Πλὴν τὸ πείραξε τὸ βῆρος καὶ ἡ βρώμα τῶν πεταίων, καὶ σοῦ ἄρχισε τάχα τῶν νὰ φωνάζῃ, νὰ κωφεύῃ τὰ αὐτὰ πάλιν τῆς Μαίρας λέγον, ὦ! πόσον λυποῦμαι τὸν καλὸν περιβολῆριν! ὅταν ἐγὼ εἶ, ἐνθυμούμαι, δάγκαν καμμίαν ἀκρὴν ἢ λαχάνου ἢ κομμάτιον ἀλλὰ τῶρα τοῦ ἀθλίου ἀπ' αὐτὰ πλέον νὰ γάψω τίποτε δὲν μοῦ τυχαίνει ἔξω πλέον ἀπὸ τὸ λόνν νὰ λαμβάνω δὲν μου μένει. Τύχην πάλιν, νὰ, ἀλλάζει καρδουράρις τάχα ῥαζέει. Πλὴν προκλαυθῆσαι νέας πάλιν· καὶ ἡ Τύχη θυμωμένη· τί λοιπὸν αὐτὸς ὁ ὄνος, εἶπε, πόσον μὲ ζαλίζει, ὅσον ἐκατὸν μονάρχει μὲν ἔλοι ἠνωμένοι ἀπὸ ὄλου αὐτὸς μόνος· μήπως ἄρα γε νομίζει ἔς τὰ μισρὰ τὰ καύκαλά του, ὅτι εἶν' ἀδικημένος; Εἰς τὸν νοῦν δὲν ἔχω ἄλλο ἀπὸ τὰ παράπονά του;

Ἄναμφίβολα ἡ Τύχη εἶχε δίκαιον μεγάλο. Ὅλοι εἴμεθα τοιοῦτοι· κἀνεὶς δὲν εὐχαριστεῖται διὰ τὴν κατάστασίν του, πάντ' ἐλασινολογεῖται. Ἡ σημερινή μας στάσις πάντα εἶν' ἡ χειροτέρα. Φορτωνόμεθα τὴν Τύχην ὅλη νύκτα καὶ ὅλη ἡμέρα. Ὁ Ζεὺς ὄλους ἀν' ἡμᾶς δώσῃ καθενὸς τὴν αἰτήσιν του, θὰ τοῦ σπῶμεν αἰωνίως τοῦ πτωχοῦ τὴν κεφαλὴν του.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Ἡ Στρατιωτικὴ Ἐφημερίς, φύλλον ἀγγλικόν, ἐδημοσίευσε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ λόρδου Clyde, τὸ ἀκόλουθον ἀνεκδόστον·

«Ὅταν ὁ πρίγκηψ τῆς Πρωσίας ἐμνηστεύθη τὴν θυγατέρα τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας, αὕτη τῷ ἀπένευσε τὸ παράσημον τῆς Περικνημίδος, ὁ δὲ λόρδος Clyde προσκλήθη νὰ φέρῃ αὐτὸ εἰς Βερολίνον· μετέβη λοιπὸν εἰς Οὐϊνδσвор ὅπως παραλάβῃ παρὰ τῶν χειρῶν τῆς βασιλίσσης τὸ παράσημον. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν εἶχον τελειώσει ἀναγκασιά τινα κοσμήματα, τῷ ἀνηγγέλθη ὅτι ἅμα ἐτοιμασθῆ, ἡ βασιλίσσα θέλει φροντίσει νὰ τὸ ἀποστείλῃ εἰς τὸ ἐν Λονδίνω μέγαρόν του· καὶ ἀληθῶς μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἔλαβε κιβώτιόν τι κάλλιστα περιτετυλιγμένον καὶ ἐσφραγισμένον διὰ τῆς βασιλικῆς σφραγίδος· πάραυτα δὲ ὁ λόρδος μετὰ στρατιωτικῆς ἀκριβείας ἀνεχώρησεν εἰς Πρωσίαν· μόλις δ' ἀφίχθεις εἰς Βερολίνον ἔσπευσε νὰ ζητήσῃ, καὶ ἔλαβεν ἀμέσως τὴν ἄδειαν νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν πρίγκηπα· ἐτοιμασθεὶς ὅθεν δεόντως διὰ τὴν ἐπίσκεψιν ἔθραυσε τὴν σφραγίδα καὶ ἤνοιξε τὸ κιβώτιον. Ἄλλ' ὅποια ἐστάθη ἡ ἐκπληξίς του ὅτε ἀντὶ τῶν παρασήμων τῆς Περικνημίδος παρετήρησε μέγα τι καὶ ἀξιώλογον πουδὶγγιον διὰ κορινθιακῆς σταγίδος κατεσκευασμένον! Ἰπέθεσεν ὅτι ἡ νέα πριγκιπέσσα δικαιοκρινόμενη, ὡς ὅλοι καὶ Ἄγγλιδες, διὰ τὴν περὶ τὰ οἰκιακὰ γινῶσιν καὶ ἐπιδεξιότητά της, ἠθέλησε νὰ ὠφελῆθῃ ἐκ τοῦ ταξιδίου τοῦ λόρδου ὅπως ἀποστείλῃ εἰς τὸν μνηστήρᾶ της δῶρον μικρὸν μὲν ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων χειρῶν της προελθόν. Φαίνεται δὲ ὅτι τὸ κιβώτιον τὸ ἐγκλείον τὰ παράσημα ἔνεκεν ἀμελείας βασιλικῆς τινος ὑπηρετοῦ ἐφθασεν εἰς τὸ μέγαρον τοῦ λόρδου ὀλίγον μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του καὶ τῷ ἀπεστάλη εἰς Βερολίνον. Ἐπαρουσιάσθη λοιπὸν καὶ ἐκ δευτέρου πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς νέας αὐτοῦ ἐντολῆς, καθήσων οὐδέποτε ἤθελε νὰ πείσῃ ἑαυτὸν ὅτι ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ ταξιδίου του ἦτο νὰ κομίσῃ ἐν πουδὶγγιον ἐκ μέρους τῆς βασιλικῆς οικογενείας τῆς Ἀγγλίας πρὸς τὸν πεφιλημένον αὐτῆ συγγενῆ.

ΑΙΝΙΓΜΑ.

Μὲ τὰ στήθη τῶν ὠραίων ὁμοιάζω εἰς τὸ χρῶμα καὶ ἔς τοὺς οὐρανοὺς πλησίον τὸ εἶρό μου ἔχω δῶμα. Ὅ, τι εἰς τοὺς ἄλλους πάντας θέρμην δίδει καὶ ζωὴν, Ἄπ' ἐμοῦ καὶ τὴν ἐσχάτην ἀναρπάζει, φεῦ, πνοήν. Πρόσεξε! Τὸ ἤμισυ μου ὄρον ἄγνωστον σημαίνει, Πλὴν τὸ ἄλλο ἤμισυ μου τὸν Αἰώνιον ἐμφαίνει.

ΟΙ ΟΠΑΔΟΙ ΤΟΥ ΙΗΟΥ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδιον 22.)

— Ἀφοῦ θὰ φέρω τὴν ἐπιστολήν, ὑπέλαβεν ὁ Ἄγγλος, δὲν θὰ μοὶ προξενήσῃ περισσώτερον κόπον τὸ νὰ συμπαραλάβω μετ' ἐμοῦ καὶ τὸ φέρετρον.
— Βλέπω, μυλόρδε, εἶπεν ὁ Ῥολάνδος γελῶν τὸν ἀλλόκοτον αὐτοῦ γέλωτα, ὅτι εἶσθε πολύτιμος ἄνθρωπος καὶ ὅτι ἡ θεία πρόνοια ἠδούκησε νὰ σᾶς συναντήσω. Ἄγωμεν λοιπὸν, μυλόρδε, ἄγωμεν.
Ἄμφότεροι τότε ἐξῆλθον τοῦ κοιτῶνος, ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἄγγλος εἶχε τὸ κατάλυμά του εἰς τὸ αὐτὸ πάτωμα, ὁ Ῥολάνδος περιέμενεν αὐτὸν ἕως οὗ παρέλαβε τὰ ὄπλα του. Καὶ τῶντι μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψε κρατῶν ἀνά χεῖρας ξυλίνην πιστολοσθήκην.
— Τώρα, μυλόρδε, ἠρώτησεν ὁ Ῥολάνδος, τίνι τρόπῳ νομίζετε καταλλήλοτερον νὰ μεταβῶμεν εἰς Βωκλούζην, ἐποχούμενοι, ἢ ἱππεύοντες;
— Ἐποχούμενοι, ἀν' σᾶς ἀρέσκη, διότι ἡ ἅμαξα εἶναι ἀρμοδιώτερα πρὸς μετακόμισιν πληγωμένων, ἢ δὲ ἰδική μου μάς ἀναμένει κάτω.
— Ἐνόμιζον ὅτι εἶχετε παραγγεῖλει ν' ἀποζεύξωσι τοὺς ἵππους.
— Ἐδῶκα τῶντι κατ' ἀργὰς τοιαύτην διαταγὴν, ἀλλ' ὕστερον μεταμεληθεὶς, ἔδραμον κατόπιν τοῦ ἠνιόχου καὶ τὴν ἀνεκάλεσα.
Ταῦτα λέγοντες κατέβησαν τὴν κλίμακα.
— Τόμ, Τόμ, εἶπεν ὁ σὶρ Ἰωάννης ἀποτανθεὶς πρὸς τὸν θεράποντα αὐτοῦ, ἀναμένοντα πρὸ τῆς ἔξω θύρας καὶ φέροντα ἱμάτιον ὡς ἐκεῖνα τὰ παρὰ τοῖς Ἄγγλοις θαλαμηπόλοις συνειθιζόμενα, λάβε αὐτὸ τὸ κιβώτιον.
— I am going with, my Lord? (Θὰ ἔλθω καὶ ἐγὼ μαζί, μυλόρδε;) ἠρώτησεν ὁ ὑπηρέτης.
— Yes! (Ναί), ἀπεκρίθη ὁ σὶρ Ἰωάννης· δείξας δὲ εἰς τὸν Ῥολάνδον τὸ ὑπὸ τοῦ ὑπηρετοῦ καταβιβάσθην ἀνάβαθρον τῆς ἅμαξας,
— Ἀναβήτε, κύριε Δε Μοντρεβέλ, εἶπε.
Ὁ Ῥολάνδος ἀνέβη ἐπὶ τοῦ ὀχήματος καὶ ἐξηπλώθη νοχελῶς ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων.
— Πρέπει, τῆ ἀληθείᾳ, εἶπε, νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι μόνοι σεις οἱ Ἄγγλοι γνωρίζετε πῶς πρέπει νὰ συσκευάζωνται αἱ ὀδοιπορικαὶ ἅμαξαι· ἐδῶ καθήμενος νομίζω ὅτι εὐρίσκομαι ἐπὶ τῆς κλίνης μου. Στοιχηματίζω ὅτι καὶ αὐταὶ αἱ νεκροθεκαὶ σας θὰ ἦναι μαλθακώτατα ἐνδοθεν ἐστρωμένα!

— Ὁμολογῶ, ἀπεκρίθη ὁ σὶρ Ἰωάννης, ὅτι ὁ Ἄγγλικὸς λαὸς πρωτεύει τῶντι εἰς πᾶν τὸ εἰς τὴν ἀνάπαυσιν ἀναφερόμενον ἀλλ' ὁ γαλλικὸς λαὸς εἶναι περιεργότερος καὶ διασκεδαστικώτερος. . . Ἀμαξηλάτα, ὀδήγησόν μας εἰς Βωκλούζην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΜΟΝΟΜΑΧΙΑ.

Ἡ μόνη διαβατὴ ὁδὸς εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Ἀβινιὸν εἶναι ἡ ἄγουσα εἰς Ἴσλην, διὰ τοῦτο καὶ διήνυσαν τὰς τρεῖς λεύγας ἐν μιᾷ ὥρᾳ, κατὰ δὲ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ὁ Ῥολάνδος προσεπάθει παντὶ σθένει νὰ διασκεδάσῃ τὸν συνοδοιπόρον του, λίαν εὐτράπελος καὶ εὐθυμὸς ἐπιδεικνύμενος· καθόσον δ' ἐπλησίαζον εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης κατὰ τοσοῦτον ἠϋξάνεν ἡ εὐθυμία του, ὥστε ὁ βλέπων τὸν φαῖδρον καὶ ἀενάως ὑπομειδιῶντα ἐκείνον νεανίαν, ἀγνοῶν δὲ ποῦ ἡ ἅμαξα κατηυθύνετο, οὐδέποτε ἤθελεν ὑποθέσει ὅτι κίνδυνος θανάτου ἐπεκρέματο ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ.

Φθάσαντες εἰς τὸ χωρίον Ἴσλην κατέβησαν ἐκ τῆς ἅμαξας, καὶ πληροφορηθέντες ὅτι οἱ ἀντίπαλοί των δὲν εἶχον εἰσέτι φθάσει, διευθύνθησαν πρὸς τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν κρήνην.
— ὦ! εἶπεν ὁ Ῥολάνδος, ἐδῶ τὸ μέρος θὰ ἀντηγῆ θαυμάσια. Εἶπε καὶ ἄφησε δύο ἢ τρεῖς φωνὰς, πρὸς τὰς ὁποίας ἡ ἠχώ ἀνταπεκρίθη εὐκρινέστατα.
— Μὰ τὴν πίστιν μου, εἶπεν ὁ νέος, μόνη ἡ ἠχώ τῆς Ζιννουέτας ἐν Μιλάνῳ δύναται ν' ἀντιπαραβληθῇ πρὸς ταύτην. Ἀκούσατε, μυλόρδε.

Διὰ φωνῆς μελωδικῆς καὶ ἐντέχνως ἐνταυτῷ ἔψαλε τυρολικόν τι ἄσμα παθητικώτατον. Ὅταν δ' ἐσιώπησε καὶ ὁ τελευταῖος στόνος ἐτάφη εἰς τὰς φάραγγας τῶν παρακειμένων ὄρεων,
— Πολὺ φοβοῦμαι, μὰ τὸν θεόν! εἶπεν ὁ σὶρ Ἰωάννης, ὅτι εἶσθε ὑποχονδρικός.
Ὁ Ῥολάνδος ἐσκήρτησε καὶ προσήλωσεν ἐπ' αὐτοῦ βλέμμα ἐπαστικόν. Ἰδὼν ὅμως ὅτι ὁ σὶρ Ἰωάννης ἐσιώπησεν,
— Εἰπέτε μοι, παρακαλῶ, πόθεν εἰκάζετε τοῦτο; ἠρώτησε.

— Τοιαύτη ἀκρατος εὐθυμία ὑποκρύπτει ἀναμφιβόλως βαθὺ καὶ θυμοβόρον ἄλγος.

— Σὰς ἐκπλήττει λοιπὸν ἡ φαινομένη αὐτῆ ἀνωμαλία ;

— Οὐδέποτε ἐκπλήττομαι, διότι φρονῶ ὅτι ὅλα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ ἔχουσιν ὑπαρξίν δικαιολογημένην.

— Ἡ κρίσις σας εἶναι ὀρθοτάτη, καὶ πρέπει τῶντι, ἵνα τις ἐννοήσῃ τὰ παράδοξα φαινόμενα, νὰ γνωρίζῃ τὸ ὑπ' αὐτὰ ὑποκρυπτόμενον μυστήριον. Ἐγὼ λοιπὸν θὰ σὰς ἐκμυστηρευθῶ τὸ ἐδικόν μου.

— ὦ! δὲν σὰς βιάζω εἰς τοῦτο παντάπασιν.

— Εἴσθε τόσο διακριτικός, ὥστε δὲν ἀμφιβάλλω περὶ τούτου ὁμολογήσατε ὅμως ὅτι μετ' εὐχαριστήσεως θέλετε μάθει ποία εἶναι ἡ ἀδυναμία μου ;

— Δὲν ἀντιλέγω, ἀλλὰ καὶ τοῦτο πάλιν ὑπὲρ τοῦ συμφέροντός σας.

— Ἀκούσατε λοιπὸν, μυλόρδε, τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος· θὰ σὰς ἐκμυστηρευθῶ πράγματα τὰ ὅποια εἰς οὐδένα ἄλλον εἰσέτι εἶπον. Σὰς φαίνομαι εὐρωστος, ὑγιέστατος, ἀνθηρὸς, καὶ ὅμως μὲ καταπιβρώσκει τρομερὰ ἀσθενεία, ἡ τοῦ ἀνευρισμοῦ, ὥστε ἀδιακόπως μοὶ ἔρχονται σπασμοί, σκοτοδινιάσεις, λειποθυμιαί, ὡς ἂν ἤμην ἡ ἀσθενεσττέρα γυνή. Διέρχομαι τὸν βίον ὑπὸ αὐστηρὰν διαίταν καὶ γελόιας προφυλάξεις, καὶ μὲ ὅλα ταῦτα ὁ ἰατρὸς Λαβρὲ μοὶ ἐφανέρωσεν ὅτι ὑπόκειμαι εἰς αἰφνίδιον καὶ σύντομον θάνατον, διότι τὸ πάσχον ἀγγεῖον εἰς τὸ στήθος μου δύναται νὰ πάθῃ ῥήξιν, μικρὰς ἀφορμῆς δοθείσης. Φαντασθῆτε πόσον εἶναι χαροποιὰ εἰς στρατιωτικὸν τοιαύτη κατάστασις! Ἐννοεῖτε λοιπὸν ὅτι ἀφ' ἧς ὥρας ἤκουσα τοὺς λόγους τοῦ ἰατροῦ, ἀπεφάσισα ν' ἀποθάνω ὡς οἶόν τε εὐκλεέστερον, πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον αἰετοτε ἐπεζήτησα τοὺς κινδύνους· καὶ ἄλλος μὲν εὐτυχέστερος ἐμοῦ ἑκατοντάκις ἴσως ἤθελεν εὑρεῖ τὸν θάνατον, ἀλλ' ἐγὼ, τί νὰ εἶπω ; εἶμαι, φαίνεται, μαγευμένος! τὰ μισδράλια καὶ αἱ σφαῖραι μὲ φεύγουν, τὰ ξίφη φοβοῦνται νὰ ἐγγίσωσι τὸ δέρμα μου. Σημειώσατε ὅτι οὐδεμίαν παραλείπω περίστασιν, καθὼς εἶδετε καὶ πρὸ ὀλίγου εἰς τὴν τράπεζαν. Τώρα πρόκειται νὰ μονομαχήσω, καὶ ὅμως θὰ ἰδῆτε τὸ ἀποβησόμενον! Θὰ ἐκτεθῶ ὡς μανιώδης, δὲν θὰ ἐπιζητήσω νὰ ὠφελθῶ ἐξ οὐδεμιᾶς εὐκαιρίας, θὰ ἀφήσω τὸν ἀντίπαλόν μου νὰ πυροβολήσῃ εἰς ἀπόστασιν δεκαπέντε, ἢ δέκα ἢ καὶ πέντε βημά-

των, ἢ καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ ὅμως δὲν θὰ μὲ τύχῃ ἡ σφαῖρα ἢ δὲν θὰ ἐκπυρσοκροτήσῃ τὸ πιστόλιόν του. Καὶ ὅλα ταῦτα πρὸς τί ; σὰς ἐρωτῶ· διὰ νὰ τὰ τεντώσω μίαν ἡμέραν ἐξαίφνης, ἐνῶ κάθημαι, ἢ ἐνῶ σύρω τὰ ὑποδήματά μου! Ἄλλ' ἄς σιωπήσωμεν, διότι ἔρχεται ὁ ἀντίπαλός μου.

Διὰ τῆς αὐτῆς τῶντι ὁδοῦ δι' ἧς διέβησαν προηγουμένως ὁ Ῥολάνδος καὶ ὁ σὶρ Ἰωάννης, προέκυψαν διὰ μέσου τῶν βράχων καὶ τῶν χαμοδένδρων τρεῖς κεφαλαί.

Ὁ Ῥολάνδος ἠρίθμησε,

— Τρεῖς· Διατί τρεῖς ; εἶπε, ἐνῶ ἡμεῖς εἴμεθα δύο ;

— Ἄ! ἐλησμόνησα, εἶπεν ὁ Ἄγγλος· ὁ κύριος Βαρζῶλ ἀπήτησε καὶ χάριν ὑμῶν καὶ χάριν αὐτοῦ, νὰ συμπαραλάβῃ καὶ ἓνα χειρουργὸν φίλον του.

— Πρὸς τί ; ἠρώτησεν ὁ Ῥολάνδος, σχεδὸν ἀποτόμως καὶ συσπῶν τὰς ὀφρῦς.

— Δὲν ἀγνοεῖτε βεβαίως, ὅτι πολλάκις σώζεται ἡ ζωὴ ἐνός πληγωμένου ἀπὸ μίαν ἐγκαιρὸν φλεβοτομίαν.

— Δὲν ἐννοῶ, εἶπεν ὁ Ῥολάνδος ἐξαγριούμενος, πρὸς τί τόσαι προφυλάξεις καὶ φροντίδες ἐν ὥρᾳ μονομαχίας. Ἐγὼ φρονῶ ὅτι ὁ μονομαχῶν πρέπει νὰ θεωρῇ τὸν θάνατον ὡς ἀφευκτον. Πρὸ τῆς μάχης εἶναι συγχωρημένα αἱ ἀμοιβαῖαι φιλοφροσύναι καὶ εὐγένειαι, ὡς ἐπραξάν οἱ πρόγονοί σας καὶ οἱ ἰδιόκοι μου εἰς Φοντενέην, ἀλλ' ὅταν τὰ ξίφη διασταυρωθῶσιν, ὅταν ἡ σφύρα τῶν πιστολίων ἀνυψωθῇ, πρέπει ζωὴ ἀνθρώπου ν' ἀνταμείψῃ τοὺς κόπους καὶ τοὺς παλμούς τῆς ὥρας ἐκείνης. Ἐγὼ τοῦλάχιστον ἐπιθυμῶ νὰ μοὶ ὑποσχεθῆτε ἐνὸρκως, μυλόρδε, ὅτι ὁ χειρουργὸς τοῦ Κ. Βαρζῶλ, πληγωμένος ἢ φονευμένος, νεκρὸν ἢ ζῶντα, δὲν θὰ μὲ ἐγγίση παντάπασιν.

— Ἄλλ' ὅμως, κύριε Ῥολάνδε . . .

— Μέσος ὁρος δὲν ὑπάρχει. Ἡ μοὶ δίδετε τὸν λόγον σας, μυλόρδε, ἢ, ὁ διάβολος νὰ μὲ πάρῃ, δὲν μονομαχῶ.

Ὁ Ἄγγλος ἐκύτταξεν ἐν ἐκπλήξει τὸν νεανίαν, τὸ πρόσωπον τοῦ ὁποίου κατέστη κάτωχρον, τὰ δὲ μέλη του ἐταράττοντο ὡς ὑπὸ τρόμου· μὴ δυνηθεὶς δ' ἐπὶ τέλους νὰ κατανοήσῃ τὸ αἷτιον τῆς ἀλλοκότου αὐτῆς ἐντυπώσεως, ἔδωκε τὴν αἰτηθεῖσαν ὑπόσχεσιν.

— Δόξα τῷ Θεῷ, εἶπεν ὁ Ῥολάνδος, μία ἐκ τῶν συνεπειῶν τῆς ὠραίας μου ἀσθενείας

εἶναι καὶ αὐτῆ, ὅτι δηλαδὴ μοὶ ἔρχεται σκοτοδινιάσις ἅμα φαντασθῶ ἀνοιγομένην χειρουργικὴν ἐργαλειοθήκην καὶ ἰδῶ λαβίδα ἢ σμίλην. Θὰ ὠχρίασα ἴσως φοβερὰ ;

— Ἐφοβήθη μὴ λειποθημήσητε.

Ὁ Ῥολάνδος ἀνεκάγχασε.
— Ὠραία σκηνὴ θὰ ἦτο τῶντι ἐὰν ἐρχόμενοι οἱ ἀντίπαλοί μας σὰς εὑρισκον καταγινομένον νὰ μὲ κάμητε νὰ συνέλθω ἐκ τῆς λειποθυμίας δι' εἰσποῆς ἀλάτων καὶ ἄλλων τοιούτων συνήθων εἰς γυναικας συκοπιτάς. Ἡξεύρετε τί ἤθελον ὑποθέσει ἐκεῖνοι, ὡς καὶ ὑμεῖς ; ὅτι ἐδειλίασα.

Οἱ τρεῖς νεοελθόντες προέβησαν ἐν τούτοις τόσῳ πλησίον ὥστε ὁ σὶρ Ἰωάννης δὲν ἐπρόφρασε ν' ἀποκριθῇ εἰς τὸν Ῥολάνδον.

Πλησιάσαντες δ' ἐχαίρησαν καὶ ὁ Ῥολάνδος χαριέντως ὑπομειδιῶν ἀνταπέδωκεν ἀμέσως τὸν χαιρετισμόν.

Ὁ σὶρ Ἰωάννης εἶπεν εἰς τὸ ὠτίον του.
— Εἴσθε εἰσέτι ὀλίγον ὠχρὸς, ὅθεν ὑπάγετε ἕως εἰς τὴν κρήνην καὶ ὅταν φθάσῃ ἡ ὦρα ἔρχομαι καὶ σὰς παραλαμβάνω.

— Ἐγκαίρως μοὶ τὸ ἐνεθυμήσατε, εἶπεν ὁ Ῥολάνδος· ἡσθανόμην μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν περίφημον κρήνην τῆς Βωκλούζης, περὶ ἧς ὁ Ἰπποκρένης Πετράρχης ἐποίησε τοὺς ἐξῆς στίχους·

Chiare, fresche e dolci acque

Ove le belle membra

Pose colei, che sola a me par donna.

Ἐὰν μοὶ ἐξέφευγε λοιπὸν αὐτὴ ἡ εὐκαιρία, δὲν θὰ εὑρισκον εὐκόλως ἄλλην. Ποῦ κεῖται ἡ κρήνη σας ;

— Τριάκοντα βήματα μακρὰν ἀπ' ἐδῶ ὑπάγετε κατ' εὐθείαν, στραφῆτε ὕστερον δεξιὰ καὶ θὰ τὴν εὑρητε ὑποκάτω τοῦ μεγάλου ἐκείνου βράχου, τοῦ ὁποίου διακρίνεται ἡ κορυφή.

— Εἴσθε, βλέπω μυλόρδε, ἀπαράμιλλος ὀδηγός· σὰς εὐχαριστῶ.

Ταῦτα εἰπὼν καὶ φιλικῶς νεύσας διὰ τῆς χειρὸς διηθύνθη πρὸς τὴν κρήνην ὑποτονθορίζων τὸ χαριέστατον εἰδύλλιον τοῦ Βελαίου.

Ἡ μικρὰ μου ἀπουσία

Ἰσχυσε νὰ μεταβάλῃ

Τὴν καρδίαν σου τὴν τρελλήν.

Ῥόξα μου, ἡ ἀστασία

Πλὴν αὐτῆ σου ἡ μεγάλη

Γνώσι μ' ἔβαλε πολλή.

Στὸ ἐξῆς κ' ἡ ἐδική μου

Ἀπὸ ἄλλο τέτοιο βέλος

Δὲν θὰ ξαναπληγωθῶ.

Καὶ θὰ διοῦμε, ἀστατή μου

Βοσκοπούλα, ὡς τὸ τέλος

Τίς θὰ μεταμεληθῶ.

Ὁ σὶρ Ἰωάννης ἐστράφη ἀκούσας τὴν μελωδικὴν καὶ εὐστροφὸν αὐτῆν φωνήν, ἧτις κατὰ τοὺς ὑψηλοὺς τόνους εἶχε τι γυναικεῖον· ὁ ψυχρὸς αὐτὸς καὶ μεμετρημένος Ἄγγλος δὲν ἠδύνατο νὰ προσοικειωθῇ πρὸς τὴν ἀνώμαλον καὶ νευρικὴν ἐκείνου φύσιν, καὶ ὠμολόγει ὅτι εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν ἓνα ἐκ τῶν λίαν περιέργων καὶ σπανίων ὀργανισμῶν.

Οἱ δύο νέοι τὸν ἀνέμενον, ὁ δὲ χειρουργὸς ἴστατο ὀλίγον ἀπομεμακρυσμένος.

Ὁ σὶρ Ἰωάννης ἀπέθεσε τὴν πιστολοθήκην, ἣν ἐκράτει ἀνὰ χεῖρας ἐπὶ τινος βράχου καὶ ἐξαγαγὼν ἐκ τοῦ θυλακίου του μικρὸν κλειδίον λεπτοφυέστατον τὴν ἠνέωξε.

Τὰ ἐν αὐτῇ ὄπλα ἦσαν θαυμάσια, ἂν καὶ κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν ἀπλούστατα ἐπεξεργασμένα· προήρχοντο δὲ ἐκ τοῦ ἐργοστασίου τοῦ Μεντόνου, ὁ ἐγγονος τοῦ ὁποίου εἶναι καὶ σήμερον εἰς τῶν ἀξιολογωτέρων ἐν Λονδίῳ ὀπλοποιῶν. Ὁ Βαλανσῶλ τὰ ἐξήτασε λεπτομερῶς, ὁ δὲ Βαρζῶλ τὰ θεώρησεν ἀπλῶς, ἀλλὰ δὲν τὰ ἤγγισε.

— Ὁ ἀντίπαλός μας ἔχει πείραν τῶν ὀπλων σας ; ἠρώτησεν ὁ Βαλανσῶλ.

— Οὔτε τὰ εἶδε, σὰς δίδω τὸν λόγον τῆς τιμῆς μου, ἀπεκρίθη ὁ σὶρ Ἰωάννης.

— ὦ μυλόρδε, εἶπεν ὁ Δὲ Βαλανσῶλ, ἀπλή διαβεβαίωσις ἔρκει.

Πρὸς ἀποφυγὴν οἰασθήποτε συγχύσεως ἐπανέλαβον καὶ ἐκ δευτέρου τοὺς προαποφασισθέντας ὄρους τῆς μονομαχίας· εἶτα χάριν συντομίας ἐγέμισαν τὰ πιστόλια καὶ θέσαντες αὐτὰ εἰς τὸ κιβώτιόν των τὰ ἐνεπιστεύθησαν εἰς τὴν φύλαξιν τοῦ χειρουργοῦ, ὁ δὲ σὶρ Ἰωάννης, ἀφοῦ ἐκλείδωσε καὶ παρέλαβε τὸ κλειδίον, μετέβη πρὸς εὑρεσιν τοῦ Ῥολάνδου. Εὔρε δὲ αὐτὸν συνδιαλεγόμενον μετὰ μικροῦ τινος αἰγοβοσκοῦ, βόσκοντος ἐκεῖ πλησίον τρεῖς αἴγας, καὶ ῥίπτοντα χάλικας εἰς τὴν δεξαμενὴν τῆς κρήνης. Ἐνῶ δὲ ὁ Ἄγγλος προέθετο νὰ εἶπῃ εἰς τὸν Ῥολάνδον ὅτι τὰ πάντα ἦσαν ἔτοιμα, αὐτὸς προλαβὼν,

— Τί ὑποθέτετε ὅτι μοὶ διηγεῖται, μυλόρδε, αὐτὸ τὸ παιδίον ; εἶπε· μίαν καθαυτὴ ἰ-

στορικήν παράδοσιν τῆς πατρίδος του· λέγει ὅτι αὐτὴ ἡ δεξαμενὴ, τῆς ὁποίας τὸ βάθος εἶναι ἀκαταμέτρητον, ἐκτείνεται δύο ἢ τρεῖς λεύγας ὑπὸ τὸ ὄρος καὶ ὅτι ἐν αὐτῇ διαϊτᾶται μάγισσά τις κατὰ τὸ ἥμισυ γυνὴ καὶ κατὰ τὸ ἄλλο ἥμισυ δράκων, καὶ ὅτι κατὰ τὰς γαληνιαίας ἑαρινὰς νύκτας, προβάλλει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος καὶ προσκαλεῖ τοὺς παροικούντας ποιμένας, μὴ δεικνύουσα, ἐννοεῖται, εἰς αὐτοὺς εἰμὴ βαθυπλόκαμον κεφαλὴν, γυμνοὺς ὤμους καὶ ὠραίους βραχίονας. Οἱ δὲ μωροὶ ἐκεῖνοι ἐξαπατώμενοι ἀμέσως ὑπὸ τῆς ἡμιανθρώπου ἐκείνης γυναικός, ἔρχονται καὶ νεύουσιν αὐτῇ νὰ πλησιάσῃ· ἐκείνη πάλιν τοὺς παρακινεῖ νὰ πλησιάσωσιν αὐτοὶ, καὶ οὕτως οἱ ἄφρονες προβαίνουσιν ἀνεπαισθήτως, παντάπασιν μὴ προσέχοντες εἰς τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας των. Αἰφνης ὀλισθαίνουσιν, ἡ μάγισσα τείνει αὐτοῖς τὴν χεῖρα καὶ συγκαταδύει μετ' αὐτῶν εἰς τὰ ὑγρά τῆς ἀνάκτορα, ὅθεν ἀναδύει πάλιν τὴν ἐπαύριον μόνη. Ποῖος ἄρα γε διάβολος διηγῆθη εἰς τοὺς ἀπλοῦς αὐτοὺς χωρικοὺς τὸν αὐτὸν μῦθον τὸν ὅποιον ὁ Βιργίλιος ἐξιστορεῖ ἐμμέτρως καὶ μετὰ πολλῆς τῆς χάριτος εἰς τὸν Αὐγούστον καὶ εἰς τὸν Μιχαήλαν;

Διέμεινεν ἐπὶ μικρὸν σκεπτικὸς καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων ἀτενεῖς πρὸς τὸ κυανοῦν καὶ βαθυκύμαντον τῆς δεξαμενῆς ὕδωρ, εἶτα στραφεὶς πρὸς τὸν σὶρ Ἰωάννην,

— Λέγουσιν, εἶπεν, ὅτι καὶ ἐκ τῶν ῥωμαλεωτέρων κολυμβητῶν, ὅσοι κατὰ καιροὺς ἠθέλησαν νὰ λουσθῶσιν εἰς τὴν ἄβυσσον ταύτην, δὲν ἀνεφάνησαν πλέον. Ἀσφαλέστερον θὰ ἦτο ἴσως, μυλόρδε, τὸ νὰ ριφθῶ ἐντὸς τῆς δεξαμενῆς παρὰ νὰ ἐλπίζω εἰς τὸ εὐστοχον τῆς βολῆς τοῦ Βαρζῶλ· ἀλλ' ὅπως δὴποτε θὰ τὸ ἔγω ὡς ἐσχατον καταφύγιον, ὅθεν ἂς δοκιμάσωμεν πρὸς τὸ παρὸν τὴν σφαῖραν. Ἄγωμεν, μυλόρδε, ἄγωμεν.

Εἶπε καὶ ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ βραχίονος τὸν ὑπὸ τῆς πνευματικῆς ταύτης ἀστασίας πτοηθέντα Ἀγγλὸν καὶ τὸν ἔφερον εἰς τὸ μέρος ἐνθα καὶ οἱ ἄλλοι ἀνέμενον.

Ἐκεῖνοι ἐντούτοις ἐνησχολοῦντο περὶ τὴν εὐρεσίαν καταλλήλου θέσεως, καὶ πραγματικῶς ἀναζητήσαντες εὗρον μικρὸν ὀροπέδιον παρακείμενον κατερειπωμένου τινὸς πύργου ὅπου, φαίνεται, κατέφευγον οἱ ποιμένες ἐν ὥρᾳ ὑετοῦ.

— Πάρεσμεν, κύριοι, εἶπεν ὁ σὶρ Ἰωάννης.

— Καὶ ἡμεῖς εἴμεθα καθ' ὅλα, κύριοι, ἔτοιμοι, ἀπεκρίθη ὁ Δὲ Βαλανσῶλ.

— Παρακαλοῦνται οἱ διαμαχόμενοι νὰ ἀκούσωσι τοὺς ὄρους τῆς μάχης, εἶπεν ὁ Ἀγγλός.

Εἶτα ἀποτανθεὶς πρὸς τὸν Βαλανσῶλ·

— Ἐπαναλάβετε αὐτοὺς, κύριε, προσέθηκε, διότι σεῖς μὲν εἴσθε Γάλλος ἐγὼ δὲ ξένος καὶ ἐπομένως θὰ ἐρμηνεύσῃτε τὸ πρᾶγμα σαφέστερον ἐμοῦ.

— Εἴσθε ἐξ ἐκείνων τῶν ξένων, μυλόρδε, οἷτινες δύνανται νὰ διδάξωσι τὴν γαλλικὴν εἰς ἀνθρώπους ἐπαρχιώτας ὡς ἡμεῖς· ἐπειδὴ ὅμως μετὰ τῆς φιλοφροσύνης μοὶ παραχωρεῖτε τὸν λόγον, προθύμως θέλω ὑπακούσει εἰς τὴν πρόσκλησίν σας.

Εἶπε καὶ ἐχαιρέτησε τὸν σὶρ Ἰωάννην, ὅστις ἀμέσως τὸν ἀντεχαιρέτησε.

— Κύριοι, ἐξηκολούθησεν ὁ μάρτυς τοῦ Δὲ Βαρζῶλ, συνεφωνήθη ὥστε νὰ σᾶς τοποθετήσωμεν τεσσαράκοντα βήματα μακρὰν ἀλλήλων· σεῖς δὲ ἔχετε τὸ δικαίωμα νὰ προβῆτε ὁ εἰς κατὰ τοῦ ἄλλου καὶ νὰ ἐκपुरσοκροτήσῃτε κατὰ βούλησιν, δύνανται μάλιστα ὁ ἕτερος ἐξ ὑμῶν, βαλόντος τοῦ ἀντιπάλου του, νὰ προχωρήσῃ κατ' αὐτοῦ, εἴτε πληρωθῇ, εἴτε ὄχι. Οἱ δύο ἀντίπαλοι κατένευσαν ἐπιβεβαιωτικῶς· ὕστερον δὲ μιᾷ φωνῇ καὶ ταυτοχρόνως σχεδὸν εἶπον·

« Δότε τὰ ὄπλα! »

Ὁ σὶρ Ἰωάννης ἐξαγαγὼν ἐκ τοῦ κόλπου του τὸ κλειδίον ἠνέωξε τὸ κιβώτιον καὶ πλησιάσας πρὸς τὸν Δὲ Βαρζῶλ τὸ ἐπαρουσίασεν αὐτῷ ὅπως ἦτο ἠνεωγμένον. Καὶ οὗτος μὲν ἠθέλησε νὰ ἀφήσῃ τὴν ἐκλογὴν τῶν ὄπλων εἰς τὸν ἀντίπαλόν του· ἀλλ' ἐκεῖνος ἠρνήσατο διὰ νέυματος ἐπειπῶν ταυτοχρόνως γλυκεῖα καὶ γυναικῶδει σχεδὸν φωνῇ·

— Ἐκλέξατε, κύριε Δὲ Βαρζῶλ. Ἔμαθον ὅτι, ἂν καὶ προσεβλήθητε ὑπ' ἐμοῦ, παρητήθητε ὅμως ὄλων τῶν πρωτείων· ἐπιθυμῶ ἐπομένως νὰ σᾶς ἀφήσω τὸ τελευταῖον τοῦτο, ἂν καὶ ἀσήμαντον.

— Ὁ Βαρζῶλ δὲν ἀντέτεινε περισσότερον καὶ ἔλαβε τὸ προστυχὸν ἐκ τῶν δύο πιστολίων.

— Ὁ δὲ σὶρ Ἰωάννης ἐνεχείρισεν τὸ ἕτερον εἰς τὸν Ρολάνδον, ὅστις οὐδόλως ἐξετάσας τὸν μηχανισμόν του, ἀνύψωσε τὴν σφύραν καὶ περιέμενε.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Δὲ Βαλανσῶλ, ῥάβδον ἐμπήξας κατὰ γῆς, ἤρξατο ἀπ' αὐτῆς νὰ μετρᾷ

τεσσαράκοντα βήματα.

— Θέλετε νὰ μετρήσῃτε καὶ ὑμεῖς, κύριε; ἠρώτησε τὸν σὶρ Ἰωάννην.

— Περιττὸν, κύριε, ἀπεκρίθη, διότι ἐγὼ καὶ ὁ κύριος Δὲ Μοντρεβέλ ἐμπιστευόμεθα ἐξ ὀλοκλήρου εἰς ὑμᾶς.

Ὁ Βαλανσῶλ ἐνέπηξε καὶ ἄλλην ῥάβδον εἰς τὸ τεσσαρακοστὸν βῆμα.

— Κύριοι, εἶπεν, ὅλα εἶναι ἐν τάξει.

Ὁ ἀντίπαλος τοῦ Ρολάνδου ἴστατο ἤδη εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀσκεπῆς καὶ γυμνός ἐπενδύτου· ὁ δὲ χειροῦργος καὶ οἱ δύο μάρτυρες ἀπεμακρύνθησαν ὀλίγον.

Τὸσφ' ἐπιτυχῆς ἦτο ἡ ἐκλογὴ τοῦ μέρους ἐκείνου ὥστε οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀντιπάλων ἠδύνατο νὰ παραπονεθῇ ἐκ τῆς ἀνωμαλίας τοῦ ἐδάφους ἢ τοῦ φωτὸς τοῦ ἡλίου.

Ὁ Ρολάνδος ρίψας παρ' αὐτῷ τὸν πῖλον καὶ τὸν ἐπενδύτην του, μετέβη καὶ ἔστη πρὸ τοῦ Βαρζῶλ εἰς τὴν ὀρισθεῖσαν θέσιν.

Ἀμφότεροι τότε ἔστρεψαν τὸ βλέμμα πρὸς τὰ κύκλω αὐτῶν ἀντικείμενα.

Καὶ δεξιόθεν μὲν ὑπῆρχεν ὄρος ἀπότομον καὶ ἄγονον, ἀγριωπὴν παρέχον τὴν θέαν πρὸς βορρᾶν ἐξετείνετο ἀπέραντος πεδιάς τῆδε κἀκεῖσε ἐσπαρμένη ὑπὸ μεγάλων βράχων καὶ λοφίσκων, ὁμοιάζουσα γιγάντων νεκροταφείων· πρὸς ἀνατολὰς διεκρίνετο ἡ πόλις Ἀβινιὸν περιεζωσμένη τὰ μακρὰ αὐτῆς τείχη, καὶ δεσποζομένη ὑπὸ τοῦ γιγαντιαίου αὐτῆς παλατιοῦ, ὅπερ ὠμοιάζε καθεύδοντα λέοντα ὑπὸ τοὺς ὄνυχας τοῦ ὁποῦ ἡ πόλις ἠρέμει ἐπτοημένη καὶ ἀσθμαίνουσα· πρὸς δυσμὰς ἐπὶ τέλος, ἐφαίνετο ὁ ἥλιος τὸν ὅποιον εἰς ἐκ τῶν δύο ἀντιπάλων ἐσχάτην πιθανῶς προσέβλεπε φορὰν, ἔδωκε βραδυπορῶν μεγαλοπρεπῶς εἰς χρυσοῦν καὶ πορφυρόεντα ὠκεανόν.

Ἀντίθεσις παράδοξος ἐνυπῆρχεν εἰς τοὺς δύο ἀντιπάλους νέους. Καὶ ὁ μὲν ἐξ αὐτῶν φανερός ἦτον ἐκ τῆς μελανῆς κόμης τῆς ἡλιοκαοῦς ἐπιδερμίδος καὶ τοῦ μελαγχολικοῦ βλέμματός του ὅτι ἦν ὁ τύπος τῆς μεσημβρινῆς ἐκείνης φυλῆς τῆς καταγομένης ἐξ Ἑλλήνων, Ῥωμαίων, Ἀράβων καὶ Ἰσπανῶν.

Τοῦ δ' ἑτέρου τὸναντίον καὶ ἡ ῥοδινὴ χροιά τοῦ προσώπου, καὶ ἡ ξανθὴ κόμη καὶ οἱ γλαυκοὶ ὀφθαλμοὶ καὶ αἱ λεπτοφυεῖς ὡσπερ γυναικὸς χεῖρες αὐτοῦ ἐπρόδιδον ὅτι ἀνήκεν εἰς τὰς φυλάς τῶν συγκερασμένων κλιμάτων τῶν ἐλκουσῶν τὸ γένος ἐκ Γαλα-

τῶν, Γερμανῶν καὶ Νορμανδῶν.

Ὅστε ἂν τις ἐξήταξε τὸ πρᾶγμα ὑπὸ γενικωτέραν ἐποψίν, ἠθέλε θεωρήσει τὴν μονομαχίαν ἐκείνην ὄχι ἀπλῆν καὶ μεμονωμένην μεταξὺ δύο ἀτόμων πάλιν, ἀλλ' ὡς μονομαχίαν δύο λαῶν, δύο φυλῶν, τῆς Μεσημβρινῆς δηλαδὴ κατὰ τῆς Ἀρκτώας.

Ἦτο τοιούτων ἰδεῶν ἄρα γε κατείχετο ὁ νοὺς τοῦ Ρολάνδου, καὶ ἦτο σύννοος καὶ μελαγχολικός;

Δὲν τὸ πιστεύομεν. Τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι, ἀφοσιωθείς εἰς τὸν θαυμασμόν τοῦ λαμπροῦ ἐκείνου δράματος τῆς φύσεως, ἐλησμόνησε διὰ μιᾶς καὶ τοὺς μάρτυρας καὶ τὴν μονομαχίαν καὶ τὸν ἐχθρόν του.

Ἀλλ' ἀκούσας τὴν φωνὴν τοῦ Δὲ Βαρζῶλ, συνῆλθεν ἐκ τῆς ποιητικῆς ταύτης νάρκης. — Ἄν ἀγαπάτε, κύριε, εἶπεν ἐκεῖνος, εἰμὶ ἔτοιμος.

Ὁ Ρολάνδος ἐσκήρτησεν.

— Ἐξ αἰτίας ἐμοῦ περιμένετε, κύριε; σᾶς ζητῶ συγγνώμην· ἀλλὰ δὲν ἔπρεπε μῆτε νὰ με συλλογισθῆτε, διότι εἶμαι ὄλως ἀφηρημένος. Εἶμαι, κύριε, εἰς τὰς διαταγὰς σας.

Ταῦτα εἰπὼν ἐβάδισε κατὰ τοῦ ἀντιπάλου του κατὰ μέτωπον, ὡς συνήθως περιεπάτει χωρὶς νὰ κλίνη τὸ στήθος, ἐμειδία μάλιστα καὶ ἡ κόμη αὐτοῦ ἐκυμαίνετο ὑπὸ τῆς ἐσπερίας αὔρας. Ὁ ἀντίπαλος αὐτοῦ ἔλαβε τὸναντίον ὅλα τὰ εἰς τοιαύτας περιστάσεις συνήθη προφυλακτικὰ μέτρα.

Τὸ ἄλλοτε ἀπαθὲς πρόσωπον τοῦ σὶρ Ἰωάννη προέδιδε τώρα μεγάλην αγωνίαν.

Ἡ μεταξὺ τῶν μαχομένων ἀπόστασις τάχιστα ἐσμικρύνετο.

Ὁ Βαρζῶλ ἔστη πρῶτος· καὶ ὅταν ὁ Ρολάνδος δὲν ἀπέιχε παρὰ δέκα μόλις βήματα, ἐπυροβόλησε.

Ἡ σφαῖρα ἔκοψεν ἓνα βόστρυχον ἐκ τῆς κόμης τοῦ Ρολάνδου, αὐτὸν ὅμως δὲν ἐθίξεν. Ὁ νεανίας ἐστράφη τότε πρὸς τὸν μάρτυρά του.

— Βλέπετε; ἠρώτησε, δὲν σᾶς τὸ προεῖπον; — Πυροβολήσατε, κύριε, πυροβολήσατε λοιπόν! εἶπον οἱ μάρτυρες.

Ὁ Βαρζῶλ ἴστατο ἄφωνος καὶ ἀκίνητος εἰς τὴν θέσιν ὅθεν ἐπυροβόλησε.

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριοι· ἔχω, μοὶ φαίνεται, τὸ δικαίωμα ν' ἀντιπυροβολήσω ὅταν καὶ ὅπως ἐγὼ ἀποφασίσω. Ἐπειδὴ δὲ τώρα πλέον ὁ κύριος Δὲ Βαρζῶλ ἐκένωσε κατ' ἐμοῦ τὸ πιστόλιόν του, θὰ τῷ ἀποτείνω ὀλί-

γας λέξεις, τὰς ὁποίας δὲν μοι ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ εἶπω προηγουμένως.

Στραφεὶς εἶτα πρὸς τὸν ἀριστοκράτην νεανίαν, ὅστις ἦτον ὠχρὸς μὲν ἀλλὰ γαλήνιος.

— Κύριε, εἶπεν, ὁμολογῶ ὅτι ἤμην ὀλίγον ἐξημμένως εἰς τὴν σημερινὴν συζήτησίν μας.

Περίμενε.

— Πυροβολήσατε, κύριε, εἶναι ἡ σειρά σας, ἀπεκρίθη ὁ Δὲ Βαρζῶλ.

— Ἄλλ' ὅταν μάθητε ἐξηκολούθησεν ὁ Ρολάνδος προσποιούμενος ὅτι δὲν ἤκουσε, τίνος ἔνεκεν παρεφέρθη, ἴσως μὲ συγχωρήσετε. Εἶμαι στρατιωτικὸς καὶ ὑπασπιστὴς τοῦ στρατηγοῦ Βοναπάρτου.

— Πυροβολήσατε, κύριε, ἐπανελάβεν ὁ εὐγενὴς νεανίας.

— Εἰπέτε μίαν λέξιν πρὸς ἀναίρεσιν τῶν λεχθέντων, ὁμολογήσατε ὅτι ἡ ὑπόληψις καὶ ἡ χρηστότης τοῦ στρατηγοῦ Βοναπάρτου εἶναι τοιαύτη ὥστε δὲν δύναται νὰ προσάψῃ αὐτῷ μῶμον κακόηθες ἀπόφθεγμα ἀποκύημα τῆς φαντασίας ἠττηθέντων ἐχθρῶν εἰπέτε, καὶ πάραυτα θέλω ρίψει κατὰ γῆς τὸ ὄπλον τοῦτο καὶ θέλω τείνει ὑμῖν τὴν χεῖρα, διότι ὁμολογῶ ὅτι εἴσθε τῶντι γενναῖος.

— Τότε μόνον θέλω σεβασθῆ τὴν ὑπόληψιν καὶ χρηστότητα περὶ ἧς ποιεῖτε λόγον, ὅταν ὁ ἀρχιστράτηγός σας μεταχειρισθῆ τὴν ἐπιβροχὴν τὴν ὁποίαν διὰ τῆς μεγαλοφυίας του ἀπέκτησεν ἐπὶ τῶν Γαλλικῶν πραγμάτων διὰ νὰ πράξῃ ὅ,τι ἐπραξε καὶ ὁ Μώγκ' ν' ἀποδώσῃ δηλαδὴ τὸν θρόνον εἰς τὸν νόμιμον βασιλέα.

— Ἄ! εἶπεν ὁ Ρολάνδος ὑπομειδιῶν, τοιαύτη ἀπαιτήσις εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῆ ὑπὸ στρατηγοῦ δημοκράτου;

— Τότε καὶ ἐγὼ ὑποστηρίζω ὅ,τι ἐξ ἀρχῆς εἶπον πυροβολήσατε, κύριε, πυροβολήσατε.

Εἶτα βλέπων ὅτι ὁ Ρολάνδος ἐδίσταζε, — Πρὸς θεοῦ, ἀνεβόησε, κρούσας κατὰ γῆς τὸν πόδα, θὰ πυροβολήσητε ἐπὶ τέλους!

Ὁ Ρολάνδος τότε ἐκινήθη διὰ νὰ πυροβολήσῃ εἰς τὸν ἀέρα.

— Ὅχι! ἀνέκραξεν ὁ Δὲ Βαρζῶλ, μὴ πυροβολήσητε, σὰς παρακαλῶ, εἰς τὸν ἀέρα, διότι τότε θὰ ἀπαιτήσω νὰ γεμισθῶσιν ἐκ νέου τὰ ὄπλα καὶ νὰ πυροβολήσητε σεῖς πρῶτος.

— Μὰ τὴν τιμὴν μου! ἀνέκραξεν ὁ Ρολάνδος, θανασίμως ὠχριάσας, πρῶτον σήμερον ἐπὶ τῆς ζωῆς μου, πολυεπραγμύνησα τόσον

χάριν ἀνθρώπου. Ὑπαγε λοιπὸν εἰς τὸν διάβολον, καὶ, ἀφοῦ δὲν θέλεις τὴν ζωὴν, λάβε τὸν θάνατον.

Εἶπε καὶ χαμηλώσας τὸ ὄπλον του ἐπυροβόλησε χωρὶς νὰ σκοπεύσῃ.

Ὁ Ἀλφρέδος Δὲ Βαρζῶλ ἔφερε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στήθους, ἐκλονίσθη, ἐστράφη περὶ ἑαυτὸν καὶ κατέπεσε χαμαὶ κατὰ πρόσωπον.

Ἡ σφαῖρα διεπέρασε τὴν καρδίαν του.

Ὁ δὲ σὶρ Ἰωάννης, ἰδὼν τὸν Βαρζῶλ καταπεσόντα, ἔδραμε πρὸς τὸν Ρολάνδον καὶ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸ μέρος ἔνθα εἶχεν ἀφήσει τὸν ἐπενδύτην καὶ τὸν πῖλόν του.

— Εἶναι ὁ τρίτος, ἐτραύλισεν ὁ Ρολάνδος στεναῆξας, ἀλλ' αὐτὸς τοῦλάχιστον, καθὼς εἶδετε, τὸ ἠθέλησε.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἀποδόσας τὸ ὄπλον εἰσέτι καπνίζον εἰς τὸν Ἀγγλόν, ἐνεδύθη τὰ ἐνδύματά του.

Ὁ Βαλανσῶλ ἐντούτοις, λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς τὸ ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ φίλου του ὀλισθεῖσαν πιστόλιον, ἔφερεν αὐτὸ μετὰ τῆς πιστολοθήκης εἰς τὸν σὶρ Ἰωάννην.

— Λοιπὸν τί γίνεται; ἠρώτησεν ὁ Ἀγγλος δεικνύων διὰ τοῦ βλέμματός τὸν Δὲ Βαρζῶλ.

— Ἀπέθανεν, ἀπεκρίθη ὁ μάρτυς.

— Ἐπραξε ὡς τίμιος ἄνθρωπος, κύριε; ἠρώτησεν ὁ Ρολάνδος ἀπομάσσων διὰ τοῦ μανδουλιῦ τὸν ἰδρωτὰ ὅστις, ἅμα ἀγγελθέντος τοῦ θανάτου τοῦ ἀντιπάλου του, κατέβρεξε διὰ μιᾶς τὸ πρόσωπόν του.

— Ναι, κύριε, ἀπεκρίθη ὁ Δὲ Βαλανσῶλ, ἀλλ' ἐπιτρέφατέ μοι νὰ σὰς εἶπω ὅτι ἔχετε ἀπαισίαν χεῖρα.

Ταῦτα εἰπὼν καὶ φιλοφρόνως ἀποχαιρήσας τὸν Ρολάνδον καὶ τὸν μάρτυρα αὐτοῦ, ἐπανῆλθε παρὰ τὸ πτώμα τοῦ φίλου του.

— Σεῖς δὲ, μυλόρδε, ὑπέλαβεν ὁ Ρολάνδος, τί φρονεῖτε;

— Φρονῶ, ἀπήντησεν ὁ σὶρ Ἰωάννης θαυμάζων καὶ δυσχεραίνων ἐνταυτῷ, ὅτι εἴσθε ἐξ ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων τοὺς ὁποίους ὁ θεὸς Σαιξπήρος παριστᾷ λέγοντας «Ὁ κίνδυνος καὶ ἐγὼ εἴμεθα δύο λέοντες τῆ αὐτῆς ἡμέρας γεννηθέντες ἐξ ὧν ὁμῶς εἰμὶ ὁ πρωτότοκος.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

ΡΟΛΑΝΔΟΣ.

Ἡ ἐπιστροφή ὑπῆρξε σιωπηλὴ καὶ λυπηρὰ. Ὁ Ρολάνδος ἀπολέσας τὰς περὶ θανά-

του ἐλπίδας, συναπώλεσε καὶ τὴν εὐθυμίαν του.

Τὸ τραγικὸν δράμα αὐτουργὸς τοῦ ὁποίου ὑπῆρξεν ὁ Ρολάνδος ἐπήρξανε πιθανῶς τὴν σκυθρωπότητά του ὁμολογητέον ὁμῶς ὅτι εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν καὶ πρὸ πάντων κατὰ τὴν ἀρτίως κατὰ τῶν Ἀράβων ἐστρατεῖαν τόσον εἶχε χύσει αἷμα, τόσα πτώματα ἔστρωσε κύκλῳ τοῦ ἵππου του, ὥστε δὲν πιστεύομεν ὅτι ὁ θάνατος ἑνὸς ἀνθρώπου διήγειρεν ἐν αὐτῷ καιρίαν καὶ θλιβεράν ἐντύπωσιν.

Ἄλλος λοιπὸν ἦτο ὁ λόγος τῆς λύπης του ἦτο φαίνεται ἐκείνος τὸν ὁποῖον ὁ νεανίας ἐξεμυστηρέυθη εἰς τὸν σὶρ Ἰωάννην. Ἐθλίβετο δηλαδὴ ὄχι διότι ἐφόνευσε τὸν Βαρζῶλ, ἀλλὰ διότι δὲν ἐφρονεύθη ὑπέκείνου.

Ὅταν ἐφθασαν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Βασιλικῆ Παλατίου, ὁ σὶρ Ἰωάννης ἀναβὰς εἰς τὸ δωμάτιον καὶ ἀποθέσας τὰ πιστόλια, τῶν ὁποίων ἡ θεὰ ἠδύνατο νὰ διεγείρῃ εἰς τὸν Ρολάνδον λυπηρὰς ὀπωσδήποτε ἀναμνήσεις, μετέθη ὕστερον πρὸς τὸν νέον ἀξιωματικὸν καὶ τῷ παρέδωκε τὰς τρεῖς ἐπιστολάς.

Εὔρε δὲ αὐτὸν ἐσκυμμένον ἐπὶ τραπέζης καὶ συλλογισμένον.

Ὁ Ἀγγλος δὲν ὠμίλησε παντάπασιν, ἀλλ' ἔθεσε πρὸ αὐτοῦ τὰς ἐπιστολάς.

Ὁ νεανίας ρίψας τότε τὸ βλέμμα ἐπὶ τῶν ἐπιγραφῶν, ἔλαβε τὴν πρὸς τὴν μητέρα του ἀπευθυνομένην καὶ τὴν ἀπεσφράγισε.

Καθὼς προέβαιεν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς κρουνοὶ δακρῶν ἐβρεχον τὸ πρόσωπόν του.

Ὁ σὶρ Ἰωάννης ἐθεώρει ἐν ἐκπλήξει τὴν νέαν ταύτην φάσιν ὑπὸ τὴν ὁποίαν παρουσιάζετο πάλιν ὁ Ρολάνδος διότι τὰ πάντα προσεδόξα ὑπὸ τῆς ἀστάτου καὶ πολυποικίλου ἐκείνης φύσεως, ὄχι ὁμῶς καὶ δάκρυα.

Ὁ Ρολάνδος οὐδόλως προσέξας εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ σὶρ Ἰωάννη, ἐψιθύρισε σείων τὴν κεφαλὴν.

«Ταλαίπωρος μητὲρ! πόσα δάκρυα θὰ ἔχυνες! προτιμότερον ἴσως ὅτι τὰ πράγματα ἀπέβησαν οὕτω, διότι αἱ μητέρες δὲν ἀντέχουσιν εἰς τὸν θάνατον τῶν τέκνων των.»

Ταῦτα εἰπὼν ἐσχίσεν αὐτομάτως καὶ τὰς τρεῖς ἐπιστολάς, τὴν πρὸς τὴν μητέρα του δηλαδὴ τὴν πρὸς τὴν ἀδελφὴν του καὶ τὴν πρὸς τὸν Βοναπάρτην καὶ ὕστερον ἔκαυσε προσεκτικῶς ὅλων αὐτῶν τὰ τεμάχια. Ὑστερον ἐσήμανε τὸν κώδωνα καὶ προσεκάλεσε τὴν θαλαμηπόλον.

— Μέχρι ποίας ὥρας δέχονται ἐπιστολάς εἰς τὸ ταχυδρομεῖον; ἠρώτησεν.

— Μέχρι τῆς ἑκτῆς καὶ ἡμισείας, ἀπεκρίθη ἐκείνη, ἐπομένως μετ' ὀλίγα λεπτὰ τὸ ταχυδρομεῖον κλείει.

— Περίμενε λοιπὸν.

Ἐλαβε τὸν κάλαμον καὶ ἔγραψε.

«Φίλτατέ μοι στρατηγέ,

«Ὡς σὰς προεῖπον ἐκείνος μὲν ἀπέθανεν ἐγὼ δὲ ζῶ. θὰ ὁμολογήσητε τώρα πιστεύω ὅτι εἶμαι μαγευμένος.»

«Ὁ διὰ βίου ἀφωσιωμένος

«Ρολάνδος.»

Εἶτα ἐσφράγισε τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἐπιγράψας αὐτήν. Πρὸς τὸν στρατηγὸν Βοναπάρτην, ὁδῶ Νίκης εἰς Παρισίους, ἐνεχείρισε πρὸς τὴν θαλαμηπόλον καὶ παρήγγειλε νὰ τὴν ἐπιδώσῃ ὅσον τάχιστα εἰς τὸ ταχυδρομεῖον.

Τότε μόνον, φαίνεται, παρετήρησε τὸν σὶρ Ἰωάννην καὶ τῷ ἔτεινε τὴν χεῖρα.

— Μεγάλην ἐκδούλευσιν μοι προσεφέρετε, μυλόρδε, εἶπε, καὶ τοιαύτην, οἷα συνδέει διὰ παντός δύο καρδίας. Ἐγὼ ἀπὸ τοῦδε εἶμαι φίλος σας, θὰ μὲ τιμήσητε καὶ ὑμεῖς, ἀρά γε διὰ τῆς φιλίας σας;

Ὁ σὶρ Ἰωάννης ἐσφιγξε τὴν χεῖρα τοῦ Ρολάνδου.

— Ὡ! σὰς ὑπερευχαριστῶ, δὲν ἐτόλμων νὰ ἐλπίσω ποτὲ τοιαύτην τιμὴν, ἀλλ' ἀφοῦ μοι τὴν προσφέρετε τὴν δέχομαι, εἶπε, καὶ δάκρυ θαλερὸν ὕγρανε τὰ βλέφαρα τοῦ τέως ἀπαθούς Ἀγγλου.

Κυττάξας ὕστερον τὸν Ρολάνδον.

— Λυποῦμαι, προσέθηκεν, ὅτι τόσῳ ταχέως ἀναχωρεῖτε, ἐπειδὴ πολὺ θὰ εὐχαριστούμην ἂν ἔμενον δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας μαζὶ σας.

— Ποῦ ἐσκοπεύετε νὰ υπάγητε, μυλόρδε, ὅταν σὰς συνήντησα;

— Ὡ! ἐγὼ πουθενά, ἐταξείδευον χάριν διασκεδάσεως, διότι πάσχω συνεχῶς ὑπὸ ἀθυμίας.

— Ὅπερ ἐστὶν ἐταξείδευετε ἀσκόπως;

— Ἐσκόπευον τὸνναντίον νὰ υπάγω παντοῦ.

— Ἐν καὶ τὸ αὐτὸ εἶναι κατ' οὐσίαν, εἶπεν ὁ νέος ἀξιωματικὸς μειδιῶν. Ἐ! τί λέγετε, δέχεσθε μίαν πρότασίν μου;

— Εὐχαρίστως ἂν ἦναι δυνατόν.

— Εἶναι δυνατότατον, καθ' ὅσον τοῦτο ἐξαρτᾶται ἀφ' ὑμῶν.

— Ἄς ἀκούσωμεν.

— Ἐὰν ἐφρονεούμην ἐμέλλετε νὰ μετακομίσητε τὸ λείψανόν μου εἰς τὴν μητέρα μου, ἢ

νά τό ρίψετε εἰς τόν Ῥοδανόν. Ἀληθινά ;
 — Ἐμελλον νά μετακομίσω τό λείψανόν σας εἰς τήν μητέρα σας καί ὄχι νά τό ρίψω εἰς τόν Ῥοδανόν.
 — Ἴδού λοιπόν τί πρέπει νά γίνη ἄντι νά μέ μετακομίσητε νεκρόν, νά μέ μετακομίσητε ζῶντα, καί σᾶς βεβαιῶ ὅτι θά σᾶς δεχθῶσι μετὰ μεγαλειτέρας εὐχαριστήσεως.
 — Τί λέγετε !
 — Θά διατρίψωμεν δεκαπέντε ἡμέρας εἰς Βουργον, ἥτις εἶναι πατρίς μου καί μία ἐκ τῶν ἀηδεστέρων πόλεων τῆς Γαλλίας. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ συμπατριῶταί σας διαπρέπουσιν ἐπὶ ἰδιοτροπία, ἴσως σεῖς διασκεδάσετε ἐκεῖ ὅπου οἱ ἄλλοι ἀθυμοῦν. Πῶς σᾶς φαίνεται ἡ πρότασίς μου ;
 — Μοί ἀρέσκει πολὺ, εἶπεν ὁ Ἀγγλος, ἀλλὰ μοί φαίνεται ὀλίγον ἀπρεπῆς τοιούτου εἶδους ἐπίσκεψις.
 — Ὡ μολόρδε, ἐδῶ δὲν εἶναι Ἀγγλία, ὅπου ἡ ἐθιμοτυπία ἔχει κράτος ἀπόλυτον. Ἡμεῖς οὔτε βασιλέα ἔχομεν, οὔτε βασίλισσαν, οὔτ' ἐκόψαμεν τὸν λαίμῳ τοῦ ταλαιπώρου ἐκείνου πλάσματος τοῦ καλουμένου Μαρία Ἀντωνιέτα διὰ νά ἐνθρονίσωμεν ἄντ' αὐτῆς τὴν αὐτῆς μεγαλειότητα τὴν ἐθιμοτυπίαν !
 — Ἐπίφθονος εἶναι ἡ τοιαύτη ἀπλότης σας, εἶπεν ὁ σὶρ Ἰωάννης.
 — Ἡ μήτηρ μου, ὡς ἰδίους ὄμμασι θέλετε ἰδῆ, εἶναι ἀγαθωτάτη καί λίαν φιλόφρων. Ἡ ἀδελφὴ μου ὅταν ἐχωρίσθημεν ἤτο δεκαεξαετῆς, τῶρά ἐπομένως θά συνεπλήρωσε δεκαοκτῶ ἔτη, καί τότε μὲν ἤτο ἀρκετὰ εὐειδῆς, τῶρα δ' ἀφεύκτως θά ᾖ ὡραία. Ἐχω καί ἓνα μικρὸν ἀδελφόν δωδεκαετῆ καλούμενον Ἐδουάρδον· εἶναι χαριέστατον παιδίον, ἀλλὰ καί ζωηρόν ὅσον δύνασθε νά φαντασθῆτε. Θά σᾶς ρίπτῃ ρακέτας διὰ τῶν κνημῶν σας καί θά παρωδᾷ μεθ' ὑμῶν τὴν Ἀγγλικήν. Παρελθουσῶν οὕτω τῶν δεκαπέντε ἡμερῶν, θά μεταβῶμεν ἐκεῖθεν εἰς Παρισίους.
 — Χθὲς μόλις ἔφθασα ἐκ Παρισίων, εἶπεν ὁ Ἀγγλος.
 — Ναι, ἀλλ' ἐμελετάτε νά υπάγητε εἰς Αἴγυπτον διὰ νά ἐπισκεφθῆτε τὸν στρατηγόν Βοναπάρτην, νομίζω λοιπόν ὅτι συντομωτέρα εἶναι ἡ ὁδὸς ἢ ἄγουσα εἰς Παρισίους ἀπὸ τῆς εἰς Κάιρον ὅθεν θά σᾶς παρουσιάσω ἐγὼ εἰς τὸν στρατηγόν καί βεβαιώθητε ὅτι θά σᾶς ὑποδεχθῆ φιλοφρονέστατα. Ἐκτός τούτου ἀνεφέρατε, φρονῶ, πρὸ ὀλίγου

τὸν Σαῖξπῆρον ;
 — Ὡ! ναι, τὸν ἀναφέρω συνεχῶς.
 — Ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι σᾶς ἀρέσκουσιν αἱ κωμῳδαί καί τὰ δράματα.
 — Ναι, μοί ἀρέσκουσι τῶντι πολὺ.
 — Σᾶς λέγω λοιπόν ὅτι ὁ στρατηγός Βοναπάρτης μελετᾷ νά παραστήσῃ μετ' οὐ πολὺ μίαν κωμῳδίαν λίαν ἀξιοθέατον, σᾶς βεβαιῶ.
 — Φρονεῖτε, εἶπεν ὁ σὶρ Ἰωάννης διαστάζων εἰσέτι, ὅτι δεχόμενος τὴν προσφορὰν σας δὲν θά φανῶ ἀδιάκριτος ;
 — Ἀμφιβολίαν δὲν ἔχει τὸ πρᾶγμα καί θά προξενήσητε εὐχαρίστησιν εἰς πάντας καί μάλιστα εἰς ἐμέ.
 — Τότε δέχομαι.
 — Εὐγε! πότε θέλετε ν' ἀναχωρήσωμεν ;
 — Ὅταν θ' ἀναχωρήσητε σεῖς. Τὸ ὄχημά μου ἤτο ἔτοιμον καί με ἀνέμενε τὴν ὥραν καθ' ἣν ἐρρίψατε κατὰ πρόσωπον τοῦ Δέ Βαρζῶλ τὸ πολυθρύλλητον ἐκεῖνο πινάκιον, καί ἐπειδὴ ἄνευ τῆς περιστάσεως ἐκείνης δὲν θά σᾶς ἐγνωρίζον, χαίρω ὅτι τὸ ἐρρίψατε κατὰ τῆς κεφαλῆς του, ναι, χαίρω πολὺ.
 — Τί λέγετε ; ἀναχωροῦμεν τὴν ἐσπέραν ταύτην ;
 — Προθύμως. Ὑπάγω τῶρα νά διατάξω τὸν ἀμαξηλάτην νά φέρῃ νέους ἵππους, ἀμα δὲ τοὺς φέρῃ ἀναχωροῦμεν ἀμέσως.
 — Ὁ σὶρ Ἰωάννης ταῦτα εἰπὼν ἐξῆλθε καί μετ' ὀλίγον πάλιν ἀνέβη λέγων, ὅτι παρήγγειλεν εἰς τὸν ξενοδόχον νά ἐτοιμάσῃ πρόχειρον δεῖπνον ἐξ ὀλίγου ὀπτοῦ κρέατος καί ἐνὸς ὄρνιθιου.
 Ὁ Ῥολάνδος λαβὼν τὸν μάρσυπον αὐτοῦ κατέβη, ὁ δὲ Ἀγγλος ἐποποθέτησεν ἀσφαλῶς τὴν πιστολοθήκην του εἰς τὸ κιβώτιον τοῦ ὄχηματος.
 Ἀφοῦ δὲ ἀμφότεροι ἐδείπνησαν, ὥστε νά δυνηθῶσι νά ταξειδεύσωσιν ἀποφεύγοντες τοὺς νυκτερινοὺς σταθμοὺς, ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄχημα ἀμα τὸ ὠρολόγιον τῆς ἐκκλησίας τῶν Κορδελιέρων ἐσήμανε τὴν ἐννάτην, καί ἀνεχώρησαν ἐκ τοῦ Ἀβινιόν, ὅπου ἡ διόδος τῶν ἀφῆσεν αἵματηρὰ ἵχνη. Ἀναχωροῦντες δ' ἐφαίνοντο ὁ μὲν Ῥολάνδος ἀφροντίς ὡς πάντοτε, ὁ δὲ Τάνλεϋ ἀτάραχος ὡς εἶναι γενικῶς ὅλοι οἱ Ἀγγλοι.
 Μετὰ ἐν τέταρτον ὥρας ἀμφότεροι ὑπνωττον ἢ τοῦλάχιστον ἐφαίνοντο ὑπνώττοντες ὡς εἰκάζετο ἐκ τῆς ἀκρας σιγῆς ἥτις ἐπεκράτει ἐντὸς τοῦ ὄχηματος.

(ἀκολουθεῖ)